106E JAARGANG — NO.: 226 ZATERDAG 30 SEPTEMBER 1989

AMIGOE

DE KONING ...hulp...

Prekè

Met zo'n milieubeleid is de aardigeit er vanaf

■*WILLEMSTAD — 'Vannacht om twaalf uur precies gaan we de centjes tellen en betalen we de rekening. Dan begint Van der Valk op Curaçao in het Plaza Hotel, dat vanaf dat moment Van der Valk Plaza Hotel zal gaan heten'.*

Zo verklaarde Gerrit van der Valk, de man die alle touwtjes van het familiebedrijf in handen heeft aan de Amigoe.

Foto: de T-shirts, uiteraard bedrukt met de Toekan - het embleem van het hotel- en restaurantbedrijf - zijn al klaar en de toeristen genieten reeds van een fruit punch rond het zwembad van het Plaza Hotel, waar de sfeer (hoewel Van der Valk vannacht pas officieel begint) al totaal veranderd is.

Voor meer nieuws over het Van der Valk Plaza Hotel: zie pagina 3.

PARLEMENT LIBANON BIJEEN IN TAEF

Elkaar bestrijdende partijen ontmoeten elkaar als parlementariërs

Weinig hoop dat politieke hervormingen uit bus komen

Taef - Het parlement van Libanon komt vandaag (zaterdag) in Taef in Saudiarabie bijeen om te spreken over de politieke hervormingen die een einde moeten maken aan de burgeroorlog die nu al veertien jaar duurt. De kans op succes wordt echter uiterst klein geacht, daar de fracties in het parlement een afspiegeling vormen van de elkaar bestrijdende groepen in het land.

Op zijn best levert het beraad een terugkeer op uit de huidige crisissituatie tot de impasse die bestond voordat de christelijke militieleider generaal Aoun zes maanden geleden een "bevrijdingsoorlog" begon. Deze was bedoeld om de Syrische troepen uit Libanon te verdrijven.

TWEEDE FASE

De parlementaire bijeenkomst is de volgende stap in het vredesplan van de Arabische liga, dat vorige week door alle strijdende partijen is geaccepteerd. De eerste fase ging vorige week vrijdag in met de afkondiging van een staakt-het-vuren.

Van de 99 parlementsleden die in 1972 zijn gekozen zijn er ~~nog~~ slechts 73 in functie, 33 Moslems en veertig christenen. Sinds 1976 is hun mandaat iedere twee jaar automatisch verlengd, aangezien er door de oorlog geen parlementsverkiezingen konden plaatsvinden. De laatste keer dat het parlement bij elkaar kwam met een voldoende aantal mensen om beslissingen te kunnen nemen, was in juni 1988.

GELIJKWAARDIG

Parlementsvoorzitter Hussein Husseini, een Shi'itische Moslim, zei te verwachten dat minstens zestig van de 73 parlementariers de zitting zullen bijwonen. Hij had overleg gepleegd met de christelijke en de Moslimparlementariers. Zijn verwachting kwam uit. Vanmorgen waren er 61 parlementsleden present. Elf van hen hadden de reis gemaakt via Parijs naar Taef, de 'zomer-hoofdstad' van Saudiarabie. Er kwamen er ook via Cyprus en de rest kwam vanuit het Islamitische deel van Bayrut naar Saudiarabie gevlogen.

Het parlement zal zich zaterdag toeleggen op een verdrag voor nationale verzoening. In het ontwerpverdrag wordt voorgesteld de Moslims, die de meerderheid van de Libanese bevolking uitmaken, op zijn minst een gelijkwaardige stem te geven in het politieke systeem, dat tot nu toe de christelijke minderheid bevoordeelt.

VERDELING

Verder zal volgens het ontwerp-verdrag van de uitvoerende macht moeten verschuiven van de president naar het kabinet, moeten de hoogste staatsfuncties gelijkelijk worden verdeeld tussen Moslems en christenen en moet er voor alle andere functies een einde komen aan het systeem van verdeling op basis van religie. Volgens de huidige grondwet moet de president van Libanon een Maronitische christen zijn en de premier een Sunnitische Moslem. De christelijke Maronieten zijn echter op alle niveaus sterker vertegenwoordigd dan de Sunnitische en Shi'itische Moslems.

De meeste Moslemparlementariers menen met Syrie dat deze ongelijkheid de hoofdoorzaak van de oorlog is. Aoun en de meeste christelijke parlementsleden zijn echter van oordeel dat buitenlandse krachten achter het conflict zitten.

STRIJDPUNT

Daardoor wordt het grote strijdpunt voor het beraad van het parlement in Taef zaterdag dat Aoun geen discussie over wijziging van het staatsbestel wil voordat alle Syrische troepen uit Libanon zijn teruggetrokken.

Aoun was er ook op tegen het parlement buiten Libanon bij elkaar te laten komen, omdat hij vreest dat de parlementariers tijdens hun reis naar het buitenland door Syrie beinvloed zullen worden. Maar enkele christelijke afgevaardigden zeiden vorige week Aouns bezwaren niet te delen.

Aoun zei deze week dat internationale druk hem had genoopt in te stemmen met het vredesplan van de Arabische liga, maar hij voorspelde tevens dat het plan niet zal werken, omdat Syrie zal weigeren zijn 33.000 man troepen terug te trekken.

De Libanese grondwet verbiedt officiele zittingen van het parlement buiten het land zodat elk in Saudiarabie bereikt akkoord opnieuw moet worden behandeld door een zitting in Libanon.

VOOR LAATST

Het parlement kwam voor het laatst met stemgerechtigde meerderheid bijeen in juni 1988, maar slaagde er toen niet in een opvolger te kiezen voor president Amin Gemayel. Drie maanden later stortte het land daardoor in de diepste politieke crisis sinds de onafhankelijkheid in 1943.

Sindsdien zit het zonder staatshoofd, een verdeeld leger en twee rivaliserende regeringen - een christelijk interim-kabinet onder leiding van Aoun met zijn militie van vijftienduizend man en een waarnemend kabinet dat door Syrie wordt gesteund en onder leiding staat van de Sunnitische premier Selim Hoss.

DEA slaat grote slag in Los Angelos

Voor zeven miljard cocaïne opgespoord

LOS ANGELES - Agenten van de Amerikaanse Federale drugsbestrijdingsdienst DEA hebben vrijdag in Los Angeles de grootste drugsvangst in de geschiedenis van hun land gedaan. Zij namen negentien ton cocaine in beslag, met een straatwaarde van ruim zeven miljard dollar. Dit is vernomen in kringen van de Amerikaanse drugspolitie.

Een zegsman zei dat de vangst het resultaat was van een intensief onderzoek dat een aantal dagen heeft geduurd. De verdovende middelen werden aangetroffen in een magazijn in het industriegebied Sylmar, iets ten noorden van de Californische stad, aldus de zegsman die daaraan toevoegde dat de politie verder nog miljoenen dollars in baar geld in beslag nam en drie verdachten arresteerde.

BUIT 1988

Volgens de zegsman was de buit groter dan de totale hoeveelheid cocaine die gedurende het gehele afgelopen jaar was gevonden in Los Angeles. Het ging toen om vijftien ton met een waarde van vijf miljard dollar. De grootste klap in een keer werd de drugshandelaren tot vrijdag in november 1987 uitgedeeld, toen de politie in Fort Lauderdale (Florida) acht ton buitmaakte.

Habsburger

BUDAPEST - De Hongaarse partij voor Kleine boeren en middenstanders heeft Otto van Habsburg, de zoon van de laatste keizer van Oostenrijk en koning van Hongarije, voorgesteld voor de post van president.

Voorwaarden aan KLM opgelegd door VS

Toestemming voor overname van NWA

WASHINGTON - Het Amerikaanse ministerie van Transport heeft vrijdag alsnog haar goedkeuring gegeven aan de overneming van Northwest Airlines (NWA) door het speciaal gevormde consortium Wings Holdings waaraan KLM deelneemt.

Minister van Transport, Samuel Skinner, verklaarde dat een overeenkomst met Northwest de bezorgdheid van de regering over het belang van KLM en van buitenlandse banken in de overneming zal wegnemen. Wings heeft echter wel aan het Amerikaanse ministerie toegezegd het belang van KLM in de transactie te verkleinen. Ook zal een uit drie KLM-functionarissen bestaande adviescommissie worden ontbonden. Verder verliest KLM het stemrecht over bepaalde kwesties in de twaalf leden tellende raad van bestuur van Northwest Airlines.

57 PROCENT

Wings heeft onlangs NWA voor 3,65 miljard dollar overgenomen. Het overnemingsconsortium onder leiding van de Californische zakenman Alfred Checchi heeft in eerste aanleg 705 miljoen dollar op tafel gelegd. De rest van het bedrag is gefinancierd. KLM, zo is oorspronkelijk overeengekomen, legt van deze 705 miljoen dollar vierhonderd miljoen dollar ofwel 57 procent op tafel en ontvangt daarvoor gewone aandelen en preferente aandelen, die in de loop van twee tot drie jaar weer worden ingenomen.

Daarbij is afgesproken dat KLM een economisch belang neemt van tien procent en voor 4,9 procent stemrecht in NWA krijgt, ongeacht de feitelijke deelneming. Door het uitoefenen van warrants zou dit kunnen uitgroeien tot respectievelijk twintig en 8,6 procent.

DOORN

Het percentage van 57 is het Amerikaanse ministerie van Transport een doorn in het oog. Volgens de federale wetgeving mag slechts 25 procent van een Amerikaanse luchtvaartmaatschappij in handen zijn van buitenlandse ondernemingen. Daarom heeft het van Wings geeist KLM's belang terug te brengen tot die 25 procent. Juist vanwege deze wetgeving heeft KLM juist in de oorspronkelijke transactie preferente aandelen ontvangen.

TOURISM DEVELOPMENT FOUNDATION KRIJGT GESTALTE

Duitser toerisme - directeur

WILLEMSTAD — De Duitse toerisme-expert, Siegfried Loeper, wordt ingaande januari volgend jaar de toerisme- directeur op Curaçao. Hij komt aan het hoofd te staan van de Curaçao Tourism Development Foundation (CTDF), het overkoepelende orgaan, dat zich als doel heeft gesteld het aantal toeristen dat Curaçao bezoekt, binnen vijf jaar te verdubbelen. Zo maakte de voorzitter van de tourism board, gedeputeerde van Toerisme, Ruben Page, gisteren tijdens een persconferentie bekend. Counterpart en tweede man bij de CTDF wordt Pieter Sampson, die laatste maanden al druk doende was die nieuwe organisatie op poten te zetten. Page en andere leden van het bestuur zijn optimistisch over het functioneren van de nieuwe opzet. De eigenaarsmaatschappij van de overheidshotels, Holding Company, zal voorlopig blijven bestaan, zij het onder de CTDF-paraplu. Wanneer alle hotels verkocht zijn wordt ook die organisatie geheel opgedoekt.

De 46-jarige Loeper, wiens laatste baan EEG- adviseur van de minister van Toerisme van het centraal Amerikaans land Belize was, heeft veel ervaring op toerisme- gebied, onder meer in organisatorisch- en promotioneel opzicht. Hij werkte in het Caribisch gebied en Afrika (Kenya) en Europa. Hij was manager van diverse hotel-ketens en was voorzitter van de Kenya hotelkeepers. In Belize was hij mede-oprichter en directeur van de National Tourism Council, een adviesraad van de minister. Hij kent, zei Page, de Curaçaose situatie en heeft over dit eiland 'eens een rapport geschreven.'

Hij werd uit een viertal andere kandidaten gekozen door een speciaal daartoe aangestelde 'headhunter', nadat de Jamaicaan John Lynch, op het laatste moment afzegde. Romdom Lynch zijn hierna ietwat verontrustende berichten verspreid.

De tweede man wordt Piet Sampson, die werkzaam was als waarnemend directeur bij de Curaçaose Dokmaatschappij, tevens directeur belast met personeelszaken. Hij heeft een Master's in business administration en een ing-titel. Hij heeft op het gebied van toerisme weliswaar weinig ervaring, maar zal het ongetwijfeld leren. Op tal van andere belangrijke deelgebieden is hij evenwel uiterst bekwaam en ervaren, meldde Page, die overigens zelf ook afkomstig is uit CDM-gelederen. Sampson zal over drie jaar de werkzaamheden van Loeper overnemen. Het ligt in de bedoeling dat de Duitser dan opstapt.

Naar gisteren bekend werd gemaakt, zullen de komende drie maanden als overgangsperiode dienen, waarbij nog diverse posten ingevuld zullen worden en de integratie van het Toeristenbureau en de Holding company in het CTDF verder zal plaats vinden. Men wordt hiertoe bijgestaan door shortterm adviseur van de EEG. Loper komt volgend week naar Curaçao, om part-time werkzaamheden voor de organisatie te beginnen.

In totaal veertig mensen, inclusief die van de toeristenbureaus in het buitenland, zullen er te werk worden gesteld, waaronder elf die momenteel bij het toeristenbureau werken en verschillende van de Holding. De Holding zal nog wel enige tijd blijven bestaan: dat werd uit juridisch- organisatorische overwegingen gedaan, om de verkoop van de overheidshotels af te handelen. Zes Holding- werknemers zullen zich hiermee bezig houden, waaronder directeur Ben Rosheuvel. De toeristenbureaus in het buitenland, zo werd aangekondigd, zullen onder de loupe worden genomen en, waar nodig, gereorganiseerd worden.

De begroting van de nieuwe organisatie zal circa 22 miljoen gulden bedragen, hetgeen zo'n zeven miljoen minder is dan de gecombineerde begrotingen van de Holding en het Toeristenbureau. Niet inbegrepen zijn de casino-zaalinspecteurs, voor wie een aparte organisatie in het leven wordt geroepen.

Page erkende gisteren dat de personeelsoverdracht van het 'oude' Holding en toeristenbureau-personeel niet echt vlot verliep, maar die problemen zijn zo goed als opgelost. Op donderdag was deze kwestie onderwerp van gesprek tijdens een ontmoeting met de foundation, het Bestuurscollege en de vakbond van ambtenaren ABVO. 'We zaten eerst 100 meter van elkaar, nu is dat 10 meter geworden,' meldde de gedeputeerde, die meent dat de vele negatieve berichten rond de personeelsoverdracht wellicht een schrikeffect had op vele werknemers, om in dienst van de nieuwe organisatie te treden. 'We zijn er nog niet helemaal uit, maar komen er wel,' aldus voorzitter Page.

Enkele namen van medewerkers van de nieuwe stichting die gisteren genoemd werden: Jopie Henriquez (ontwikkelings manager), Payo Pietersz (marketing- en communicatiemanager), Edward Pieters (research manager) en Brenda Benjamin, Evita Nita en Eric Klooster.

HET AMERIKAANSE chemieconcern Arco Chemical gaat een vestiging van Union Carbide Chemicals and Plastics overnemen voor 220 miljoen dollar.

NAPA

AMIGOE-abonnees ontvangen vandaag zoals elke zaterdag de weekend-bijlage NAPA met reportages en interviews over aktuele gebeurtenissen zowel in binnen- als buitenland. **Daarnaast** een aantal interessante rubrieken voor jong en oud. Degenen die zich nog niet op de AMIGOE hebben geabonneerd, kunnen de **zaterdag-editie** van de **AMIGOE inclusief NAPA** ver-krijgen voor de prijs van **één gulden** bij de diverse verkooppunten.

BNA reageert op Amigoe-artikel over 'wit wassen'

Misbruik Antillen als financieel centrum zoveel mogelijk bestreden

WILLEMSTAD — Naar aanleiding van het op 22 september in de Amigoe verschenen artikel, waarin Procureur-Generaal mr Robert Pietersz een harde aanpak aankondigt van het 'witwassen van geld' in de Nederlandse Antillen, heeft de Bank van de Nederlandse Antillen (BNA) een verklaring uitgegeven. Daarin wordt gesteld, dat de BNA 'zich altijd heeft ingespannen om te voorkomen dat de Nederlandse Antillen gebruikt wordt voor illegale praktijken'.

De verklaring luidt verder:

'Er van uitgaande dat de BNA met grote zorg preventief en repressief toezicht uitoefent op de financiële sector, kan de BNA niet anders stellen dan, dat de Nederlandse Antillen kan buigen op een gezonde financiële sector. Het preventief toezicht kenmerkt zich door een controle op de identiteit en de kwaliteit van de achterligger van nieuw op te richten financiële instellingen'.

ANTECEDENTEN

Daartoe behoort een gedegen antecedenten-onderzoek. Verder moet door de aanbrengers ook voldaan worden aan het bedrijfseconomische maatstaven, ter waarborging van een gezond financieel bedrijf.

Het repressief toezicht kenmerkt zich door de verplichting opgelegd aan de financiële instellingen om op de vastgesteldetijd aan de BNA te rapporteren omtrent hun organisatorisch en bedrijfseconomisch functioneren. Lokale kredietinstellingen zijn bovendien sinds kort onderhevig aan toezicht ter plaatse, de zogenaamde 'ontsite inspection', doorde BNA. De wet verplicht de BNA om het Openbaar Ministerie op de hoogte te stellen van alle strafbare feiten die haar bekend worden in het kader van zulks toezicht.

TOEZICHT

Momenteel wordt aan een nieuwe landsverordening gewerkt, te weten 'de landsverordening Toezicht financiële sector', waarin het toezicht op de financiëlesector op grond van internationaal aanvaarde normen verder wordt uitgediept. Daarin wordt verder gepoogd meer waarborgen in te bouwen tegen mogelijke misbruik van het beginsel van vertrouwelijkheid van de financiële gegevens. De voorgenomen waarborgenzijn minstens gelijk aan de aanbevelingen van de G-10 landen, zoals afgesproken in het kader van het BIS (de Bank for International Settlement). De 'statement of principles', die de BUS heeft vastgesteld, gaat uit van het beginsel van vrijwilligheid. De benadering van de BNA is evenwel dat de wet de waarborgen verplicht voorschrijft.

De off-shore banken hebben voorts recentelijk een 'code of conduct' vastgesteld met betrekking tot het misbruiken van het financieel systeem.

'Het bovenstaande toont aan dat grote inspanningen worden ondernomen om te voorkomen dat het Antilliaanse financieel systeem misbruikt wordt', zo schrijft de BNA.

Simon Bolivar Universiteit en UNA

WILLEMSTAD — De Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) en de Simon Bolivar Universiteit in Caracas tekenen eind oktober een samenwerkingsoverkomst in de vorm van een letter of intent. De Venezolaanse univeristeit zal de Technische Faculteit van de UNA bijstand verlenen om deze faculteit verder uit te bouwen tot een voor de maatschappij en vooral de industrie nuttige onderzoeksinstantie en bijstand verlenen op het gebied van omscheling en upgrading.

Zo melden beide onderwijsinstellingen in een persbericht, na het bezoek van een Venezolaanse delegatie, onlangs aan Willemstad. Die delegatie bestond uit de rector van de stichting voor hoger onderwijs, dr Freddy Mapica Perez en de directeur van de samenwerkingsorganisatie tussen de Simon Bolivar Universieit, de staatsoliemaatschappij PDVSA en het ministerie van Energie, dr Rojer J. Carrillo. De delegatie werd bijgestaan door Isla-afgevaardigde Mario Spitaleri, die een belangrijke rol speelde bij de totstandkoming van de samenwerking tussen beide universteiten.

Het initiatief daartoe werd genomen door de Venezolaanse minister van Energie- en Mijnzaken, Celestino Armas, die grote voorstander blijkt van het nader aanhalen van de banden tussen de beide instituten, om de industriële ontwikkeling op Curaçao te stimuleren.

De Simon Bolivar Universiteit is één van de meest vooraanstaande universiteiten in het buurland en heeft een uitgebreide en moderne technische faculteit. De universiteit beschikt daarnaast over diverse wetenschappelijke [illegible] die overheid en bedrijfsleven bijstand verlenen bij projecten en onderzoek verrichten.

De besprekingen op Curaçao verliepen positief en zullen leiden tot de ondertekening, eind volgende maand in Caracas, van een samenwerkingsovereenkomst, zo meldt het persbericht. De Venezolaanse universiteit zal mankracht en expertise ter beschikking stellen van de technische faculteit van de UNA, zodat die zijn maatschappelijke bijdrage en rol kan uitbouwen.

Het directe resultaat van de besprekingen was dat twee technische experts uit het buurland volgende week naar Curaçao komen, om de situatie bij de technische faculteit onder de loupe te nemen en de mogelijkheden te inventariseren. Ook zullen de mogelijkheden nagegaan worden voor bijscholing van docenten en studenten en het opzetten van korte technische opleidingen, zodat aan de vraag van industriële- en andere bedrijven in de gemeenschap voldaan kan worden, aldus het persbericht.

Klachten over aangetekende post

Posterijen willen late briefbezorging checke[n]

WILLEMSTAD — Directeur der Posterijen Ramon Galmeijer meldt in reactie op klachten van ontvangers van post dat als stukken te laat besteld worden, klachten daarover ingediend moeten worden bij het kantoor waar men de stukken inlevert. Daarbij is het zaak de datum van inlevering in de gaten te houden, zodat een intern onderzoek kan plaatsvinden naar de toedracht van de vertraging.

Een ingezonden brief (donderdag op pagina 14 van de Amigoe) maakte gewag van een aangetekend stuk dat anderhalve week onderweg was van Aruba naar Curaçao. Galmeijer zegt dit een merkwaardig geval te vinden en zou aan de hand van de data die de briefschrijver zou moeten bezitten, graag de zaak onderzoeken.

Gezien de wijze waarop het transport van post tussen de eilanden geregeld is, is het mogelijk dat post vier dagen onderweg is, maar langer is ongebruikelijk en zelfs onwaarschijnlijk. De post vanuit Curaçao wordt drie keer per dag naar Arub[a] overgevlogen (op zaterd[ag] één maal). Vanuit Arub[a] gebeurt dat één maal p[er] dag: tegen het vallen van d[e] avond. Als post in het wee[k]einde arriveert op Curaça[o] wordt die pas op maanda[g] besorgd.

Visum

WILLEMSTAD — Naar aanleiding van recentelijk verschenen berichten in de lokale [illegible] over eventuele invoering van visumverplichting voor Surinamers en Dominicanen deelt de regering van de Nederlandse Antillen mede, dat deze aangelegenheid nooit een punt van bespreking is geweest in de Raad van Ministers. Voorshands blijft dan ook de visumvrije toegang voor Surinamers en Dominicanen tot de Nederlandse Antillen conform de vigerende bepalingen onverkort van kracht.

Zo meldt de RVD in een persbericht.

Seksueel-educatief programma 'Den Wowo' van start

WILLEMSTAD — Het educatieve programma over seksualiteit voor de jeugd getiteld 'Den Wowo' is vanavond om half tien op TeleCuraçao te zien. In het programma komen drie jonge ongehuwde moeders aan het woord die heel eerlijk en open over hun ervaringen voor, tijdens en na de zwangerschap praten. Het programma is de eerste uit een serie van zes.

Gisteren vond er een persvertoning van de serie plaats in het auditorium van de Openbare Bibliotheek. Voor de vertoning werd het eerste exemplaar van de serie symbolisch door het jongetje Peter Kraal aan gedeputeerde E. Mendes de Gouveia van Onderwijs overhandigd. Peter deed dit namens alle jongeren van Curaçao.

Mendes de Gouveia zei dat de reden waarom hij indertijd zoveel nadruk legde op de overname van TeleCuraçao door het eilandgebied is om op korte termijn tot een goed gebruik te komen van dit kanaal. Mede door educatieve programma's uit te zenden die van belang zijn voor de gehele bevolking.

'Ik vind het triest, dat er zoveel buitenlandse educatieve programma's worden uitgezonden. [illegible] passen in [illegible]. Wij moeten ook onze eigen educatieve programma's maken'. De gedeputeerde juicht dit initiatief van de stichting Tayer Edukativo pa Televishon TET toe.

De opzet van het programma, dat overigens geheel in het Papiamentu is, is vrij eenvoudig en tegelijkertijd zeer professioneel. De makers hebben een perfecte keuze gemaakt van de jonge moeders die aan het woord komen. De presentatrice van het eerste programma is Helen Martina.

In een interview met de Amigoe legde Corrie van Heyningen, die de research, produktie en regie van de serie heeft gedaan, uit dat de jeugdserie 'Den Wowo' geen seksueel voorlichtingsprogramma van bovenaf is. De serie omvat informatieve programma's over hoe de jeugd over seksualiteit denkt.

Het doel van de programma's is om de taboe-sfeer rond seksualiteit te doorbreken en het onderwerp bespreekbaar te maken. De serie is [illegible].

Vaak worden er voorlichtingsprogramma's over seksualiteit voor jongeren gemaakt op een niveau waar [illegible] worden er termen gebruikt die voor de jongeren niet bekend zijn. 'Den Wowo' is een goede handleiding voor die programmamakers. Nu kunnen ze zien hoe de jongeren zelf over dit onderwerp denken', aldus Van Heyningen.

De andere vijf programma's uit de serie worden iedere zaterdag op hetzelfde tijdstip als de eerste uitgezonden. Volgens Van Heyningen vormen de programma's één geheel. Zij raadt ook iedereen aan om alle zes programma's te bekijken. 'Alleen dan is het mogelijk om ze in de juiste context te plaatsen', aldus de regisseur.

WILLEMSTAD — Fundashon Material pa Skol FMS organiseert samen met SEDUKAL van 24 tot en met 27 october in de expositiezaal van het ITC haar tweede internationale tentoonstelling van onderwijsmiddelen onder de naam 'Eksposishon Material pa Skol 1989'.

Met deze tentoonstelling willen FMS en SEDUKAL alle leerkrachten en ouders die kinderen hebben die onderwijs volgen, op de hoogte stellen van de laatste ontwikkelingen op het gebied van onderwijsmiddelen.

Een vijftigtal lokale en buitenlandse exposanten zal aanwezig zijn om de geïnteresseerden een uitgebreide collectie educatief materiaal aan te bieden. Schoolboeken, computerprogramma's en educatieve spellen zullen worden tentoongesteld.

Om meer publiciteit te geven aan de expositie hebben de organisatoren een poster laten vervaardigen die in de loop van volgende week aan alle scholen op Curaçao en Bonaire wordt uitgedeeld.

Voor opvang orkaanschade

Nederland komt Bovenwinden deels tegemoet

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — De Nederlandse regering is bereid de Bovenwindse eilanden gedeeltelijk tegemoet te komen in de schade, die de orkaan Hugo twee weken geleden aanrichtte, het hoofd te bieden. Dat zal gebeuren in de vorm van zachte leningen en schenkingen. Hoeveel en wie in aanmerking komen is nog niet bekend, [illegible] geen duidelijk overzicht is. Zo verklaarde minister Jan de Koning van Antilliaanse zaken gistermiddag tijdens een persconferentie in Philipsburg.

Hij heeft de afgelopen dagen de Bovenwindse eilanden bezocht en met de Bestuurscolleges het bestedingsoverleg gevoerd over de financiering van ontwikkelingsprojecten. Het bezoek stond deze keer echter vooral in [illegible] Hugo.

Er blijkt op Sint Maarten het komende jaar weer sprake te zijn van overbesteding van de gelden die Kabna beschikbaar stelt. Maar dat zal met de nieuwe minister geregeld moeten worden, zei De Koning, die bezig is met zijn laatste 'ronde' als minister van Antilliaanse zaken.

Naar gisteren bekend gemaakt werd, zal er geld beschikbaar komen voor het bouwen van een onderkomen voor het verpleegkundige personeel dat bij het spoedig te openen medische centrum op Sint Maarten zal gaan werken. Bij de bouw van dat centrum werd met de huisvesting geen rekening gehouden, zodat de verpleegsters tijdelijk ondergebracht zullen worden in de appartementen van het Ebenezer Housing project. Wanneer hun eigen flats rond zijn, zal men daar naar toe verhuizen.

Tijdens het bestedingsoverleg werd ook gesproken over de technische bijstand op het gebied van de belasting-inspectie en politie. Zo zal, als van Curaçao noch Aruba politiemensen kunnen worden overgeplaatst, Nederland bereid zijn bepaalde specifieke krachten beschikbaar te stellen om het politiekorps op Sint Maarten te versterken.

Wat betreft de hulp aan degenen wiens huizen en andere bezittingen het slachtoffer werden van Hugo, meldde de minister, dat een 'voorstel' op tafel ligt dat nog verder uitgewerkt zal worden. Hij stelde voorop, dat alleen degenen bij wie de schade 'groot' is, voor hulp in aanmerking komen. De hulp zal bestaan uit leningen tegen gunstige voorwaarden en schenkingen.

Een 'laatste boodschap' van minister Jan de Koning voor de bevolking van Sint Maarten kon uiteraard niet ontbreken. Die was [illegible] krachtig en luidde: 'They should consider their future very carefully.'

TIJDENS TWEEDAAGS CONGRES JURISTENVERENIGING

Stevige kritiek op matig natuurbeleid overheid

Zoekraken concepten en 'goat is a vote'-gedachte belemmeren goed milieubeleid

Bakhuis

WILLEMSTAD — Er moet nog heel wat gebeuren wil er sprake zijn van een krachtig milieubeleid van de overheid. Er is een chronisch gebrek aan juridisch personeel bij het land en het eiland dat capabel is nieuwe wetten te maken en verouderde te vervangen. Bij de afdeling Algemene Juridische Zaken van het eiland verdwijnen soms belangrijke stukken zodat totstandkoming van een nieuwe wet verhinderd of vertraagd wordt. Er is gebrek aan politiepersoneel, waardoor vervolging van strafbare feiten op het gebied van natuurbescherming niet voldoende of helemaal niet plaatsvindt. En wetten worden niet nageleefd. Een voorbeeld: bestaande regels die het vrij rondlopen van geiten beogen aan banden te leggen, worden veelal om politieke redenen niet gehandhaafd. Kennelijk denken sommige politici nog steeds dat: "Every goat is a vote".

Deze stevige kritiek die de inzet voor een beter milieu vanuit de overheid laakt, is afkomstig van dr Walter L. Bakhuis, directeur van het Caribisch Maritiem Biologisch Instituut en de Stichting Nationale Parken Nederlandes Antillen. Vrijdagavond was hij de eerste spreker op de tweedaagse conferentie over milieurecht die de Antilliaanse Juristen Vereniging organiseerde. In een gehoorzaal van de UNA werd zaterdagmiddag een punt gezet achter de lezingenserie. Verscheidene deskundigen lieten op uitnodiging van de AJV hun licht schijnen over de problematiek rond milieurecht-, -beleid en -bescherming. Gisteravond spraken onder anderen dr Bakhuis (over natuurbeheer), ir Querino Richardson, hoofd van de milieudienst van het eilandgebied (over de praktijk van het milieubeleid) en Loyd Narain van Defensa Ambiental (over milieudefensie). Vandaag voerden het woord mr P. Verfaille, juridisch medewerker milieurecht van het Nederlandse Ministerie van Volkshuisvesting, ruimtelijke Ordening en Milieu (over de regelgeving inzake milieuvervuiling); prof. dr A.H.A. Soons (over de internationale en nationale regelingen ter bescherming van het zeemilieu); advocaat mr. M.R.B. Gorsira over aansprakelijkheid bij milieuverontreiniging) en drs Jeffrey Sybesma van het Onderwater Park Curaçao (over rifbeheer en onderwaterparken).

MISBRUIK

Het is één van de conclusies van dr Bakhuis dat er een aanzienlijke verwarring heerst over de competentie van het land en de eilandgebieden over wat betreft wetgeving omtrent natuurbeheer. Hij stelt: "Het gevaar bestaat dat overtreders van de bestaande wetten op het gebied van natuurbescherming en natuurbeheer misbruik hiervan maken om aan strafvervolging te ontkomen.

In zijn aanbevelingen geeft dr Bakhuis dan ook aan dat het goed zou zijn als een Nederlandse deskundige op het gebied van natuurwetgeving via technische bijstand wordt ingeschakeld om de Antilliaanse wetgeving op natuurgebied te moderniseren en vooral de lacunes op te vullen en de juiste afbakening tussen de taken van het land en de eilandgebieden aan te brengen.

Temeer daar er op overheidsniveau een tekort schijnt te zijn aan juridische knowhow op het gebied van milieuwetgeving, is het volgens Bakhuis gewenst dat de overheid een lijst maakt van juristen op de Nederlandse Antillen en Aruba, inclusief gepensioneerde krachten, die ervaring hebben met het maken van wetten in het algemeen en wetten op het gebied van natuurbeheer en -bescherming in het bijzonder. Waar nodig kunnen de overheden personen van deze lijst tegen betaling inschakelen voor het maken van een concept-wet of een concept-wijziging.

ZOEKRAKEN

Ook Walter Bakhuis is het opgevallen dat er stukken zomaar verdwijnen bij circulatie door het ambtenarenapparaat. Een van zijn stellingen is: "Gegevens betreffende concept-wetten of concept-wetswijzigingen dienen zodanig te zijn beveiligd dat de mogelijkheid tot zoekraken of vernietiging van stukken of computerbestanden minimaal wordt. Te denken valt aan het sterk beperken van het aantal personen dat toegang heeft tot deze gegevens en tevens deze personen een eed te laten afleggen dat ze geen misbruik zullen maken van deze positie."

Bakhuis is ook van Mening dat om eventuele negatieve gevolgen van pogingen tot beïnvloeding van de wetgever door de natuurexploitanten teniet te doen, het is noodzakelijk bij de wet vast te stellen dat alvorens een wet met betrekking tot beheer of behoud van de natuur wordt aangenomen of gewijzigd, advies aan Carmabi/Stinapa moet worden gevraagd. Stinapa wordt door de overheid als natuurbeheerder en natuurbeschermer gesubsidieerd. Het zou aldus de bioloogdeskundige goed zijn indien de wetgever zichzelf de wettelijke verplichting zou opleggen Stinapa te raadplegen alvorens wetten aan te nemen of te wijzigen die verband houden met het beheer en de bescherming van de natuur. In feite is het BC nu al verplicht zaken die verband houden met het milieu ter advies te geven aan de Raad voor Milieuhygiëne (Milieuraad). Dit wordt vereist door de reglementen van de Milieuraad, een door de overheid ingesteld adviesorgaan van het BC. Ook Stinapa is vertegenwoordigd in de Milieuraad, "maar wij hebben zelden meegemaakt dat het BC aan deze verplichting heeft voldaan", zo moest Bakhuis bekennen aan de bezoekers van het congres gisteravond.

De wetenschapper ging gisteravond ook kort in op het probleem van de loslopende geiten.

Om het gevaar van loslopende geiten tegen te gaan moet een effectieve strafvervolging op gang komen. Er is een eilandsverordening uit 1980 die aanpak van het geitenprobleem mogelijk maakt. Evenwel is daar nauwelijks gebruik van gemaakt.

De wet verbiedt vee los te laten lopen op de openbare weg. Daar of als het vee zich op particulier terrein van derden begeeft, mag de politie het vee in beslag nemen. Indien de eigenaar niet binnen een bepaalde tijd zijn dieren af komt halen worden ze door de autoriteiten verkocht of afgemaakt.

CASSERES

Dat er zoveel geiten los rondlopen en een gevaar voor het verkeer vormen, komt omdat veel mensen niet op de hoogte zijn van de mogelijkheden die de verordening biedt, zegt Bakhuis. Hij weet te vertellen dat om het gevaar dat loslopende geiten vormen voor het rijverkeer te bestrijden de vorige gezaghebber (als hoofd van de politie), de Veterinaire dienst en de dienst Arbeidszorg het volgende afspraken. De politie zou aangeven welke straat of wijk 'gezuiverd' zou worden en een speciale ploeg van de Arbiedszorg zou de geiten vangen en afleveren bij de veterinaire dienst. Na de dood van Casseres zijn de plannen niet geëffectueerd. Het is het voorstel van Bakhuis dat de Milieuraad bij zijn volgende bezoek aan de huidige gezaghebber Wilsoe deze zaak weer aan de orde stelt.

Een laatste aanbeveling van Walter Bakhuis is dat de mogelijkheid onderzocht wordt om vrijwilligers in te schakelen bij vervolging van strafbare feiten op het gebied van natuurbescherming.

Doodvonnis

WILLEMSTAD — "Het behoud van het milieu mag niet een taak van alleen de overheid zijn", aldus een kernachtige uitspraak van gedeputeerde Eduardo Mendes de Gouveia ter inleiding van de tweedaagse conferentie over milieurecht dat de Antilliaanse Juristen Vereniging organiseerde. Hij verklaarde dat men op Curaçao voor tot standkoming is van samenwerking op het gebied van milieubescherming, ook en vooral van samenwerking met de andere eilanden. De welstand van het milieu is van belang voor iedereen en moet niet alleen gezien worden als iets dat van invloed is op bijvoorbeeld de ontwikkeling van het toerisme. In dat licht moet men wel zoeken naar een balans tussen milieu en de offers die economische ontwikkeling eisen, maar belangrijker is dat ingezien moet worden dat de mens met de wijze waarop hij met de natuur omgaat een doodvonnis uit kan spreken voor de toekomstige generaties. Vandaag de dag zijn 'wij' de rechters die een vonnis moeten uitspreken over de natuur. Dit rechterzijn vraagt om een evenwichtige benadering van zaken en een bereidheid tot overweging, aldus Mendes de Gouveia.

De plaatsvervanger van de gezaghebber stelde dat de overheid niet altijd geslaagd is in haar pogingen problemen die het milieu betreffen met succes aan te pakken. De gedeputeerde zei dat reeds enkele problemen opgelost zijn, maar dat er eveneens nog veel opgelost moeten worden. Welke problemen dat zijn, kwam niet naar voren in de korte toespraak.

Nieuwe eigenaar wil snel veranderingen

Het Plaza Hotel ademt nu al de Van der Valk sfeer

■...*Gerrit van der Valk (links), Marc van der Valk (midden; hij gaat het Van der Valk Plaza Hotel leiden) en Rob Roelink, de financieel adviseur van het Van der Valk concern.*

WILLEMSTAD — De discotheque Sabine's in het Curaçao Plaza Hotel & Casino is vannacht voor de laatste maal open. De nieuwe eigenaar van het hotel in het hartje van Willemstad te Punda, het Nederlandse familiebedrijf Van der Valk, heeft besloten, dat de discotheque wordt afgebroken. 'Mocht er iemand zijn, die belangstelling heeft voor de discotheque -dan mag die het geheel onmiddellijk kopen', aldus Gerrit van der Valk, de 'spil' van het familiebedrijf.

Reden waarom Sabine's wordt afgebroken: 'Omdat het nachtgebeuren niet geheel geruisloos verloopt. Wij zijn van mening dat onze gasten recht hebben op een ongestoorde nachtrust', zo zei Gerrit van der Valk.

Op de plek waar nu nog Sabine's is gevestigd, komt een restaurant: 'Met een uitzicht over de haven en over het terras van het hotel. Voor vier gulden kan men daar al een hapje eten en men kan er terecht voor exquise maaltijden'.

SFEER

Nu reeds is de sfeer in het Plaza Hotel, dat vannacht om twaalf uur eigendom wordt van de Groep Van der Valk, totaal veranderd. In de ontvangsthal staan bakken met bloemen, planten en palmen. De stoelen zijn verplaatst en schoon gepoetst. De Kinikini Bar heeft ander meubilair gekregen. De corridor langs het zwembad naar de [illegible] rieten tafels en stoelen en veel planten: de gast vertoeft daar op een 'tropisch' terras.

En dat is precies wat Gerrit van der Valk wil: 'Overal moet de sfeer van de tropen hangen. Dat betekent: veel palmbomen. Dat verwachten de gasten ook aan te treffen op Curaçao: palmen. Ik heb weleens gedacht: als iedereen op Curaçao nou eens tien palmen zou planten...kost niets en het eiland is één palmengebied'.

WATERVALLEN

Zo zijn er nu al ruim dertig palmen geplaatst rond het zwembad en zijn er trinitaria's geplant, die 'kleur' geven aan het wat fletse hotel. Overigens: het zwembad zal worden omgebouwd tot vijf of zes baden ('bubbling pools') met watervallen en wandelpaden en kleinere knusse terrassen.

Het nieuw restaurant, grenzend aan het zwembad, krijgt demontabele wanden, zodat die ruimte bij het terras [illegible] worden uitgebreid met één of twee bogen. De parkeerplaats vóór het hotel wordt drastisch veranderd, zodat de taxichauffeurs niet meer pal voor de ingang staan geparkeerd. Het parkeerterrein wordt afgesloten voor niet-gasten.

De Neptune's Bar op het terras bij het zwembad gaat vermoedelijk ook deel uitmaken van het zwemgeheel. Er komt wederom een ingang via een trap naar de fortwallen, langs de ingang van de haven.

STRAND

En Gerrit van der Valk is ervan overtuigd, dat het strand er komt: dat zal zich gaan uitstrekken van de punt van de haveningang richting parkeerplaats Marichi. 'Een strand van vijfhonderd meter lengte. Er wordt nog op gestudeerd, maar ik ben ervan overtuigd dat het er komt'.

Het casino zal verhuizen naar de plaats waar nu de receptie is: 'Zodat niet alle casino-gasten ook gebruik moeten maken van de hal die voor de hotelgasten is bestemd. De receptie komt [illegible] het casino. Het hotel krijgt dan een grote ontvangsthal, die open is, naar de boogjes in de fortwallen'.

Culturele show met 'oude muziek' in CPA

WILLEMSTAD —Met als doel de vaderlandsliefde op Curacao te vergroten en de mensen kennis te laten maken met 'oudewetse' muziek en dans organiseert de afdeling culturele zaken van de overheid op maandag twee oktober een cultureel programma genaamd 'Añoransa' in het Centro Pro Arte.

Het programma bestaat uit muziek, zang en dans en is een eerbetoon aan mensen die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van verschillende danssoorten. Het gaat om in totaal acht personen die uitblonken in verschillende lokale, Caribische- Zuid Amerikaanse- en Amerikaanse dansen, zoals de tango, de merengue etc. Die mensen zijn: Juancho Schmidt, Benny Privinia, Vic Sandor, Maria Luyando, Anna Penso, Tony Hassell, Imeldo dos Santos en Luisa Quiñones. Ze zulllen zich vooral concentreren op dansstijlen die in de jaren '40 en '50 in de mode waren. Daarnaast zullen ook oude modellen auto's van de Wabiclub te zien zijn. De show begint om half negen.

Zondagmorgen

Kaminada door Otrobanda

WILLEMSTAD - **Zondagmorgen wordt in Otrobanda weer een zogenaamde Kaminada gehouden. Het is een historisch-culturele wandeling langs bezienswaardige en vaak niet bekende plekjes in een stadsdeel dat talrijke geheimen koestert. Deze tocht onder begeleiding begint om negen uur en duurt ongeveer twee uur. Er zijn geen kosten aan verbonden. De organisatie is in handen van de groep enthousiastelingen die Otrobanda zijn oude glorie weer terug willen geven. Otrobanda is trouwens ook de bakermat van de Amigoe.**

Congres over kindermishandeling

WILLEMSTAD — In de week van 10 tot met 13 oktober zal te Port of Spain in Trinidad een Caribisch congres gehouden worden over het onderwerp 'child Abuse and neglect;.

Drs B. Dougle van het bureau Vrouwenzaken en L.R. Reed van de Voogdijraad Curaçao zullen aan dit congres deelnemen.

Vrachtboot vast op rif Oranjestad

ORANJESTAD — De uit Colombia afkomstige vrachtboot 'Angle Sea Trader' is door verkeerde manoeuvres op het rif voor de haven van Oranjestad komen vast te zitten. Enige boten verleenden hulp door te trachten het schip vlot te trekken, doch pas donderdagmiddag slaagde men hierin met behulp van de sleepboot 'Andicury'.

In eerste instantie kwam het schip reeds voor het Manchebo Beach Hotel in problemen en wilde de haven binnenvaren om te zien of het schip averij had opgelopen. Daarbij kwam de kapitein op het rif terecht.

Tijdens een onderzoek dat de douane aan boord instelde, werd in drie koffers een bedrag van zeshonderdendertig dollar gevonden. Aangezien het hier een groot bedrag betrof, waarover de kapitein niets gemeld had, wekte dit bevreemding op. De kapitein van de boot werd aangehouden voor verder verhoor door de douane, waarbij duidelijkheid zal moeten komen waarom een dergelijk groot bedrag aan boord was.

Bliksem schakelt radiostations uit

ORANJESTAD — Donderdagmorgen sloeg de bliksem in op de Hooiberg waardoor de radiostations Carina, Caruso en Victoria FM werden getroffen. Bij Radio Carina werd de hoofdzender getroffen en ook de 'studio transmitter link' viel uit. Voorlopig kunnen de radiostations niet uitzenden en de schade bedraagt enige duizenden florin.

AANKONDIGING:

Bij exploit van de 27ste september 1989, waarvan afschrift is gelaten aan de E.A. Heer Officier van Justitie op Aruba, heb ik, Sigrid J.B. Torres, deurwaarder bij het Gerecht op Aruba, ten verzoeke van de naamloze vennootschap **ANTILLIAANSE HANDEL MAATSCHAPPIJ N.V.**, gevestigd op Aruba, aan de naamloze vennootschap **HELICON ARUBA N.V.**, laatstelijk kantoorhoudende aan de Columbusstraat nr 4-B op Aruba, thans zonder bekende domicilie op Aruba

BETEKEND:

een verzoekschrift met daarop de door de E.A. Heer Rechter in het Gerecht in Eerste Aanleg, zittingsplaats Aruba, gestelde beschikking van de 19de september 1989, alsmede een door mij, deurwaarder, uit kracht van voormelde beschikking opgemaakt [illegible] zoals [illegible] voormeld proces-verbaal omschreven.

SIGRID J.B. TORRES, deurwaarder.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy: 127-743.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr. 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100.

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag voor 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur *Licence to kill* (action, 14 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur *Distant Thunder* (drama, 18 jr.).

* * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter A.J. Croes, Paradijswijk 23, tel.: 34482/24798. Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Boderie, via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

* * * * *

DOKTER HART KINDER-POLIKLINIEK (Shakespearestraat 13, tel.: 27263/24300): spreekuren maandag t/m zaterdag van 08.30-11.30 uur; maandag, woensdag en vrijdag ook van 15.00-18.00 uur.

* * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (L.G. Smith Boulevard 34, tel.: 21777): dra L.G. Beke-Martínez, Engelandstraat 7, tel.: 24696.

* * * * *

WIT GELE KRUIS: Oranjestad: tel.: 23168; Noord: tel.: 23425; Santa Cruz en Paradera: tel.: 28288/25543; Savaneta en Brazil: tel.: 47020/48301; San Nicolas: tel.: 45906; Dakota: tel.: 29008 (wijkgebouw), 24444 (kantoor).
(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

* * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cousteau rediscovery; 18.50 Style with Elsa Klensch; 19.10 Big Story; 19.30 Crossfire; 19.50 Love Boat; 21.00 CNN international news; 21.45 Estreno; 23.30 Sports tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 13.30 Uitzending Major League baseball; 16.00 Special program; 17.45 Sunday movie; 20.30 CNN international news; 21.00 Quo Vadis? 22.45 Week in review; 23.30 Sports tonight; 24.00 Sluiting.

* * * * *

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTER: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informaties via verkeerstoren.

ESSO SERVICE CENTER (Oranjestad): **24.00 uur per dag geopend** (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur).

STICHTING ZIEKENVERPLEGING ARUBA
DOKTER HORACIO E. ODUBER HOSPITAAL (tel.: 24300)
Bezoekuren:
Kinderafdelingen: doorlopend bezoek van 08.00-20.00 uur; andere afdelingen: van 11.00-12.00/15.00-15.45/18.30-19.30 uur.
Rookverbod:
Er is een algemeen rookverbod in het hospitaal. Slechts op enkele recreatieplaatsen in het hospitaal mag er gerookt worden.

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 24652/22817): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Paardenbaaistraat 8 (boven).

FADA (Paardenbaaistraat 8, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

ARUBA CONCORDE HOTEL: 20.00 uur optreden van de jeugdzangroep Menudo - Ballroom.

* * * * *

ZONDAG
BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur *Licence to kill* (action, 14 jr.).
DRIVE-IN: 21.00 uur *Distant Thunder* (drama, 18 jr.).

* * * * *

DIVERSEN
CENTRO DI BARRIO DAKOTA: 10.00-16.00 uur vlooienmarkt.

CENTRO DI BARRIO BRAZIL: 10.00-18.00 uur 'Spel zonder Grenzen'.

MARIA COLLEGE-MAVO: 10.00-18.00 uur verkoopdag.

GRUPO KAWARA **(t.g.v. 4-jarig bestaan)**: 10.00 uur Heilige mis - Paradera-kerk.

SPORT
BIKECROSS **(Streetwise/Pepsi Cola Racing Team)**: 09.00-18.00 uur wedstrijden in het Streetwise Raceway Park, Weg Seroe Pretoe 58-A.

ATLETIEK **(IDEFRE)**: 07.00 uur start 10-km Olympic-loop op parkeerplaats Golden Tulip Hotel waar ook de finish is.

* * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
INDIAN ROCK GARDEN WATERSLIDE: maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag geopend van 10.00-18.00 uur; donderdag de gehele dag gesloten.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKS- MOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

CENTRO KIBRAHACHA **(dagverblijf voor bejaarden)**: openingsuren dagverblijf: 08.00-12.00 uur; kantooruren: 07.30-12.30/14.00-17.00 uur - Piedra Plat 23 (tel.: 28159).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN «MAN NA OBRA»: elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om producten te kopen in het oude gebouw van «Bibito Pin», t/o Protestantse kerk, Piedra Plat.

BIBLIOTECA NACIONAL
(Oranjestad)
t/m 13 oktober vanaf 16.00 uur gelegenheid tot bezichtiging expositie van zeventig 'wearable art'-sieraden gemaakt door Maria Teresa Madariaga-Chumaceiro.
San Nicolas
t/m 13 oktober iedere werkdag van 08.00-17.00 uur en woensdag tot 19.00 uur expositie van beeldende kunsten met werken van Nigel Matthew, Mirto Nicolaas en Franklin Priam.

* * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen; zondagsschool op dezelfde tijd.

* * * * *

DE NIEUW APOSTOLISCHE KERK (Goletstraat 5-A): 09.30 uur kerkdienst.

* * * * *

Cursus voor Airbrush-techniek

ORANJESTAD — Maandag 2 oktober gaat een workshop van start over 'Airbrush', de techniek om te schilderen met de verflakspuit. Dit is om zeven uur 's avonds in het Instituto di Cultura. De Colombiaanse kunstenaar Eduardo Palomino Varela zal optreden als leider van de workshop, die georganiseerd wordt door de stichting Vrije Kunstakademie in samenwerking met Cultureel Centrum Aruba en Instituto di Cultura.

ORANJESTAD — De jeugd van Aruba verkeert dit weekeinde in de 'Menuditis-kick' van de jeugdzanggroep Menudo, die gisteren een eerste show en vanavond een tweede show in het Concorde Hotel zal geven.
Bij aankomst op de luchthaven liep het al storm van de jeugd die in zeer groten getale was gekomen en voor oordovende krijsende geluiden zorgde. In het Concorde Hotel werd een cocktailpartij gehouden voor leden van de Menudo-fanclub, waarbij eveneens de verjaardag gevierd werd van Maria Eugenia Jeanneton, echtgenote van Concorde's general manager.
Foto: in het Concorde Hotel het Menudo-quintet, fans, de jarige mevrouw Jeanneton (links) en Glenda Oduber-Croes, echtgenote van premier Oduber.

Groot woningbouw-project van Real TEC Development

ORANJESTAD — Het dringend woningtekort op Aruba - dat de komende tijd nog erger wordt - heeft verschillende mensen doen besluiten woningen te gaan bouwen. Eén van de groepen is de Real Tec Development, die donderdagmiddag in Talk of the Town de pers een en ander over hun bouwplannen vertelde. President Anthony Lejuez gaf een uiteenzetting over het eerste project, 'Le Mirage', dat omvat zesenzeventig twee verdiepingen tellende woonhuizen aan de Cuiquisastraat te Ponton, waarmee een investering van 8.9 miljoen florin is gemoeid.

Acht maanden geleden werd in verband met de toenemende woningschaarste op Aruba door lokale en Amerikaanse investeerders - die reeds enige stukken terrein hebben gekocht - de Real Tec Development opgericht. Het Le Mirage-complex heeft behalve 76 woningen ook twee recreatiezônes, waaronder een zwembad, tennisbaan en kinderspeelplaats. Voorts een supermarket en een administratiekantoor.

Aan de beplanting zal alle aandacht worden besteed, waarbij een dripsysteem wordt aangelegd, waardoor de waterkosten gedrukt kunnen worden. Ieder woonhuis wordt op 160 vierkante meter gebouwd, waarbij gekozen kan worden uit woningen met twee of drie slaapkamers. Gedeeltelijk zal de bovenverdieping van hout zijn, die naar de keuze van de koper wordt geverfd en ingericht. Minimaal kost een woning 174.000 florin, waarvan tien procent bij de aankoop moet worden betaald. Midden volgende maand wordt begonnen met de bouw van een modelhuis, welke tegen eind december wordt opgeleverd.

Uiteengezet werd dat dit project vooral bedoeld is voor mensen uit het midden- en hoger kader omdat het niet in de bedoeling van Real Tec ligt om met de FCCA te gaan concurreren. De verwachtingen zijn, dat het Le Mirage-complex binnen twee jaar gereed zal zijn.

Ten kantore van de maatschappij in de Layex Building aan de Wilhelminastraat zijn tekeningen van de plannen te zien en nadere inlichtingen te verkrijgen.

Gevangenisstraf

ORANJESTAD — De man A.T. werd vrijdag veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf vanwege het verkopen en gebruiken van cocaïne op diverse tijdstippen in 1988 en 1989.

Tijdens een controle in de maand april vond de politie zes zakken met cocaïne in de auto van A.T. Er waren getuigen die verklaarden cocaïne te hebben gekocht van A.T., die zelf ook verklaarde cocaïne te hebben verkocht en gebruikt. A.T. besloot verkoper van het spul te worden omdat hij op zijn werk niet genoeg verdiende om zijn gezin te onderhouden, aldus zijn verklaring.

De officier van Justitie, die A.T. als een middelmatige verkoper beschouwde, eiste twee weken geleden vier jaar gevangenisstraf tegen hem.

HENNY EMAN GAAT PERSOONLIJK BRIEF OVERHANDIGEN
'Volk heeft onvervreemdbaar zelfbeschikkingsrecht'

Watty Vos bepleit in Den Haag uitstel onafhankelijkheid Aruba

=door Victor Hafkamp=

DEN HAAG — De Arubaanse Volkspartij wil koste wat het kost voorkomen dat Aruba op 1 januari 1996 de staatkundige band met Nederland moet verbreken. Tijdens het overleg tussen Arubaanse, Antilliaanse en Nederlandse parlementariërs in Den Haag als onderdeel van de contactplan-ontmoeting bracht AVP-woordvoerder Watty Vos nog eens naar voren dat zijn partij wil dat de onafhankelijkheid van Aruba per 1 januari 1996 wordt teruggedraaid.

'Iedereen weet dat die onafhankelijkheid per 1 januari 1996 niet de wens van Aruba was, maar een voorwaarde die Nederland stelde aan de aparte status voor Aruba per 1 januari 1986. De eerste wens van Aruba is altijd geweest het verkrijgen van een aparte status buiten Antilliaans verband, maar met behoud van staatrechtelijke banden met Nederland. Van de kant van onze partij is altijd gesteld dat we hierop zouden terugkomen. Wij zijn altijd van het standpunt uitgegaan dat het volk van Aruba zich hierover eerst zou moeten kunnen uitspreken, vooral wat de onafhankelijkheidsdatum aangaat', aldus Vos in zijn toespraak tot de collega-parlementariërs.

Hij deed een beroep op Nederland Aruba naar de onafhankelijkheid te laten toegroeien. 'Laat ons rijpen naar een mentaliteit die de grondslag moet zijn voor een nieuwe staat. We doen een beroep op onze Europese collega's om zich over het verleden heen te zetten en de realiteit in te zien van heden dat we vandaag naar voren brengen. Op Aruba hebben we met onze staatkundige structuur rust nodig om alle aandacht en energie te besteden aan de economische opbouw van het eiland'.

DAMOCLES

De datum van 1 januari 1996 hangt volgens Vos als een zwaard van Damocles boven de hoofden van de Arubanen en dat veroorzaakt spanning en onzekerheid. 'Die spanning moet worden weggenomen', vindt Vos. Tijdens zijn toespraak leverde hij felle kritiek op de huidige Arubaanse regering en de 'mentaliteit van onze gezagsdragers'.

Vos wees er op, dat niemand van tevoren de problemen heeft kunnen voorzien, waarmee thans Suriname worstelt. Hij noemde ook brandhaarden als Colombia en Panamá en het recentelijk onrustige Venezuela. 'Hoe kunnen wij ons verdedigen te midden van deze machten, als wordt geprobeerd inbreuk te maken op onze soevereiniteit?'

ZELFBESCHIKKING

Ook Vos' partijgenoot mr Gonzalez wees er tijdens een korte toespraak op dat zijn partij van het 'overtuigende standpunt uitgaat dat het Arubaanse volk het onvervreemdbare zelfbeschikkingsrecht heeft om inzake de onafhankelijkheid niet alleen het laatste, maar ook het beslissende woord uit te spreken'. Volgens Gonzalez is meermalen bewezen dat het Statuut aan wijzigingen onderhevig is. Zelfs de nagenoeg heilig geachte punten van concensus van de Ronde Tafel Conferentie van 1983 zijn dat in feite allesbehalve, gezien de omstandigheid dat diverse ervan niet zijn uitgevoerd of nagekomen, aldus Gonzalez.

Als voorbeelden noemde hij het unieverdrag, het Constitutioneel Hof en de samenwerkingsregeling in grote delen. 'Het vasthouden aan een politieke vaststelling in het Statuut en het aanmerken daarvan als een mandaat, is volgens mij een miskenning van het zelfbeschikkingsrecht van het Arubaanse volk'.

STEUN

De beide AVP-parlementariërs kregen donderdag tijdens het symposium 'Europa en de Cariben' enige morele steun uit de mond van mr G.A. Wehry, één van de inleiders. Wehry, thans ambassadeur van Nederland in Cameroun, publiceerde onlangs een studie over 'Nederland en het Caribische bekken'. Hij vindt het om geo-politieke redenen belangrijk dat de Antillen en Aruba deel blijven uitmaken van het koninkrijk. Deze aanwezigheid is volgens mr Wehry nuttig 'vanwege de stimulerende invloed van pluralistische democratieën in een politiek gevaarlijk gebied'.

In het Nederlandse parlement zijn de reacties op de wensen van de AVP verschillend. Zo vinden de VVD- en CDA-parlementariërs in het algemeen het terugdraaien van de onafhankelijkheidsdatum voor Aruba niet gewenst. D'66 en de PvdA zien nog wel mogelijkheden voor een andere discussie over het tijdstip van de Arubaanse onafhankelijkheid.

Volgens De Volkskrant arriveert volgende week AVP-leider en ex-premier Henny Eman in Den Haag om de Nederlandse regering en parlement een document te overhandigen, waarin de AVP uiteenzet waarom Aruba van het koninkrijk deel moet blijven uitmaken. Ook minister De Koning zal bij zijn bezoek aan Aruba volgende week van dat standpunt op de hoogte worden gesteld.

Vice-president Coastal:
'We zijn er bijna'

ORANJESTAD — In tegenwoordigheid van ministers, adviseurs en directieleden van Coastal heeft premier Nelson Oduber gistermorgen met Coastal een contract getekend voor de levering van stookolie, stroom en water voor de Coastal-raffinaderij op het Lago-terrein.

'We naderen de finish', zo merkte Coastal-vice-president David Jurren op, die voor zijn maatschappij tekende. Hij had grote waardering voor de regering onder leiding van premier Nelson Oduber en vooral het onderhandelingsteam, dat alle problemen tot een oplossing wist te brengen. Hij verwachtte dat de vestiging van Coastal binnen twee à drie weken helemaal rond is, wanneer volgende week het bestuur van Coastal de overeenkomst goedkeurt, gevolgd door het parlement van Aruba.

David Jurren benadrukte, dat door de onderhandelingen, die bijzonder 'tof' konden zijn, omdat beide partijen een overeenkomst wilden bereiken, ook geleid heeft tot grote waardering van Coastal voor de wijze waarop de Arubaanse regering deze zaak heeft aangepakt, in het bijzonder bracht hij dank aan premier Oduber.

Met toestemming van de Lago is Coastal de afgelopen twee weken al aan het testen geweest op het Lago-terrein, onder meer ten aanzien van het equipment en alles wat er mee verband houdt om het bedrijf op te knappen en bedrijfsklaar te maken. 'De plant is wat we dachten, soms iets beters, soms iets slechter', zo merkte de vice-president op.

Staten-delegatie in Nederland
Besprekingen over terugkeer Arubanen

ORANJESTAD — Van MEP-fractieleidster Grace Bareño wordt uit Den Haag vernomen, dat de Arubaanse delegatie een gesprek had met J.H. Schutjes, direceur van de Immigratie-afdeling van het departement van Sociale Zaken. Deze instantie brengt adviezen uit over onder andere mogelijke steun bij terugkeer van Arubanen naar Aruba.

De Arubanen ondervinden nogal wat problemen met deze terugkeersteun. Grace Bareño wijst erop, dat de huidige regeling niet voor iedereen geldt. Mensen, die meer dan 2.186 florin bruto verdienen, komen niet in aanmerking voor deze steun. Vorig jaar zijn 393 Arubanen naar Aruba teruggekeerd zonder gebruik te maken van deze steun.

Tot juni van dit jaar bedraagt dit aantal 151 personen. Er zijn aanwijzingen dat begin van het volgend jaar een grote groep Arubanen naar Aruba wil terugkeren. 'Het verdient dan ook zaak', aldus Grace Bareño, 'dat op Aruba zo spoedig mogelijk maatregelen worden getroffen en de regeling in Nederland flexibeler wordt gemaakt voor Arubanen die terug willen'.

Volgens Bareño bestaat er in Nederland goede wil om hieraan medewerking te verlenen.

Verkoopdag bij Maria College

ORANJESTAD — Het Maria College-MAVO organiseert zondag 1 oktober vier goede dingen op één dag: koffiemorgen, bake sale, vlooienmarkt en domino-spelen. Dit is van tien tot zes uur op school. De opbrengst van de dag is voor de aankoop van plafondfans voor de veertien lokalen van de school en het maken van zitbanken voor de speelplaats.

Inwonersaantal Aruba weer in stijgende lijn

ORANJESTAD — Het aantal inwoners van Aruba bedroeg 63.604 in 1984, daalde in 1987 - mede door sluiting van de Lago - naar 59.881 en bedroeg eind juni dit jaar 61.519 inwoners.

De cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laten zien, dat in 1988 totaal 949 personen geboren werden en 335 personen kwamen te overlijden. Er werden 390 huwelijken gesloten en 196 echtscheidingen uitgesproken ofwel een echtscheiding op elke twee echtverbindingen.

Dit jaar werden tot en met juni 522 personen geboren en werden 191 overlijdens geboekt. Er waren 164 huwelijken en niet minder dan 104 echtscheidingen, hetgeen doet vrezen dat de scheidingen langzaam maar zeker de bindingen aan het inhalen zijn.

In 1988 hebben zich 2211 personen op Aruba gevestigd, waarvan 933 op Aruba geboren personen, 713 elders geboren Nederlanders en 565 vreemdelingen. Tot en met juni dit jaar bedroeg het aantal vestigingen 1156 personen, waarvan 547 op Aruba geboren, 387 elders geboren Nederlanders en 222 vreemdelingen.

■*SAN NICOLAS — Het was vrijdag feest bij Wimco San Nicolas, waar Maria Maduro, van de verkoopafdeling, gehuldigd werd. zij was dertig jaar in dienst en directie en collega's kwamen bijeen om Maria Maduro nog vele Wimco-jaren toe te wensen.*

Foto: general manager Ru Fijnje bood zijn gelukwensen en de gebruikelijke enveloppe met inhoud aan de trouwe werkneemster aan.

Grupo Kawara

Bejaarden societeit

ORANJESTAD — In de Paradera-kerk wordt morgen om tien uur een mis gecelebreerd ter gelegenheid van het vierjarig bestaan van Grupo Kawara.

Deze groep voor bejaarden tussen 55-85 jaar, komt iedere dinsdagmorgen bijeen in Centro Parokial Paradera, waar men zich bezighoudt met hersengymanstiek, bingo, handenarbeid, lezingen en andere activiteiten. Grupo Kawara begon vier jaar geleden met 25 bejaarden en telt er nu 45. Hoe meer bejaarden er bij komen hoe meer vreugd, maar ook dienen er meer vrijwilligers(sters) te komen om de vijf dames met de activiteiten te helpen.

Men kan meer informatie krijgen bij de voorzitster van Grupo Kawara, Margriet Kansen (tel.: 27077).

Scholieren helpen met schilderen

Speciale bouwschutting van Costa Linda project

ORANJESTAD — Ten westen van het Dr Horacio Oduber hospitaal is Albo Aruba nv begonnen om in opdracht van Sun Development het vierde Sun-project, Costa Linda Beach Resort, te bouwen. De bouw zal ongeveer twee jaar duren. Om wat 'leven' in de bouwschutting te brengen, hebben Albo en Sun Development besloten de jeugd van Aruba in te schakelen om deze schutting 'tot leven' te brengen.

In tegenwoordigheid van de ministers ing . Eddy Briezen en Fredis Refunjol begonnen leerlingen van La Salle Collega, Colegio Arubano, Hotelvakschool, Martin Luther Kingschool, Mater Dei Huishoudschool, LTS Tarabana en MTS Ir. Cesare Terzano met het beschilderen vande schutting. Dit gebeurde vanmorgen om negen uur.

In totaal 140 leerlingen namen deel en konden kiezen uit de volgende onderwerpen: toerisme, bloemen en planten, natuur en ecologie, economisch ontwikkeling, vooruitgang en de mens en tenslotte de geschiedenis van Aruba. Drie jonge Arubaanse artiesten, Evelino Fingal, Mirto Nicolaas en Stan Kuiperi, hebben de moeilijke taak op zich genomen de resultaten te beoordelen.

De directrice van Sun Development hoopt met deze 'happening' het bedrijf dichter bij de bevolking te brengen en de jeugd te interesseren in de voor Aruba zo belangrijke toeristenindustrie.

Het Costa Linda Beach Resort zal bestaan uit 139 twee-slaapkamer luxueuze eenheden en zestien drie-slaapkamer-eenheden ingericht naar de laatste eisen van de tijd. Daarbij komen andere faciliteiten, zoals drie restaurants, drie bars, een nightclub, een fitness center, tennisbanen, zwembaden en een ruim tweehonderd yards strand met uitzicht op zee. Gehoopt wordt dat het project voor het seizoen 1991 in gebruik kan worden genomen.

Niet alleen de bouwactiviteiten, maar ook de door de jeugd beschilderde bouwschutting zal een bezienswaardigheid zijn van wat Aruba nu en in de toekomst te bieden heeft.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

20ste Trekking — **Donderdag 28 SEPTEMBER 1989**

TIEN TALLEN / HONDERD TALLEN	VIJF DUIZEND	ZEVEN DUIZEND	NEGEN DUIZEND	ELF DUIZEND	DERTIEN DUIZEND	ZESTIEN DUIZEND	NEGENTIEN DUIZEND	DRIE EN DERTIG DUIZEND
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal N. A. SCHOOP.
De Direkteur L. E. DIDIEZ

20ste trekking op donderdag 28 september 1989.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
21071	2.000	24599	1.500	15194	1.000
21072	**100.000**	**24600**	**40.000**	**15195**	**15.000**
21073	2.000	24601	1.500	15196	1.000

EXTRA PRIJS	
28421	**10.000**

Getuigen:
J. Th. WILSON
E. A. BAREND

UREN VAN UITBETALING:
CURAÇAO : 8.00—11.30 en 13.30—16.00
ARUBA
Oranjestad : 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolaas: 8.00—11.00 en 14.30—17.00
BONAIRE : 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)
ST. MAARTEN : 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)
SABA : s.v.p. bellen tel. 3217, Mr. E. Lynch
ST. EUSTATIUS : s.v.p. bellen tel. 2264, Mr. W. Schmidt

Wedstrijd komt veel te vroeg

Zowel PSV als Steaua Bukarest niet echt gelukkig met loting

ZUERICH - PSV en Steaua Bukarest spelen veel te vroeg tegen elkaar. De conclusie was vrijdag van Nicolae Gavrila, de manager van de elf-voudige Roemeense kampioensploeg, die een paar weken geleden voor het eerst na drie jaar een competitiewedstrijd verloor, 0-3 tegen stadgenoot Dinamo Bukarest.

"Wij zijn blij met PSV", constateerde Gavrila, "omdat een topclub bij ons op bezoek komt. Ik schat PSV bij de beste vier of vijf van Europa. Het zou onbescheiden zijn eenzelfde taxatie voor mijn vereniging te maken, maar ik geloof dat het zonder bezwaar kan. Dit zou een wedstrijd voor de halve finale geweest moeten zijn, misschien zelfs voor de eindstrijd. Met een gunstiger loting hadden wij allebei tot de finale kunnen komen, nu verlaat er een te vroeg het toernooi."

Steaua vormt de kern van het nationale elftal en met stadgenoot Dinamo, de huidige lijstaanvoerder, vrijwel de complete Roemeense ploeg. De beslissende confrontaties voor plaatsing in het wereldkampioenschap van Italië tegen Denemarken vallen kort voor en na de wedstrijden tegen PSV, op 11 oktober in Kopenhagen, vijf weken later in Bukarest. De Deense internationals uit Eindhoven staan daardoor in vijf weken vier keer tegenover de beste Roemeense voetballers.

NEGEN OVER

Steaua heeft nog negen spelers over van het elftal dat in Barcelona de Europese bekerfinale met 0-4 van AC Milan verloor. Het elftal, dat in Catalonië zeer zwak voetbalde, bestond uit: Ljung, Petrescu, Iovan, Bumbescu en Ungureanu, Stoica, Minea, Hagi en Rotariu (Balint), Lucatus en Piturca.

Piturca en Stoica vertrokken in de zomer naar Lens in Frankrijk, Balan, die geen vaste plaats in de basiself had, werd naar Beerschot getransfereerd. "Wij hebben de spelers niet weggedaan omdat wij geld nodig hadden, dat telde niet. De motieven waren dat het drietal boven de dertig was en tenminste tien jaar voor de club had gespeeld. Noem het een bewijs van erkentelijkheid dat wij hen hebben laten gaan.

Wij hebben er trouwens vier nieuwe en veel jongere spelers voor in de kerngroep terugggekregen, Adrian Negrau (van Dinamo) en Ilie Dumitrescu (van Bacau) die normaal basisspeler zijn en Colt Mujnai en Petri Grigoras uit de eigen jeugd."

NIET ZWAKKER

"Indien de spelers stuk voor stuk bekeken worden, is het elftal er zeker niet zwakker op geworden. De ploeg in zijn geheel misschien wel iets. Het kan een subjectieve gedachte zijn, omdat de herinnering aan de grote ploeg nog steeds erg vers is. Zeker is wel dat er een inspeelperiode nodig is. Daar is trainer Angel Iordanescu nu mee bezig."

Iordanescu is de opvolger van Jenei, die in 1986, na de eerste overwinning van een Oosteuropese ploeg in het toernooi van de landskampioenenen, gepromoveerd werd naar het nationale elftal. De nieuwe coach heeft aan het einde van het vorige seizoen en het begin van het lopende een paar schokken moeten verwerken.

In de eerste plaats het onthutsende spel van zijn elftal in de finale tegen AC Milan. Gavrila: "Wij begrijpen daar nog steeds niets van. Wij hebben zeer slecht gespeeld, de hele wereld heeft het trouwens kunnen zien. Wij hebben geen enkele reële verklaring ervoor kunnen vinden."

VOLGENDE KLAP

De volgende klap was een letterlijke, namelijk die van spelmaker Georghe Hagi in het verloren competitieduel, een bijna vergeten mogelijkheid bij Steaua, tegen Dinamo. Collega international Lupescu was het slachtoffer. Hagi kreeg de rode kaart en werd voor onbepaalde tijd geschorst.

"Onbepaald in Roemenië", verklaarde Mircea Petescu, die ook tolkte tussen de managers Ploegsma en Gavrila, "is volstrekt onbepaald. Het is in ieder geval een dag, wat er verder bijkomt kan geen mens met zekerheid voorspellen."

"De club heeft Hagi geschorst" lichtte Gavrila toe. "Wij wilden hem laten begrijpen waar het om gaat in voetbal. Hij moet zich professioneel gedragen. Hagi heeft dat ingezien en hij traint nu weer volop mee. De volgende dagen zullen beslissend zijn voor het moment waarop hij weer speelt.

SNEL ER BIJ

De trainer wil hem er snel weer bij hebben. Hij behoort ook tot de groep van acht die geselecteerd is voor het nationale elftal. Tegen PSV staat hij zeker in het veld."

Jong Holland en SUBT delen de punten: 1-1

WILLEMSTAD — Jong Holland/Kodela en SUBT/Fatum deelden gisteravond in de volle zin des woords hun tweede wedstrijd in het kader van de eredivisie-voetbalcompetitie. Beide domineerden op overtuigende wijze de acties gedurende één helft van de wedstrijd en deelden uiteindelijk ook de winst met de score van 1-1.

SUBT haalde in de eerste helft van een ruime veldmeerderheid tegen een slordig combinerend Jong Holland, dat zijn vorm maar niet kon vinden. Oswin Luciano verraste reeds in de tweede minuut de defensie van de tricoloren die nog amper aan het warmdraaien waren. Luciano werd lang aangespeeld door een teamgenoot vanuit de defensie, schudde verdediger Milton Sambo (die overigens in het verdere verloop van het duel een uitstekende indruk maakte) behendig van zich af en bracht SUBT vroeg op voorsprong met een beheerst schot.

De tricoloren kwamen praktisch niet aan de bak in de eerste helft. och kregen zij in de negentiende minuut een prachtkans om de score recht te trekken toen Ingemar Jandroep in het doelgebied 'hands' beging. Raymond Lucas liet keeper Papito Nivillac weliswaar naar de verkeerde hoek duiken, maar zijn schot belandde tegen de staander.

In de hervatting werden de rollen helemaal omgedraaid: Jong Holland, dat gedurende de pauze van coach Eugène Testing de instructie had gekregen voluit offensief voetbal te spelen, domineerde op zijn beurt de acties in de tweede helft volkomen. De gelijkmaker viel reeds vroeg in de tweede helft. Het doelpunt werd gemaakt door Norwin Albertus nadat keeper Nivillac een keihard schot van Raymond Allee had gekeerd.

De puntendeling van gisteravond is de negentiende van het seizoen wat bijna de helft is van het totale aantal tot nu toe gespeelde wedstrijden (43). SUBT spant de kroon met zeven uit elf wedstrijden hetgeen aantoont, dat hij SUBT de capaciteit of vechtlust ontbreekt om door te drukken naar een overwinning. Jong Holland heeft vijf gelijke spelen op zijn naam staan. Het heeft nu een voorsprong van drie punten op hekkesluiter Scherpenheuvel.

In de eerste divisie behaalde Canisius Boys een verrassende 2-0 overwinning op De Koning.

De eerstvolgende wedstrijddag is pas op 11 oktober in veband met de deelname van de selectie aan het jubileumtoernooi van de KNVB in Nederland. Op die dag zullen dan tegen elkaar uitkomen de teams van Jong Colombia en Undeba.

Badminton Curaçao

WILLEMSTAD — In de badminton competitie werd er slechts één wedstrijd gespeeld: Kakinja 2 tegen Asiento 1. Voor Asiento was dit pas de eerste wedstrijd. Wim van Wickeren opende de strijd met zijn singel tegen Nonchi Leito. Met tactische slagen wees Van Wickeren de jonge Nonchi Leito zijn plaats. Keli maakte de score weer gelijk door van Jan Ackermans te winnen. Simone Hoogenbergen bracht Kakinja op een voorsprong door haar tegenstandster met 11-6, 11-6 te verslaan. Hierna leek het Asiento-team leeggespeeld en zonder enige moeite veroverde Kakinja de rest van de punten (4-1).

De eerste klasse liet een spannend duel zien tussen Cadushi 3 en Asiento 2. Henk Oostenbrink en Ursela Daelman wisten beiden na drie sets in het enkelspel hun team op 2-0 voor te brengen. Maar na de tweede herenenkel en het damesdubbel was de stand weer gelijk. Opnieuw nam Cadushi het heft in handen. Jan Barson en Henk Oostenbrink namen de dubbel voor hunr ekening en gerard Helmich nam in de mixed dubbel revanche voor zijn verloren enkel. De eindstand werd 4-2 voor Cadushi 3.

In de tweede klasse was Cadushi 6 goed voor een 5-1 overwinning. Herman van de Mark redde de eer van zijn team Cadushi 5. Animo ontving Asiento 3. Na drie wedstrijden stond Animo met drie punten voor. Het geroutineerde dubbel Boudewijns/Boekhorst bracht hier verandering in, maar hierna sloeg Animo genadeloos toe: 5-1 voor Animo

Viktor Kortsjnoi: verlies tegen Kasparov

Supporters-voorzitter biedt excuus aan

Ajax niet echt gelukkig met gedrag van F-siders

AMSTERDAM - Het bestuur van Ajax heeft donderdag verklaard zich volledig te distantieren van "elementen die de club op welke wijze dan ook ten gronde richten." De leiding van de Amsterdamse ploeg voegde er aan toe "onder geen beding verantwoordelijkheid te dragen voor het criminele gedrag uit de F-side kring."

Kort na de wedstrijd heeft de voorzitter van de supportersgroep F-side, Ronald Pieloor, zijn excuses aangeboden bij het bestuur van Ajax. Uit het betreffende vak werd een ijzeren staaf naar doelman Wohlfahrt van Austria Wien gegooid. Deze werd daarbij geraakt. Scheidsrechter Galler besloot vervolgens het duel te staken, hetgeen vrijwel zeker de uitschakeling van Ajax in het toernooi om de Uefa-beker tot gevolg zal hebben.

Pieloor: "Ik ben met lood in de schoenen naar Van Praag gestapt. Toch vond ik dat ik het moest doen. We hoeven geen krokodilletranen te huilen. We balen ontzettend van wat er is gebeurd, maar het voorwerp werd uit het vak met de F-side supporters geworpen. Toen de keeper viel stond iedereen te juichen, pas later realiseerden we ons wat de gevolgen waren."

Van Praag zei dat er niet alle supporters die in het vak F-side staan, echte F-siders zijn. De voorzitter ging lange tijd prat op de in zijn ogen goede contacten met de soms moeilijk hanteerbare supportersgroep. Pieloor ziet dat anders: "De jongen die heeft gegooid stond in ons vak. We willen ons er niet van distantiëren."

Toch is er volgens Pieloor absoluut geen sprake van een georganiseerde actie. "Ik heb even contact gehad met de politie. Op de videobeelden is blijkbaar te zien wie heeft gegooid. Het is niet iemand die tot onze vaste groep behoort, dat is in elk geval zeker. Toch zullen wij er op worden aangekeken. Het is nu eenmaal niet anders."

Het bestuur van Ajax kondigde donderdag harde maatregelen aan tegen de kwaadwillenden. "De bestrijding van de zieke elementen in de F-side groep wordt met onmiddellijke ingang aangegaan. Op een andere manier dan tot nu toe." Welke maatregelen het bestuur daarbij voor ogen staan, was donderdag nog niet duidelijk.

Van Praag: "We willen op korte termijn en op lange termijn enkele zaken doorvoeren. Er zijn wel ideeën, maar daarover kan ik me nu nog niet uitlaten. Er zal vrijdag overleg volgen met de betrokken instanties. Daaronder uiteraard de politie. Met de supporters zullen we verder geen overleg voeren."

Van Praag zei dat er vrijdag een "verslagen" stemming bij Ajax heerste.

Volgens F-side voorzitter Pieloor is er vrijwel niets te doen. "Dit soort dingen kunnen altijd voorkomen. Bijvoorbeeld al zondag tegen FC Utrecht, hoewel ik dat niet verwacht. Tijdens de interlandwedstrijd van Oranje werd door een man een bom in het veld gegooid, in het verleden is bij een wedstrijd in de na-competitie ooit eens met een mes naar een speler gegooid. Dergelijke incidenten zijn nooit uit te sluiten."

NET ACHTER DOEL

Pieloor zegt ook niet te weten, welke maatregelen nog meer kunnen worden genomen. "Een net achter het doel hangen heeft geen enkele zin. Als enkele jongens het in hun hoofd krijgen, halen ze dat gewoon weg. Hoe vervelend het ook is, we zullen waarschijnlijk met dergelijke incidenten moeten leren leven."

VOETBAL / STOCKHOLM -De Zweedse bondscoach Olle Nordin heeft Ajax-verdediger Peter Larsson opgenomen in de selectie voor de WK-kwalificatiewedstrijd tegen Albanië.

Kasparov Kortsjnoi zet voor zet

TILBURG - De schaakpartij tussen de nummer een en twee van de ranglijst in het Interpolisschaaktoernooi in Tilburg had het volgende zettenverloop:

Wit: Kasparov (Sov)

Zwart: Kortsjnoi (Zwi)

1. d2-d4, Pg8-f6, 2. c2-c4, e7-e6, 3. Pb1-c3, Lf8-b4, 4. Dd1-c2, d7-d5, 5. c4xd5, e6xd5, 6. Lc1-g5, h7-h6, 7. Lg5-h4, c7-c5, 8. D4xc5, 0-0, 9. e2-e3, Pb8-d7, 10. Lf1-d3, Dd8-a5, 11. Pg1-e2, Lb4xc3+, 12. Dc2xc3, Da5xc3+, 13. Pe2xc3, Pd7xc5, 14. Ld3-c2, g7-g5, 15. Lh4-g3, Lc8-e6, 16. f2-f3, a7-a6, 17. h2-h4, Tf8-c8, 18. h4xg5, h6xg5, 19. 0-0-0, Pc5-d7, 20. Kc1-b1, Kg8-g7, 21. Lc2-b3, Tc8-c5, 22. e3-e4, d5xe4, 23. Lb3xe6, f7xe6, 24. Pc3xe4, Tc5-a5, 25. Th1-e1, Pd7-f8, 26. Pe4-d6, b7-b6, 27. Lg3-f2, Pf6-d5, 28. Lf2-d4+, Kg7-g6, 29. Pd6-c4.

Zwart geeft op.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
geopend van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00- 02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

BASEBALL
(AA-klasse)
20.00 uur Wild Cats vs Royal Scorpions - Sentro Deportivo Kòrsou.

*****

ZONDAG
STICHTING TRIATHLON CURAÇAO
06.30 uur start Citco-kwart en -achtste Triathlon bij het Princess Beach Hotel.

BASEBALL
(AA-klasse)
10.30 uur Sta Rosa Indians vs Groot Kwartier Stars - Sentro Deportivo Kòrsou.

*****

TENTOONSTELLING IN GALLERY '86

Vibrerende tinten in werk van Annemiep Oltheten

TWEE tentoonstellingen, allebei van aquarellen en olieverfschilderijen, zijn tegelijk te bezichtigen: de een in het Curaçaosch Museum de andere in Gallery '86.

Waarom ze allebei tegelijk om half negen 's avonds moesten worden geopend? Zoveel exposities kent Curaçao nu ook niet dat hier geen oplossing voor gevonden zou kunnen worden. Het vraagt slechts een minimum aan samenwerking van de organisatoren. Nu moesten kunstliefhebbers, die benieuwd waren naar het nieuwe werk van zowel Annemiep van Oltheten als van dat van Yvette Brandt, in korte tijd van het Museum naar de Gallery, of andersom van de Gallery naar het Museum racen. Het is opvallend dat dat ook door verscheidene mensen gedaan werd.

VIBREREND

De opening van de expositie van Annemiep Oltheten geschiedde door May Henriquez. Zij vertelde dat zij al bij het eerdere figuratieve werk van Annemiep Oltheten het gevoel had dat zij ander werk zou moeten kunnen maken, persoonlijker werk. Dat heeft zij nu bereikt. In deze expositie spreekt een eenheid van karakter en expressie. De harmonie in de vibrerende tinten en kleuren geeft Curaçao weer, is eigen voor Annemiep.

De expositie van Annemiep Oltheten bestaat uit vijf aquarellen, dertien olieverf schilderijen en twee doeken in een gemengde techniek. De aquarellen zijn figuratief, zeegezichten, landschappen en 'Wachters', drie grote cactusbomen aan de noordkant.

SERIES

De olieverf/gemengde technieken zijn in twee groepen te verdelen, de wat ik maar zal noemen, 'Appelserie' en de 'Zwart/licht serie'. Van de eerste serie hebben enkele doeken ook op de expositie van Antilliaanse kunst in Schiedam gehangen. Het zijn nonfiguratieve doeken waarin een sterk kleuraccent naar voren komt, meestal rood in een meer of mindere appelvorm.

■...*HennieBlok (links; eigenaresse van Gallery '86), Annemiep Oltheten (midden) en May Henriquez, die de expositie van Annemiep Oltheten gisteravond in Gallery '86 opende.*

Het zijn fascinerende schilderijen met een mooie vlakverdeling, waarin ook daar waar de appel niet rood is ('Nowhere else' of "Odyssee')) een punt naar voren komt wat de aandacht trekt, waar de rest omheen gesitueerd is.

Haar nieuwste serie schilderijen is in tegenstelling tot de vorige heel donker van achtergrond, tegen zwart aan, met in die duisternis felle gele, rode en blauwe schilderingen. Zijn de overgangen in 'Peru' nog strak gescheiden, in de latere schilderijen lopen de kleuren meer in elkaar over, al blijft de kleurtegenstelling heel sterk. Iets 'te' naar mijn idee. Ik vind de 'Appelserie' origineler van kleurstelling, minder hard, mooier.

De expositie van Annemiep Oltheten is evenals die van Yvette Brandt goed verzorgd met mooi lijstwerk, komt goed tot zijn recht.

Te bezichtigen in Gallery '86 tot 21 oktober 1989.

NEL CASIMIRI

IN "HIGH SEASON" *Meer, grotere schepen*

Aantal cruise-calls neemt toe met 30 procent

WILLEMSTAD —Het aantal cruise-schepen dat het komende seizoen (oktober-eind april) de Curaçaose haven aandoet, zal naar verwachting met circa dertig procent toenemen vergeleken met het vorige seizoen. De schepen die komen zijn groter en transporteren als zodanig meer passagiers. Ze kunnen zo goed en gastvrij mogelijk te behandelen: ze kunnen op basis daarvan beslissen terug te keren voor een langere vakantie. Curaçao ontvangt nu op jaarbasis 120.000 cruise-toeristen, dat aantal zal, door deze groei, kunnen toenemen tot 200.000: 200.000 potentiële toeristen.

Zo verklaarde gisteren directeur Henry van der Kwast van de S.E. L. Maduro & Sons. Van der Kwast, een expert op het gebied van cruise-toerisme, meldde dat de vooruitzichten voor deze tak van het toerisme erg gunstig zijn. Zo meldde deze firma overigens gisteren al in een faxbericht, waarin staat dat op de maandag, dinsdag, vrijdag en zaterdag cruise-schepen in onze haven te zien te zullen zijn.

Niet alleen in de 'high season' is een stijgende lijn te zien. Ook in het laagseizoen had Curaçao te maken met meer 'cruise-calls', waardoor het jaargemiddelde met zo'n veertig procent zal stijgen.

Hoeveel schepen met de groei van dertig procent in het hoogseizoen gemoeid zijn, zei Van der Kwast niet te kunnen zeggen. Hij had geen cijfermateriaal bij zich over deze materie.

Vast staat in elk geval, dat meer en grotere schepen van vooraanstaande lijnen, Curaçao in hun routeschema hebben opgenomen. Dit eiland zal, als alles goed gaat, aan het einde van het seizoen weer op de goede weg zijn. Curaçao heeft de laatste jaren erg veel cruise schepen verloren en moest enorm inboeten als cruise-bestemming in het Caribisch gebied. Daarin blijkt nu verandering te komen.

De reden dat de grootste cruise-maatschappij ter wereld, Carnival Cruises, de haven van Willemstad niet in zijn programma opnam en Aruba wel, heeft die maatschappij nooit bekend gemaakt. Van der Kwast gaat er vanuit, dat Aruba tot dusverre beter verkocht kon worden, ondermeer omdat dit eiland grotere bekendheid geniet. Het is evenwel helemaal niet zo zeker, dat er nooit een schip van Carnival Cruises naar Curacao komt. 'Ze hebben meer schepen en we zijn heel hard bezig,' aldus Henry van der Kwast.

Nadruk legde hij op de noodzaak op Curacao de cruise-toeristen goed op te vangen, opdat ze een gunstige indruk krijgen en voor een langere vakantie naar het eiland terugkeren. Die boodschap wordt ook in het persbericht te kennen gegeven: 'Het is van belang dat wij er als eiland alles aan doen, om zoveel mogelijk aan de behoeften van de cruise-maatschappijen te voorzien en nog belangrijker van de cruisepassagier. De 'feedback' van de passagier aan de cruisemaatschappij is medebepalend voor de toekomstige vaarschema's van de maatschappijen.' Ook wordt melding gemaakt van 'mond op mond reclame.'

NAVU-elftal naar Nederland

WILLEMSTAD — Het officiële voetbalelftal van de Nederlandse Antillen vertrekt zondag 1 oktober naar Nederland om daar deel te nemen aan een vierlanden-voetbaltoernooi, dat wordt georganiseerd in het kader van het honderd-jarig bestaan van de KNVB, dee officiële Nederlands voetbalbond. Aan het voetbaltoernooi, dat duurt van 1 tot en met 7 oktober, zal verder worden deelgenomen door de officiële amateur-elftallen van Nederland, de DDR en Suriname.

De reis van de Antilliaanse voetbaldelegatie kon mede tot stand komen dankzij een financiële ondersteuning van Koninklijke Ahold nv te Zaandam, het moederbedrijf van Albert Heijn nv. De zojuist afgetreden president van Ahold, A. Heijn, is een regelmatige bezoeker van Curaçao. Door bemiddeling van onder meer Roy Markes en van Tof Hofland van Zuikertuintje/Consales lukte het de NAVU dan ook recentelijk in contact te komen met Heijn.

Gezien de unieke situatie - zijn naderend afscheid als president van Koninklijke Ahold en het honderd-jarig bestaan vande KNVB - zorgde Heijn er vervolgens persoonlijk voor dat deze eenmalige financiële ondersteuning tot stand kwam.

Als internationaal opererende organisatie heeft Ahold ook contacten in de Nederlandse Antillen. Daarnaast is, mede door het feit dat een groot aantal van de huismerkprodukten verkrijgbaar zijn in de Antillen, ook de naam Albert Heijn inmiddels een bekend gegeven op de eilanden.

Spelers en officials van de NAVU zullen op 9 oktober terugkeren.

Seminar over werk en vrouwen

WILLEMSTAD — In de week van 17 tot en met 20 oktober zal in Washington D.C., het 'Inter-American seminar on women and employment' gehouden worden als thams 'Strategies for the generation of income'.

De voorzitster van het SEDA, het vormingscentrum voor vrouwenwerk op Curaçao, Joyce da Costa Gomez zal Curaçao tijdens dit seminar vertegenwoordigen.

EXPOSITIE IN CURACAOSCH MUSEUM

Zee, licht en kleuren van Yvette Brandt-Lesire

ZEE, licht en kleuren is de titel van de expositie van Yvette Brandt-Lesire die gisteravond in het Curaçaosch Museum geopend werd door Jeanette Rojer, haar vriendin. Bij die opening gaf Jeanette Rojer een overzicht van de geschiedenis van het aquarelleren. De hoofdmoot van de tentoonstelling bestaat uit aquarellen, 38 stuks. Naast die aquarellen hangen er zes olieverfschilderijen. Het is m.i. terecht dat Jeanette Rojer de nadruk legde op die aquarellen, want dat is het sterkste punt in het werk van Yvette Brandt.

HOUVAST

De zes olieverfschilderijen zijn alle zes van de zee, maar het lijkt of Yvette wat bang is voor die zee. Ze heeft telkens een houvast, een zekerheidspunt nodig. Er staat of een arm op, of een rand van een boot, een houvast van een trappetje, een ballustrade. Er is maar één schilderij waar alleen de zee te zien is, zonder enig houvast en daar is het water bijna onzichtbaar door het felle zonlicht dat erop spiegelt: 'Badend in het geel'. Dat is dan ook het beste van de zes, minder onzeker.

Ook bij de aquarellen komen zeegezichten voor, bootjes, huizen, en landschappen. En ook hier vind ik de aquarellen waar ze het menselijk element vergeet, of waar het zo onbelangrijk en ver is dat het niet meer meetelt (Caracasbaai), de sterkste. Haar huizen op Scharloo of in de Hoogstraat zijn wat vlak, brengen niets nieuws, op Jan Thiel heeft ze de stemming veel beter getroffen.

PLAYA CANOA

Haar aquarellen van de stenen rotspartijen op Playa Canoa (31,32) zijn prachtig. Daar treft ze een rijkdom aan kleuren en vormen, ziet ze iets nieuws in iets heel ouds (Playa Canoa toen) en weet ze dat over te brengen naar de toeschouwer. Diezelfde diepte komt ook bijvoorbeeld naar voren in nr.29 (Noordkant) en in de twee aquarellen van Caracasbaai.

Het is jammer dat de kwaliteit van de aquarellen soms zo veel verschilt. Er is een serie van landschappen en huizen, die zeer herkenbaar zijn, technisch goed, maar die niets nieuws brengt, terwijl er ook heel mooie aqarellen hangen met een eigen kijk en een eigen, origineel, gebruik, zowel wat techniek als kleur betreft, van deze zo oude techniek.

EXPOSITIES

Yvette Brandt-Lesire werd op Aruba geboren. Van 1969 tot 1971 volgde zij de Akademia di Arte op Curaçao. Daarna ging zij naar de Akademie voor Beeldende Kunsten in Tilburg waar zij in 1976 haar diploma Tekenen MO-B behaalde. Tussen 1976 en 1982 was zij als docente werkzaam in verschillende plaatsen in Nederland. Sinds 1983 is zij op Curaçao verbonden aan het Radulphus College en is zij ook docente aan de opleiding LO-tekenen. Zij hield eerder exposities in :

1979 - NMB bank te Blerick (etsen) 1985 - In besloten kring ten huize van Mordy Maduro (Aquarellen en pasteltekeningen) 1985 - Rijswijks museum bij Den Haag, getiteld 'De Antillen en de vrouw'. 1986 - Wijkcentrum Koningshof te Maassluis. 1987 - Theater Rasa te Utrecht. 1987 - In opdracht van Domeinbeheer, permanente expositie van aquarellen.

GEHEIMZINNIGHEID

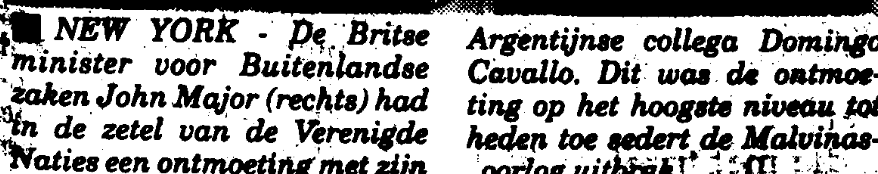
Yvette Brandt vertelt dat zij als kind al geboeid werd door de transparantie van onze tropische lucht, de dansende lijnen van de zee en de geheimzinnigheid van de natuur. Daar waar ze dat weergeeft in haar aquarellen toont zij precies haar grootste kracht.

De expositie is te bezichtigen in het Curaçaosch Museum, de hele maand oktober.

NEL CASIMIRI

Nieuwe faciliteiten vrije zone

WILLEMSTAD — Gezaghebber Elmer Wilsoe verricht morgenochtend de officiele opening van de nieuwe check-inn faciliteiten bij de Curaçaose vrije zone. Dat project kwam tot stand door samenwerking tussen de ALM, Curinde, en de organisatie van vrije zone- handelaren, Frezacur. De opening wordt gedaan bij het gebouw L Twee op de vrije Zone om tien uur 's morgens.

NEW YORK - De Britse minister voor Buitenlandse zaken John Major (rechts) had in de zetel van de Verenigde Naties een ontmoeting met zijn Argentijnse collega Domingo Cavallo. Dit was de ontmoeting op het hoogste niveau tot heden toe sedert de Malvinas-oorlog uitbrak.

STRIJD OM DE MACHT AAN DE GANG

Deng wil terugdraaien economische hervormingen voorkomen

China nog in ban junidagen

PEKING — De Chinese bevolking wordt de laatste weken overvoerd met propaganda over de successen van het communisme. "Zonder de Communistische partij geen nieuw China" is een van de vele kreten die verband houden met de veertigste verjaardag van de Volksrepubliek op 1 oktober. De 1,1 miljard Chinezen worden er zo bijna tot vervelens toe aan herinnerd dat zij het nog nooit zo goed hebben gehad als nu.

Maar op straat in Peking laten de meeste mensen merken dat zij zich weinig aantrekken van de 'kretologie' van de partij, aan wie ze het allemaal te danken zouden hebben. De gebeurtenissen van begin juni liggen nog vers in hun geheugen, alle pogingen van het bewind ten spijt om de bevolking te doen geloven dat het leger bijna vier maanden geleden geen bloedbad heeft aangericht op het Tiananmenplein.

MAATREGELEN

De autoriteiten vertrouwen het daardoor kennelijk niet en hebben de veiligheidsmaatregelen in de hoofdstad vooruitlopend op de nationale feestdag verscherpt. Zo is een oproep gedaan om "slechte elementen, onruststokers en verdachte personen" aan te geven bij de politie. Er zouden contrarevolutionairen zijn die de festiviteiten rond 1 oktober zouden willen verstoren. De term contrarevolutionairen wordt gebruikt voor aanhangers van de in bloed gesmoorde protestbeweging, van wie er al honderden, zo niet duizenden zouden zijn opgepakt.

De extra maatregelen betekenen ook dat mensen van buiten Peking zoveel mogelijk uit de stad worden geweerd. Zo onopvallend mogelijk worden identiteitscontroles gehouden en ook de buurtcomités, die tijdens de Culturele revolutie (1966-1976) het oor en oog van de partij waren maar de voorbije jaren een slapend bestaan leidden, schijnen de laatste tijd weer aardig actief te zijn.

DICHT

Vanaf vrijdag zullen verder alle stadsparken waar festiviteiten worden gehouden, dicht zijn voor het gewone publiek. Dat geldt ook voor het Tiananmenplein, dat zondag het toneel zal zijn van een grote manifestatie met zang en dans, af te sluiten met het gebruikelijke vuurwerk. Ruim honderdduizend mensen zijn daarvoor uitgenodigd, opgetrommeld zeggen sommigen nadat hun doopceel uitvoerig is gelicht.

In de geschiedenis van de nog jonge Volksrepubliek is de juni-crisis bepaald niet de eerste. Tot nu toe ging bijna geen enkele tiende verjaardag voorbij zonder dat het in het land gistte. De eerste tien jaar verliepen tamelijk rustig toen de boeren, die negentig procent van de bevolking uitmaken, profiteerden van de landhervormingen van Mao.

GROTE SPRONG

Aan het einde van de jaren '60 begon echter 'de grote sprong voorwaarts', een campagne om China in een klap tot een moderne natie te maken. Het 'nieuwe China' moest worden geboren. De bedoeling was onder andere dat alle dorpen zichzelf konden bedruipen en niet meer van goederen van buitenaf afhankelijk zouden zijn.

Zodoende verrezen overal op het platteland hoogovenstjes waar mensen hun potten en pannen maar ook landbouwwerktuigen inleverden om te laten omsmelten tot staalproduktie. Als brandstof werden hele bossen leeggepakt. De campagne flopte al snel, ook al doordat de organisatie niet deugde. "Het was een ramp die nooit ongedaan kan worden gemaakt", zoals een 78-jarige Chinese plattelandsbewoner onlangs zei.

MILJOENEN

Pas in 1984 kwamen cijfers boven water waaruit viel op te maken dat de sprong, in combinatie met een magere oogst als gevolg van slecht weer, aan zo'n twintig tot dertig miljoen mensen het leven heeft gekost. De meeste slachtoffers vielen op het platteland, onder de boerenbevolking. Daardoor duurde het lang voordat de buitenwereld, maar ook de bewoners van de Chinese steden, de omvang van de ramp beseften.

Zo'n tien jaar later viel de twintigste verjaardag van de Volksrepubliek midden in de Culturele revolutie, die was ontketend door Mao Zedong. Mao wilde langs die weg het prestigeverlies dat hij had geleden door de mislukking van de Sprong goedmaken. Hem zinde de voorzichtige aanpak niet die de collectieve leiding in de periode tussen 1962 en 1965 had gekozen.

REP EN ROER

Mao's charisma onder met name jonge Chinezen bleek absoluut niet te hebben geleden. Universiteiten werden gesloten en studenten gingen op pad om de 'burgerlijke' geesten te verjagen. Ze vormden brigades die stad en land afreisden om hun radicale ideeën aan de man te brengen, en schuwden daarbij het gebruik van geweld niet. Door deze permanente revolutie was het land in rep en roer.

Politieke maar ook persoonlijke rekeningen werden vereffend. Miljoenen Chinezen werden er het slachtoffer van, maar vooral de jonge generatie werd de dupe. De kwaliteit van het onderwijs kelderde: leraren en leerlingen moesten in de eerste plaats goede communisten zijn, hun capaciteiten deden er niet zo toe. Toen de chaos in 1969 echter uit de hand dreigde te lopen, greep het leger in. Tienduizenden Rode gardisten werden naar het platteland gestuurd om zoals het heette [illegible] van de boeren.

MISLUKT

De partij kreeg daardoor weer vat op de situatie. De machtsgreep van Mao, zoals de Culturele revolutie nu wordt gezien, was daarmee mislukt. De revolutie ging nog wel zo'n zeven jaar door, en naarmate die verstreken was het vooral Mao's vrouw Jiang Qing, de spil van de later verketterde bbende van vier, die zich manifesteerde. Zij slaagde er echter niet in na de dood van de 'Grote roerganger' in september 1976 de macht te grijpen. Zij werd daarentegen gearresteerd en wegens hoogverraad tot levenslang veroordeeld.

De afgelopen tien jaar zijn gedomineerd door de inmiddels 85-jarige Deng Xiaoping, die al in de jaren '50 een vooraanstaande politieke rol speelde. Hij forceerde, zonder de Grote roerganger af te vallen, een breuk met de erfenis van Mao door het initiatief te nemen tot vergaande economische hervormingen. Deng zette ook de deur naar het Westen wijd open.

VOORAL BOEREN

Vooral de boeren profiteerden van de nieuwe koers. Ze werden de in de laat- jaren '50 ingevoerde volkscommunes afgeschaft. "De boeren hebben het collectieve systeem nooit gewaardeerd. Je verdiende allemaal hetzelfde, of je hard werkte of niet. Het was in strijd met de Chinese traditie waarbij je familie op de eerste plaats komt", aldus een boer.

Het zogenoemde verantwoordelijkheidssysteem verving de communes. Dat betekende dat de boeren een deel van hun oogst nog steeds aan de staat moesten verkopen maar de rest op de vrije markt mochten aanbieden. Hun inkomsten stegen daardoor flink, al geldt dat vooral voor de boeren in de kustprovincies, veel collega's in het binnenland leven nog steeds op de rand van de armoede.

MACHTSSTRIJD

De economische successen, waarop de streng gecontroleerde Chinese media prat gaan, roepen na het bloedige militaire optreden op 3 en 4 juni toch gemengde gevoelens op bij de bevolking. "Jazeker, er is vooruitgang. Maar waarom liggen we zo ver achter op andere Aziatische landen? Dat komt door de politieke campagnes, de slechte behandeling van mensen en de machtsstrijd tussen de leiders", aldus ventileerde een kantoorbediende uit Peking zijn mening.

Dengs reputatie heeft onmiskenbaar geleden onder de gebeurtenissen sinds 4 juni. "De massa's hebben Deng herhaaldelijk gevraagd af te treden, maar hij houdt onbeschaamd vast aan zijn post. Geen wonder dat studenten Xinhuamen aanvielen" (Xinhuamen is de naam van de ingang van het Zhongnanhai, het Kremlin van Peking waar tal van protestmarsen zijn gehouden), zo staat in een pamflet dat onlangs in de Chinese hoofdstad circuleerde.

TERUGDRAAIEN

De laatste weken zijn er aanwijzingen dat Deng wil voorkomen dat zijn economische hervormingen zullen worden teruggedraaid. Leeftijdgenoten als president Yang Shangkun, vice-president Wang Zhen, ex-president Li Xiannian, voorzitter Chen Yun van een raad van adviseurs, oud-parlementsvoorzitter Peng Zhen en diens opvolger Wan Li zouden die kant op willen.

Als tegenzet zou Deng partijleider Jiang Zemin, die in juni de onmin geraakte Zhao Ziyang opvolgde, naar voren willen schuiven als de nieuwe sterke man. Deng zou ten gunste van Jiang willen aftreden als voorzitter van de machtige Centrale militaire commissie van de partij, de enige officiele post die hij bekleedt. Maar weinig China-kenners geloven dat Deng werkelijk de touwtjes uit handen zal geven. Zij vrezen dat er net als in de nadagen van Mao al een machtsstrijd aan de gang is die pas zal worden beslist na de dood van Deng.

KABINETSFORMATIE NEDERLAND

Materiele zaken kunnen mogelijk aan orde komen

CDA en PvdA elkaar genaderd bij euthanasie

DEN HAAG - De onderhandelaars van CDA en PvdA zijn elkaar bij een aantal immateriele onderwerpen, zoals euthanasie en mediabeleid, dicht genaderd. Dat bleek vrijdag uit de woorden van CDA-onderhandelaar De Vries na afloop van het gesprek met zijn PvdA-collega Kok en informateur Lubbers.

Sprekend over euthanasie zei De Vries dat de standpunten van beide partijen bezig zijn elkaar te naderen. Het moment dat we het kunnen voorleggen aan de fracties is volgens hem niet ver weg meer. Ook wat betreft het mediabeleid is er volgens De Vries zodanige vooruitgang geboekt "dat we daar wel uitkomen". De voortgang bij een aantal immateriele punten kan ertoe leiden dat nu eerst andere zaken aan de orde komen en dat daarna het totaalpakket wordt [illegible]

GELEIDELIJK

Kok, die vrijdag 51 jaar werd, en De Vries gaan er beiden vanuit dat informateur Lubbers het weekeinde zal gebruiken om voorstellen en stukken te maken die begin volgende week aan de onderhandelaars worden voorgelegd. De informateur zal zeker de richting aangeven voor de manier waarop hij de zaken verder wil aanpakken, aldus de PvdA-leider. Geleidelijk komen we dan in de onderhandelingsfase, zo voegde hij eraan toe. Kok wees erop dat geen enkel punt al geheel is afgerond.

Maandag houden informateur Lubbers en de onderhandelaars van CDA en PvdA zich opnieuw bezig met het sociaal-economisch beleid. De informateur zal op dit punt zeker iets schetsen, hetzij op papier, hetzij mondeling, aldus kringen rond de informateur. Het gaat hierbij om een totaalbeeld van welke financiele ruimte er is en hoe die benut kan worden voor nieuw beleid en wat er aan ombuigingen mogelijk is.

GROOT PROBLEEM

Van de immateriele punten is de gelijke behandeling inmiddels het grootste probleem tussen de onderhandelende partijen. De PvdA staat op het standpunt dat de wet het maken van onderscheid zonder uitzonderingen moet verbieden, terwijl het CDA voor het werven of ontslaan van personeel een uitzondering moet worden gemaakt. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de vraag of een christelijke [illegible] leerkracht wegens zijn seksuele geaardheid mag ontslaan. Het onderwerp van de gelijke behandeling is een van de punten waarover advies gevraagd is van de fractiespecialisten.

Op de lijst van immateriele punten die in de besprekingen aan de orde zijn geweest komen onder meer voor: identificatieplicht, vreemdelingenbeleid, democratisch functioneren van gesubsidieerde instellingen, milieuaspecten van ontwikkelingssamenwerking, de ethiek van nieuwe medische technieken, buitenlands beleid (veiligheidsbeleid en Zuidafrika), milieubeleid, referendum en geestelijke verzorging in de krijgsmacht en zorginstellingen. CDA-blad kapittelt onderhandelingstactiek CDA-fractie

KRITIEK

De manier waarop het CDA zich in de kabinetsformatie tegenover D66 heeft gedragen kan niet worden beschouwd als "het toppunt van politieke ethiek en respect tegenover andere democratische partijen". Dat stelt CDAktueel, het partijblad van de Christen-Democraten vast in een commentaar. Het verloop van de tweede fase in de formatie, die leidde tot het vertrek van D66 als mogelijke coalitiepartner in een centrum-links kabinet, is niet iets waar het CDA trots op kan zijn, stelt CDAktueel vast. "Ontdaan van alle onderhandelingstaktiek heeft het CDA zich niet gehouden aan wat zij de kiezers heeft voorgehouden: we zijn niet uit op macht, maar we staan open voor constructieve samenwerking".

VS: voorlopig geen normalisering relaties Hanoi

WASHINGTON - De normalisering van de betrekkingen tussen de Verenigde Staten en Vietnam is prematuur. Dit heeft woensdag de woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken, Richard Boucher, verklaard.

Boucher zei dat voor een normalisering van de betrekkingen met Vietnam meer nodig is dan alleen de terugtrekking van de Vietnamese troepen uit Kampuchea. Er zal eerst een allesomvattende oplossing voor de kwestie-Kampuchea moeten komen, zo luidt het standpunt van de Amerikaanse regering. Bovendien, aldus Boucher, zijn de Amerikanen bijzonder ongerust over de toenemende leveringen van militair materieel door Vietnam aan Kampuchea.

Een andere factor die van invloed is op de betrekkingen tussen Vietnam en de VS, zo voegde hij eraan toe, is de kwestie van de Amerikaanse krijgsgevangenen en van de verdwenen soldaten in Vietnam.

VS-visum voor PLO-functionaris

TUNIS - Yasser Abed Rabbo, de leider van de PLO-delegatie die onderhandelt met de Verenigde Staten, heeft na lang wachten van Washington een visum gekregen om de zitting bij te wonen van de Algemene vergadering van de Verenigde Naties.

Dat hebben medewerkers van Rabbo's kantoor in de Tunesische hoofdstad Tunis woensdag verklaard. Een zegsman zei dat Rabbo twee weken heeft moeten wachten op het reisdocument en daardoor de datum van zijn vertrek naar New York moest uitstellen. Het Amerikaanse consulaat in Tunis gaf geen reden voor de lange duur waarmee de visumverlening gepaard ging, aldus de zegsman. [illegible] ring van Washington PLO-leider Yasir Arafat een visum te geven.

Kabinet in Peru afgetreden

LIMA - Het Peruaanse kabinet van president Alan Garcia is donderdag afgetreden. Volgens waarnemers gaat het echter om een poging van de regerende APRA-partij de bevolking een nieuw gezicht te tonen voor de presidentsverkiezingen volgend jaar april.

Vóór terugkeer naar eiland

Horeca-opleiding voor Arubanen in Nederland

DEN HAAG — Arubanen van 18 tot 35 jaar die terug willen naar Aruba kunnen een horeca-opleiding van ruim vijf maanden volgen in Nederland. Na een stage van drie maanden in hotels op Aruba krijgen cursisten bij gebleken geschiktheid een baan aangeboden in de Arubaanse horeca. Dat schrijft staatssecretaris De Graaf vrijdag aan de Tweede Kamer.

De Arubaanse regering heeft Nederland gevraagd om mee te helpen bij de scholing van horeca-personeel. Door de sterke groei van het toerisme en de bouw van nieuwe hotels ontstaan er op Aruba op korte termijn tweeduizend banen in de horeca. Er is plaats voor 105 cursisten, die een opleiding kunnen volgen aan het onderwijscentrum horeca in Zoetermeer.

Kiest de cursist na afronding van zijn opleiding voor terugkeer naar Aruba, dan kan hij of zij een bijdrage in de [illegible] krijgen en een tegemoetkoming om de [illegible] na aankomst op Aruba te over[illegible] uitkering wil De Graaf [illegible] de uitkering of een aangepaste uitkering tijdens de stage voor degene die financieel afhankelijk is van de cursist.

MENSEN

Zsa Zsa aanhangers protesteerden buiten de rechtszaal, omdat zij ervan overtuigd zijn dat hun diva niet schuldig is aan het haar opgelegde. De rechter dacht er echter anders over en de uitspraak zal moeten uitwijzen of Zsa Zsa moet gaan brommen of niet.

Zsa Zsa Garbor schuldig

De voormalige Hollywoodster **Zsa Zsa Gabor** is vrijdag na een stormachtig proces door een jury in Beverly Hills schuldig bevonden aan het uitdelen van een oorvijg aan een politie-agent.

Gabor, die zegt dat zij 59 is maar volgens filmencyclopedieën 66 of 68 jaar is, werd verder schuldig verklaard aan het rijden zonder een geldig rijbewijs. De rechter moet de strafmaat nog bepalen, maar Gabor kan anderhalf jaar gevangenisstraf en ongeveer 7.500 gulden boete krijgen.

Gabor deelde in juni een klap uit aan een politieagent die haar had aangehouden omdat de nummerborden op haar Rolls-royce waren verlopen.

Tijdens het proces dat door een zwerm journalisten uit alle delen van de wereld werd gevolgd deed Zsa Zsa Gabor haar reputatie als actrice verscheidene malen eer aan door huilend en stampvoetend de rechtszaal te verlaten of in de pauzes de pers een dure ring te tonen die haar achtste echtgenoot haar cadeau had gedaan.

Er moest een advocaat aan te pas komen om het eerste Amerikaanse kuscontest tot een halt te brengen. Na 42 dagen bleven er drie paren over die nog energie hadden om de marathon voort te zetten. De paren moesten elkaar twaalf uren per dag kussen met onderbrekingen van vijf minuten om het uur. De hoofdprijs van 10.000 dollar moet nu verdeeld worden tussen de drie paren die overbleven en zodoende alle drie op de eerste plaats eindigden. Op last van ouders van één van de paren die een advocaat in de arm namen, werd er een punt gezet achter het contest. Eén van de deelnemers zei dat het leek alsof hij vijf weken lang een hoed ophad en het opeens afzette, het gevoel de hoed nog op te hebben bleef. Zo ook zijn lippen, het leek alsof hij daags daarna nog aan het kussen was.

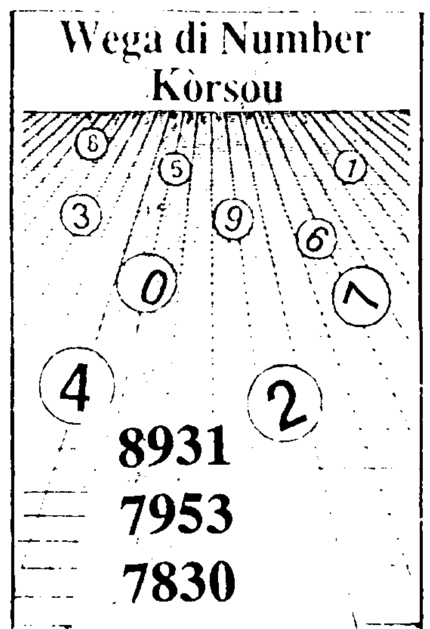

Wel horen niet verstaan

Dove mensen kunnen na het inplanteren van een elektrische binnenoorprothese wel geluiden waarnemen, maar verstaan wat iemand zegt is er meestal niet bij. Toch betekent het doorbreken van de stilte voor hen een echte doorbraak.

Dit blijkt uit de ervaringen die tot nu toe met de protheses zijn opgedaan. In de hele wereld zijn er ongeveer 3.000 ingeplant. Sinds 1985 is in Nederland (Utrecht en Nijmegen) bij veertien totaal doven een binnenoorprothese geïnplanteerd. Het apparaat analyseert en codeert geluidssignalen en geeft die vervolgens als elektrische prikkels door aan de gehoorzenuw. Via proefstimulatie moet eerst worden nagegaan of de gehoorzenuw nog voldoende kan worden gestimuleerd.

In het Nederlands tijdschrift voor geneeskunde zegt de keel-, neus- en oorarts R.J.C. Admiraal (Instituut voor Doven, St. Michielsgestel en Radboudziekenhuis, Nijmegen) dat er inmiddels meer dan tien verschillende protheses zijn ontwikkeld.

Biermagnaat Busch overleden

De Amerikaanse biermagnaat **August Busch II** is vrijdag op 90-jarige leeftijd overleden. Dit heeft de familie meegedeeld.

Busch leidde de brouwerij Anheuser-Busch 29 jaar en maakte het bedrijf tot één van de grootste bierleveranciers in de wereld alvorens in 1975 met pensioen te gaan. Busch was ook voorzitter van de honkbalploeg van de Saint Louis "cardinals". Anheuser-Busch heeft de helft van de Amerikaanse biermarkt in handen.

TELECURAÇAO
ZATERDAG: 16.30 Telefiesta met Tante Irma en Tante Shirley; 18.30 Going great; 18.45 Purba ku keshi met Saida Hernandez: «Crèpes met asperges»; 18.56 Tempu pa Dios: 19.00 Profile of nature; 19.30 Countries & people; 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 21 Jump Street; 21.30 Den Wowo; 22.00 Wega di Number Kòrsou; 22.10 Estreno: «Catch me a spy»; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 14.00 Matinee: «Get yourself a college-girl»; 16.00 Sena di Señor; 17.00 Sala di konsierto; 17.45 Wega di Number Kòrsou, 18.00 Telepatria met Chin Behilia; 19.00 Wil di suerte; 19.30 Moda ku Mylène; 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 Shete dia; 21.00 Bestseller: «Double Take»; 22.00 Cover Story; 20.30 Santo Domingo invita; 23.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

ARGENTINIE krijgt van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) een krediet van 1,4 miljard dollar. Beide partijen zijn het eens geworden over een pakket van economische hervormingsmaatregelen, dat de Argentijnse regering ten uitvoer moet brengen.

WEEKEINDEDIENST EILANDSGENEESKUNDIGEN
STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
30 september 1989 vanaf 08.00 uur t/m 2 oktober 1989 om 07.00 uur.
Dokter Braakman, Sentro Mediko Montaña Abao, tel.: 673355; spreekuren 11.00-12.00 / 17.00-18.00 uur: spoedgevallen: tel.: 671313 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy, Nassy-Tseng, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
29 september 1989 vanaf 17.00 uur t/m 2 oktober 1989 om 07.00 uur
Dokter Elhage, Spreekkamer: Seru Fortuna, tel.: 84122; spreekuren 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371661 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Goilo-Henry, Soliana-Tjin, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession, Pablo, Elhage en Davelaar)

DERDE DISTRICT BANDABAO
29 september 1989 vanaf 17.00 uur t/m 30 september 1989 om 08.00 uur.
Dokter Spong, Sentro Mediko Tera Cora, tel.: 648700; spreekuren: 10.00-11.00 / 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 87004 b.g.g. 89266/89337.
30 september 1989 vanaf 08.00 uur t/m 2 oktober 1989 om 07.00 uur.
Dokter Schellens, Spreekkamer: Barber, tel.: 641605; spreekuren: 10.00-11.00 / 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641784 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Tweed, Vonhögen, Schellens, Lucacius en Spong).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt.**
Het verdient te allen tijd aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

*****

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e distrikt) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren.
De patiënten van de andere medische distrikten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

*****

THORAX CENTER (Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

*****

WIT GELE KRUIS PRINSES MARGRIET (wijkverpleging): Kantoor Santa Maria 17, tel.: 82947/82344; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; zaterdag de gehele dag gesloten; na 17.00 uur kunt u de zuster van de wacht bellen: zuster Chapman, tel.: 370029.

KLEUTERBUREAU: 14.00-16.00 uur alleen volgens afspraak.

ZUIGELINGENBUREAU: maandagmiddag van 12.30-15.30 uur; donderdagmiddag van 07.15-10.30 uur; alleen volgens afspraak.

*****

NEUTRALE WIJKVERPLEGING (voorheen Wijkverpleging Curaçao): Kantoor Rio Canario-/Gosieweg, tel.: 44231 44232; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-18.00 uur; de wacht heeft zuster Bynoe, tel.: 676824, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.

*****

GEZINSVERZORGING (Kwido pa Famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.30/13.30-17.00 uur, kantoor Sta. Maria 17, tel.: 80222.

*****

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU: voor meer informatie kunt u de volgende nummers bellen: 75628, 672289 en 55504.

*****

LUCHTPOSTSLUITING (Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag 11.30 uur; woensdag 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag 17.30 uur en zaterdag 10.45 en 17.00 uur.

DIERENARTS (Veterinaire Dienst, Parera): bij spoedgevallen na 17.00 uur of in het weekeinde gelieve tel.: 614000 op te bellen voor de dienstdoende arts.

DIERENASIEL: dagelijks geopend van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; op zaterdag van 08.00-13.00 / 14.00-18.00 uur, tel.: 54300.

*****

BOTICA BANDABAO: dagelijks geopend van 08.00-19.00 uur.

BOTICA'S (weekeindenachtdienst)
zaterdag
Otrobanda
Sta Maria, Winston Churchillweg 155, tel.: 80800.
Punda
Popular, hoek Madurostraat / Columbusstraat 15, tel.: 611269/612376.
zondag
Otrobanda
de Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15, tel. 82857.
Punda
Wilhelmina, Hendrikplein 13, tel.: 612380, 613078.

*****

VERLOF BEGRAFENIS
30 september: H.R. Andrade, Vesuviousstraat 19.
1 oktober: R.A. de Windt, Uteweg 53.

*****

DIVERSEN
ANTILLIAANSE GNOSTISCHE BEWEGING
Brievengat: iedere maandag- en woensdagavond om 19.30 uur te Jirajaraweg 8, Centrum Devi Kundalini.
iedere woensdag- en vrijdagavond om 19.30 uur te **Openbare Basisschool Brievengat.**
Bandabao: iedere donderdagavond om 19.30 uur gebouw Credit Union San Pedro.
Kanga: iedere woensdag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Centrum Abraxac, achter Kooyman.
Santa Rosa: iedere maandag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Aloëstraat 12.

SENTRO DEPORTIVO KORSOU: 14.00-22.00 uur 1e expo 'Beyesa i Bunitesa.

RESTAURANT SURINDO: 20.00-02.00 uur buffet/show met optreden van de Arubaanse komiek Vale Croes - Uranusstraat 5 (achter Banco di Caribe).

*****

ZONDAG
DIVERSEN
SENTRO DEPORTIVO KORSOU: 10.00-22.00 uur 1e expo 'Beyesa i Bunitesa'.

TONEEL: 20.30 uur uitvoering van 'Van Spanhoek tot Leidseplein' gebracht door de Surinaamse toneelvereniging Moksi Alesie uit Nederland - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

RIKESA UNIVERSAL: 17.00 uur concert van de jeugdzanggroep Menudo (ook optreden van Mex, Mais, Turbo, Brass Revolution en Pumpulunchi) - Stadion Antoine Maduro.

RESTAURANT SURINDO: vanaf 18.00 uur 'Ban Topa Kulinario' - Uranusstraat 5 (achter Banco di Caribe).

BUURTCENTRUM MONTAÑA: 19.30-21.00 uur soirée van Sint Vincentius Harmonie.

*****

MAANDAG
DIVERSEN
TOERISTENSCHIP: 09.00-18.00 uur 'Carla Costa'.

*****

KERKDIENSTEN
KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned.) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 en 19.00 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.; 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned.) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned.).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
(Santa Ana): zat.: 19.30 uur; zon.: 08.00 en 19.00 uur
(Santa Famia): zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 06.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA KORA: zon.: 18.00 uur.
WESTPUNT: (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

*****

GEREFORMEERDE KERK
GROOT KWARTIER (Arowakenweg 28): 08.30 uur themadienst over het onderwerp 'Geloof en Schuldgevoelens' o.l.v. ds J. Glas.

*****

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE MORAVIAN CHURCH
Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
Emmy Berthold Kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

*****

In het jaar van de slang.
Het wachten was zeer lang.
De Leeuw leidde voorop.

Tussendoor maakten wij een stop.
Eindelijk zag ik het licht
O, wat een prachtig zicht!

"CHOY-YING LILIEN"

hoorde ik hun mij noemen.
Een leven vol met vrede,
geluk en mooie bloemen.

Met mijn ouders
Shik-Tong en Petra Chan
woon ik in de Periclesstraat 18
te Curacao, Nederlandse Antillen

GEWICHT: 3650 gr.
LENGTE: 52 cm
GEBOREN: 25 september, 1989
in het uur van de hond.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Hervers (hoofdredacteur)
Overige leden Redactie:

Tobn van Dongen, Ana van Leeuwen, Joel Labadie, Sheila Rhodes (secretaresse), Izaan Moenirasam (sportredacteur), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Iseelt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Nassaustraat 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der School
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der School, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der School en Eileen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel: 2265

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamo; Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-16151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.03 en ABN rek. nr.: 11.15.626
Aruba: Nassaustraat 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen vijftien gulden per maand.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Tom Poes en de Dropslaven

door Marten Toonder

3906 — Joost drukte het bruine pak tegen zich aan en begon omzichtig de kronkelende zoldertrap te bestijgen.

De treden kraakten nogal en daarom had hij niet in de gaten, dat hij gevolgd werd. Want Tom Poes zorgde er voor, dat hij zijn voet gelijk met die van de bediende neerzette - en zo geraakte hij ongemerkt op de bovenste verdieping.

Daar opende Joost de deur van een ongebruikte zolderkamer en trad naar binnen.

Zijn rechteroog trok op een akelige wijze en zijn ademhaling snerpte zo piepend door de stilte, dat Tom Poes begreep op het goede spoor te zijn: hier greep iets plaats, dat het daglicht niet verdragen kon.

Verborgen achter een kist zag hij, dat de knecht het pak in een lege koffer liet glijden - daarna met een verdorven glimlach rond zich heen keek om tenslotte met hoge passen het vertrek weer te verlaten.

Hij trok de deur zorgvuldig achter zich dicht en draaide de sleutel om in het slot.

Tom Poes hoorde, dat hij neuriënd zijn lichtzinnig lied weer inzette en daarmee naar beneden verdween. Maar hij luisterde daar niet lang naar.

Het afsluiten van de zolder was een lelijke streep door zijn rekening, want nu was hij opgesloten in een ruimte zonder venster waar nooit iemand kwam......

HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

SEYMOUR SEAL, MEET REX TYRANNOSAURUS
YOU GOT IT BACKWARDS!
MY NAME IS TYRANNOSAURUS REX!
THAT SOUNDS BACKWARDS
WHY'D THEY NAME YOU LIKE THAT?
MY FATHER WAS AN OLD ARMY MAN

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

I HAVE A CONSTITUTIONAL RIGHT TO DISSENT
NOT IN THE ARMY, YOU DON'T
THE ARMY IS A TOTALITARIAN SOCIETY THAT FIGHTS TO UPHOLD DEMOCRACY!
YOU DON'T EVEN KNOW WHAT THAT MEANS
IT MEANS SHUT UP OR I'LL CLEAN YOUR CLOCK

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

WHAT KIND OF RAIN DANCE IS THAT?
MEDICINE MAN HAS THE HICCUPS

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur)
(**openingstijden** voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t m vrijdag aangetekende stukken 15.45 uur; gewone stukken 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur - Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Terra Corra.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): geopend op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR (gezaghebber): elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: **openingstijden slachthuis** maandag t/m woensdag van 07.00-12.00/13.00-16.00 uur en donderdag en vrijdag van 06.00-11.00/11.30-14.30 uur.

(30 september)
DIVI RESORTS
(Goodwill Games Aruba/Bonaire)
20.00 uur domino - Flamingo Beach Hotel.

*****

(1 oktober)
LEZING
10.30 uur in Buurtcentrum Rincon (thema: 'Vrouwenziekten'; spr.: dokter Troeman).

DIVI RESORTS
(Goodwill Games Aruba/Bonaire)
09.30 uur softball - La Sonrisa Ballpark.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk Kralendijk:
dagelijks 18.45 uur; zondag 08.30 en 19.00 uur.
Coromotokerk Antriol:
dagelijks 19.30 uur; zondag 09.00 en 18.00 uur
Ludovicuskerk Rincon:
dagelijks, ook zondag, 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong- Loi- Sing, Kaya Cacique 4.

KRALENDIJK — Voor de verdere duur van de zittingsperiode van het nieuwe Bestuurscollege is M.R. Dammers opnieuw benoemd tot waarnemer van gezaghebber mr George Soliana. Hij volgt daarmee Avelino Cecilia op, die op zijn beurt de opvolger was van Richard Dammers toen in december vorig jaar de coalitie PDB/POB bestuursverantwoordelijkheid ging dragen.

Afgelopen woensdag legde Dammers als waarnemend gezaghebber de eed af in handen van Soliana.

Sunset Beach Restaurant onderging totale metamorfose

KRALENDIJK — 'Sunset Beach Hotel is een onderdeel van de Golden Tulip Hotels. Dat brengt verplichtingen met zich mee. Wij zullen nu aan de gebruikelijke standaard van Golden Tulip moeten voldoen', aldus Gerard Pijnacker van de Greenflash Catering nv, die het Beachhut restaurant exploiteert. Het aantrekken van de jonge Nederlandse Food and Beverage (F&B) manager en de eveneens uit Nederland afkomstige chefkok vormen een onderdeel van de professionele opzet. Het hotel en het restaurant hebben een volledige metamorfose ondergaan en die zijn nauwelijks nog terug te kennen uit de tijd dat het hotel nog eigendom was van Bon-Antil nv.

De nieuwe spijskaart en het voor Bonaire ongekend aantrekkelijke menu zal zondag officieel van start gaan. Woensdagavond was er voor genodigden een culinair voorproefje. Een visitekaartje van de 28-jarige F&B manager Marcel Busser, die voor zijn komst naar Bonaire al ruimschoots ervaringen opdeed in Londen, zuid-Frankrijk en de laatste tweeënhalf jaar in tophotels in Zuidafrika. Samen met zijn chefkok Robert Haamans wil Busser toch wel exclusieve diners brengen tegen relatief aantrekkelijke prijzen.

HUISWIJN

Hoewel de gang van zaken in het restaurant dus in Nederlandse handen ligt, is het de directrice van Greenflash, Luqui Pijnacker-Booi, die de uitdaging heeft aangenomen. Zij heeft al enige naam gemaakt in het restaurant The Beefeater, dat gevestigd is in het centrum van Kralendijk. Haar aanpak om de gasten het gevoel van 'thuis zijn' te geven, heeft al menig Amerikaan verrast en vele Nederlanders tevreden gesteld.

Dezelfde aanpak om waar voor het geld te geven, is ook de policy in het hotel/restaurant. Daar heeft trouwens een volledige gedaantewisseling plaatsgevonden. Het is er niet alleen opvallend schoon, maar de smaakvol aangeklede tafels, de attente bediening noden onmiddellijk voor een gezellig avondje eten met een goed glas wijn. Voor dat laatste heeft F&B manager Busser een eigen huiswijn geïntroduceerd. Eigenlijk - hoe vreemd het ook klinkt - iets onbekends op Bonaire.

Busser: 'Ik heb gekozen voor een Argentijnse wijn. Het is de Flichman Privado Blanco. Een wijn met dezelfde kwaliteit als een witte wijn uit het Franse wijngebied. Maar wel de helft goedkoper. Dat geldt trouwens ook voor de Flichman Privado Tinto. Voor de liefhebbers hebben we een George Duboeuf-tafelwijn van een goed Frans wijnhuis. Ik denk dat deze Rosé het op Bonaire goed zal doen'.

THEMA-AVONDEN

De kaart die het restaurant biedt, is uitgebreid.

Marcel Busser: 'Ik wil er hier echt iets van maken. Daarom bepalen wij ons niet alleen tot het nu gepresenteerde menu. Wij gaan ook enkele thema-avonden introduceren. Naast onze Bonairean Night op zaterdagavond en de brunch op zondagmorgen, wordt de vrijdagavond de zogenaamde prime rib night'. Wat dat betekent, hebben de genodigden woensdagavond mogen proberen.

TOERISTEN

Hoewel het Sunset Hotel en het restaurant het oog nauwlettend gericht houden op de aanwezige toeristen, zal Gleenflash Catering nv zich ook meer richten op de lokale bevolking. Daar is al een begin mee gemaakt, vertelt Gerard Pijnacker, want de ontmoetingsplaats tussen de toerist en de lokale bevolking, zoals BBH vroeger was, is weer in opkomst.

Pijnacker: 'Wij willen ook de belangstelling van de lokale bevolking. Vooral in de afgelopen maanden hebben we beseft hoe belangrijk het is wanneer het toerisme wat slap is, dat de lokale bevolking er is. Zij hebben ons over de brug geholpen'.

Met het vernieuwde bar- en restaurantbedrijf heeft Bonaire een nieuwe, maar nu echte parel in de kroon gekregen. Voor de verwende toerist, die enigszins is uitgekeken op de soms beperkte mogelijkheden in de lokale restaurants een mogelijkheid die van harte aanbevolen wordt.

H.L.

STINAPA houdt 'Open House' te Karpata
Ecologisch centrum van groot belang voor Bonaire

KRALENDIJK — Vanmorgen opende Stinapa-voorzitter Raymundo Saleh een 'open house' in het ecologisch centrum te Karpata. Hij loofde daarbij het initiatief van enkele onderzoekers van de Rijksuniversiteit van Groningen, die alle pogingen in het werk hebben gesteld het centrum meer bekendheid te geven bij de bevolking. Saleh attendeerde vooral op het belang van het ons omringende milieu, waar telkens weer een aanslag op wordt gepleegd.

'Een zorg die ook in de Nederlandse troonrede doorschemerde en nog onlangs ook door de Braziliaanse president tijdens zijn bezoek aan de Verenigde Staten naar voren werd gebracht', aldus Raymundo Saleh.

Het landhuis Karpata wordt al sedert 1980 voor ecologische onderzoeken gebruikt. Het vervallen landhuis was kort daarvoor met Nederlandse financiering gerestaureerd en tijdens een bezoek van koningin Beatrix officieel in gebruik genomen.

Raymundo Saleh: 'De gebouwen waren inderdaad primair een historisch monument. Voor de ingrijpende renovatie moest er een bestemming gezocht worden voor de gebouwen. Net in die tijd voerde de Stinapa besprekingen om een onderwaterpark te stichten op Bonaire en daarvoor werd een onderkomen gezocht.

In samenwerking met het BC werd besloten, dat het gerestaureerde Landhuis Karpata een ecologisch centrum zou worden. Inmiddels is wel bekend wat de Stinapa allemaal boven water doet. Kortgeleden nog werden de gerestaureerde gebouwen te Boca Slagbaai in gebruik genomen. De Stinapa stimuleert ook het onderzoek onder water. Dat is mede de reden, waarom er zoveel medewerking is verleend aan de onderzoekingen die door de Groningse universiteit worden verricht'.

ONDERZOEK

De Stinapa heeft al herhaalde malen aandacht besteed aan wetenschappelijke onderzoekingen, aldus Raymundo Saleh. 'Niet alleen omdat voor Bonaire de koraalen rifformatie van enorm groot belang is, maar ook om verzekerd te zijn van het voortbestaan van diverse diersoorten. Er is al een onderzoek geweest naar de lora, de op Bonaire voorkomende hagedissen en nu is men bezig met de papagaaivis'.

Dit project wordt al sedert 1987 uitgevoerd door drs Jules de Rooy en drs Henrich Bruggeman. Het onderzoek is vooral gericht op de rol die de papagaaivis speelt op het koraalrif. De onderzoekers menen, dat Bonaire niet alleen trots mag zijn op een onderzoekscentrum als Karpata, maar het is naar hun mening vooral van belang dat de onschatbare waarde van koraalriffen voor een duikparadijs als Bonaire bekend wordt.

Daarom hebben de onderzoekers vandaag de 'open house' georganiseerd. Daaraan vooral zijn de scholen benaderd om hun medewerking te verlenen door het vertonen van een door de onderzoekers beschikbaar gestelde video.

Maar dat niet alleen, juist om de drempelvrees of ongeïnteresseerdheid weg te nemen, is getracht de bevolking naar het Landhuis Karpata te lokken waar met eigen ogen gezien kan worden wat een onderzoek eigenlijk inhoudt.

Velen hebben gehoor gegeven aan de uitnodiging en behalve een expositie van het instrumentarium van de onderzoekers en inlichtingen over de methoden die worden toegepast, gaf drs Eric Newton een kort overzicht van de onderzoekingen die al hebben plaatsgevonden.

Marien-bioloog drs J.A. Bruggeman gaf vervolgens een overzicht van het Groningse papagaaivissen-project. Het officiële gedeelte werd tenslotte afgerond met koffie en Groninger koek, waarna de rondleiding voor genodigden begon. Tot in de middaguren reden bussen een pendeldienst tussen Kralendijk en Karpata om de belangstellenden naar het unieke ecologische centrum te transporteren.

***

DE AMERIKAANSE bank First Pennsylvania wordt overgenomen door Corestates Financial corporation voor 730 miljoen dollar. Al twee eerdere overnemingspogingen, respectievelijk ondernomen door Marine Midland banks en Meridian Bancorp, zijn gestrand. De daadwerkelijke overneming vindt plaats in het voorjaar van 1990.

***

Verkoop kinderzegels op Bonaire

KRALENDIJK — Zoals elk jaar worden er ook dit jaar Kinderzegels met toeslag uitgegeven. De opbrengst van de toeslag wordt aan de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (FAJ) toegewezen. De FAJ kan daarmee het werk van hun leden stimuleren en bovendien een financiële steun geven aan het particulier initiatief.

Op Bonaire zijn er elf organisaties die werkzaam zijn op sociaal en educatief terrein ten behoeve van de jeugd, aangesloten bij de FAJ. Al deze leden kunnen steun aanvragen voor hun projecten. De FAJ zorgt er voor, dat er faciliteiten komen om de jeugd op te vangen en naar de volwassenheid te begeleiden. De FAJ doet dit werk op basis van vrijwilligheid. De organisatie wil, dat vele bedrijven die hun Kerstwensen rondsturen, dit doen met gebruik van de door de FAJ beschikbaar gestelde Kerstkaarten. Die zijn trouwens meestal goedkoper dan de kaarten die op commerciële basis verkocht worden.

Een aantal projecten, dat vorig jaar door middel van financiering van de FAJ zijn gerealiseerd op Bonaire, zijn onder andere het project van het Buurtcentrum Nikiboko ten bedrage van 29.500 gulden, het Buurtcentrum Tera Cora dat tienduizend ontving, de Maria Hoppnerstichting vijfduizend en tenslotte de Katholieke Verkenners aan wie een financiële steun ter grootte van vijftienhonderd werd gegeven.

Cursisten naar Venezuela

KRALENDIJK — Via de Venezolaanse consul op Bonaire, lic. Vasco Altuve, heeft het buurland voor Bonaireanen de mogelijkheid geopend een aantal cursussen te volgen. Deze beroepsopleidingen op hoger niveau zullen in Margarita worden gegeven.

De eerste cursisten zijn afgelopen woensdag met de Avensa vertrokken. Het waren Lionel Scherptong, Francis Domacassé, Elisio Frans en Edsel Jeserun. De cursussen worden gegeven op de campus van de Fundación La Salle en zijn op 28 september begonnen. De cursus, die gevolgd wordt door Scherptong, Domacassé en Frans betreft electrotechniek en airconditioning. De cursussen worden geheel bekostigd door de Venezolaanse regering en duren vijf maanden. De selectie op Bonaire werd verricht door de afdeling Arbeidszaken op Bonaire.

De vierde deelnemer aan de cursussen is Edsel Jesrun, die de cursus nieuwe ontwikkeling in de tv zal volgen. Deze cursus duurt twintig dagen en de kosten worden gedragen door het ministerie van Buitenlandse Betrekkingen in Venezuela.

Consul generaal lic. Vasco Altuve heeft er veel toe bijgedragen, dat de Bonaireaanse studenten inderdaad aan de cursussen konden deelnemen. Bij het vertrek afgelopen woensdag werd van de cursisten (Jeserun vertrok later) afscheid genomen door de consul generaal, hoofd van protocol Rudi Thomas die zelf ook enkele cursussen in Venezuela heeft gevolgd in verband met zijn werkzaamheden die bij de EVD gepland waren, hoofd van Arbeidszaken Carlo Abdul en Scherptong en Sillie, respectievelijk hoofd van de buitendienst van Telbo en hoofd van de Electriciteitsdienst.

TRANS ALMELO beheer heeft Media groep in Almelo verkocht aan Wegener Tijl in Apeldoorn. Media groep exploiteert met name de uitgaverechten van het tijdschrift Management info, dat gericht wordt verspreid onder ondernemingen met tien of meer werknemers.

Ik zal U niet als wezen achter laten.
Ik kom tot U.
Joh. 14 : 18

Namens haar echtgenoot, vader, broer, zusters en de overige familieleden, maken wij het overlijden bekend van:

MEVROUW JOSEPHINE HARRIETTE LEITO - VAN DER GELD
(beter bekend als handwerkjuffrouw van de Marnixschool)

Echtgenoot	: **Ostry Leito**
Vader	: **George van der Geld in Suriname**
Zuster	: **Jaqueline Delchot en familie in Suriname**
Broer	: **Rudolf Delchot en familie**
Zuster	: **Ernestine Bien en familie in Nederland**
Zuster	: **Anneke van Vliet en familie in Suriname**
Oom	: **Alexander Zorgvol en familie in Suriname**
Neven	: **Clyde van der Geld in Nederland**
	Ludwig, Darcy en Ramses Delchot
Nichten	: **Irene Blackman in Suriname**
	Sonia, Meredith Bien in Nederland
Schoonmoeder	: **Virginia Thielman Lourens**
Nicht	: **Cathrien Tevreden en familie - Errol Thielman**
	Igma en Henry Emerenciana

Alle ooms en tantes, overige families, kennissen en buren.

Thielman, Lourens, Sling, Wendel van der Geld, Haynes, Webster, Clemencia, Pines, Maxwel, Jacobs, Teresita Lourens en familie, Frank Lourens en familie Dorus Lourens en familie, Sjon Ki Lourens en familie.

De begrafenis zal plaats vinden op ZONDAG 1 oktober 1989, vertrekkende vanuit de ROUWKAMER VAN HET ST. ELISABETH HOSPITAAL naar de Katholieke begraafplaats aan de ROODEWEG. Alvorens de begrafenis zal er een rouwdienst worden gehouden in de ROUWKAMER VAN HET ST. ELISABETH HOSPITAAL. Gelegenheid tot kondoleren vanaf 12 uur 's middags. Gelieve geen rouwbeklag aan huis.

HET GEMEENSCHAPPELIJK HOF VAN JUSTITIE VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN EN ARUBA

maakt met droefheid het overlijden bekend van:

MR. L.A. WEEBER

oud-Substituut-Griffier van het Hof	: juni	1943-mei	1946
oud-Lid van het Hof	: mei	1946-januari	1959
oud-President van het Hof	: januari	1959-oktober	1960
oud-Lid-plaatsvervanger van het Hof	: oktober	1969-oktober	1970

De belangrijke bijdrage die hij heeft geleverd aan de goede rechtspraak in ons land, zal steeds in herinnering blijven.

De Griffier,
Mr. Ing. A.F. BAANK

De President,
Mr. J.M. SALEH

Deskansá na pas kiwanette

Ligia Eusebia Suares-Eisden

Direktiva, miembronan i kiwanettes di

KIWANIS CLUB OF CURAÇAO

Korsou, sept. 1989

Voorbereiding onderwijsdag

Studiedag voor schoolhoofden

WILLEMSTAD —Op vrijdag zes oktober organiseert een pilot- group van de Curacaose vereniging voor schoolhoofden en directeuren van de verschillende schoolbesturen, ter voorbereiding van de dag van het onderwijs op een december. Thema van de dag van het onderwijs is, zoals bekend, het creeren van meer vaderlandsliefde en sociale vorming onder de jonge generaties.

Uit een persbericht van de schooladviesdienst blijkt dat over de opzet van die onderwijsdag een accoord werd bereikt tussen onderwijsgedeputeerde Dito Mendes, de schoolbesturen, de oudercommissies en onderwijsvakbond. Die aanpak zal overigens per school kunnen verschillen, uitgaande van de eigen situatie op school en van de leerlingen.

Om de scholen een handje te helpen aan ideeen wordt op zes oktober van half acht 's morgens tot half zes 's middags een studiedag gehouden voor alle schoolhoofden en directeuren. De opening wordt verricht door onderwijsgedeputeerde Dito Mendes, terwijl ook anderen inleidingen zullen houden op welke basis verder wordt gewerkt. De schoolhoofden zullen hierna in kleine groepen verder werken. Aan het einde van de dag vindt een plenaire zitting plaats, aldus het Sedukal-persbericht. Slagzin voor de dag van het onderwijs 1989 is:'Bo t'ei? Saka bo kara! Bo tambe ta Korsou!'

VS. *****

NEW YORK - Een rechter in New York heeft bepaald dat een Amerikaanse Palestijn die in Israel gezocht wordt wegens een aanslag op een bus, uitgeleverd mag worden. Volgens de VS-justitie is de man lid van de guerrilla-beweging van de beruchte terrorist Abu Nidal. De 36-jarige Mahmoud El-Aded Ahmad nam volgens de Israelische justitie in 1986 deel aan een aanval met brandbommen en machinegeweren op een bus die vanuit de Westelijke Jordaanoever op weg was naar Tel Aviv.

ÑAPA

AMIGOE

Weekend Bijlage

ZATERDAG 30 SEPTEMBER 1989 PAGINA 1

Zeven jaar en 1,3 miljard gulden verder ...

Minister Jan de Koning op "afscheidstoernee"

WILLEMSTAD Een exclusief afscheidsinterview met minister Jan de Koning is een prachtidee. Een vraaggesprek om al is het één maal verrassende uitspraken in koeieletters in de krant kunnen plaatsen. Om, op de valreep, een 'human interest'- verhaal te schrijven over de man die zo moeilijk uit de tent te lokken is. Zo vaak, zoveel journalisten te slim af was, met zijn oer Nederlandse politieke antwoorden. Met zijn, voor onze begrippen, moeilijk 'te pakken' (en te editen!) zinssneden. Het is niet gelukt. Bij méér mensen ging er een lichtje branden, toen enige weken geleden zijn 'afscheidstournee' bekend werd gemaakt. No problem. Een echt 'man- achter-de minister- interview' werd het echter niet. Spannende uitspraken over Antilliaanse politici, bleven ook uit. Hij kijkt wel uit. "Op de dag van vertrek moet men geen grote ongelukken maken." Dát is nou Jan de Koning. Toch een gesprek, vlak voor het vertrek. Zeven jaar en 1,3 miljard gulden verder...

Door Ana van Leeuwen

Foto: Ken Wong, AMIGOE

Geld. Een geliefd, onvermijdelijk onderwerp bij besprekingen tussen Den Haag en Willemstad èn Philipsburg; Kralendijk, The Bottom en niet te vergeten Oranjestad, Sint Eustatius.

Er is de afgelopen zeven jaar, sinds Jan de Koning in 1982 de portefeuille van Antilliaanse Zaken overnam van zijn voorganger, Fons Van der Stee, heel vaak, over heel veel geld onderhandeld.

AFHANKELIJK

Plaka. Minister De Koning houdt een lange monoloog over geld en projecten, wanneer hem gevraagd wordt over ervaringen uit zijn Antillen-periode. De inwoners van de Antillen krijgen 1000 gulden per man aan hulp van het moederland. Meer dan wie dan ook, waar dan ook. Nederland doet dat graag, maar...

De 'maar' van De Koning is zeer nadrukkelijk. De afhankelijkheid, vooral van de overheden, dreigt groter te worden, in plaats van geringer. Het primaire doel van ontwikkelingshulp, namelijk het beter en meer op eigen benen leren staan, dreigt voorbij geschoten te worden.

De Koning haalt er een heel pakket cijfers bij: die tonen aan, dat er de afgelopen zeven jaar, inclusief dit laatste bestedingsoverleg, 1,3 miljard gulden aan ontwikkelingshulp verstrekt werd. Bruggen, scholen, wegen, havens, sociale projecten, technische bijstand, water- en electriciteitsbedrijven, zelfs begrotingshulp. Dat laatste met pijn en moeite.

OVERHEIDS-INVESTERINGEN

Wat hem duidelijk zorgen baart, is dat twintig procent van de begroting van de overheid met deze gelden gefinancierd wordt. Vijftig procent daarvan gebruikt de overheid voor het betalen van haar investeringen. Dat is ietwat zorgwekkend. 'Wat als geld er niet meer zou zijn. Wat dan?'

Minder problematisch vindt de vertrekkende minister het feit, dat de Nederlandse hulp zo'n zes procent bedraagt van het Antilliaanse Bruto Nationaal Produkt. 'Stel je niet aan! Voor 94 procent van alles dat jullie nodig hebben, zorgen jullie zelf zeg ik -in veel vriendelijker bewoordingen- tegen mijn Antilliaanse vrienden, als ze verklaren dat de Antillen niet zonder Nederland kunnen.'

EXTRA GELD

De Koning gelooft toch dat er wat moet gebeuren. Die grote afhankelijkheid, vooral op het gebied van overheidsinvesteringen, is geen goede zaak. Daarnaast is de levensstandaard op de eilanden -èn het politieke denken en handelen- sterk beïnvloed door die enorme geldstroom uit Den Haag. De guldens zijn een welkome aanvulling gebleken voor politici, om aan hun politieke neigingen te voldoen. Politici, die hier even als elders, proberen de omstandigheden van de bevolking te verbeteren, de mensen aan een betere positie te helpen. Omdat er zoveel 'extra' geld voorhanden is, worden de mogelijkheden van de overheid echter onderschat. En dat is geen gezonde situatie.

FORTBOOGJES

De 'politieke mogelijkheden' zijn hier, erkent hij, vergeleken met vele Zuid Amerikaanse landen uiteraard riant. Maar de wensen van de mensen zijn onuitputtelijk, genoeg mogelijkheden zijn er eigenlijk nooit. De hulp kwam gelukkig, zij het vaak via de overheid, toch bij de mensen terecht. Die kunnen er, gelukkig van meegenieten. Ook het bedrijfsleven kreeg direct een relatief gering aandeel. Indirect echter, komen diverse met ontwikkelingsgelden gefinancierde projecten het bedrijfsleven zeker ten goede: denk maar aan de hallen van Curinde of de Fortboogjes.

SCEPTISCH

Over politici, zijn collega's aan deze kant van de oceaan, laat hij zich heel voorzichtig uit: 'Politici zijn nèt mensen, ook Antilliaanse politici' en 'Ik heb nergens ter wereld veel verbeteringen gezien onder politici, ik ben daar een beetje sceptisch over.' Leuke citaten, die voor de gevoelige onder hen, géén aardige uitspraken zijn. Zelfkritiek is in Nederland minder pijnlijk dan hier, lijkt wel.

Hij heeft, taktisch genoeg, ook een meer complimenteuze boodschap: Antilliaanse regeerders zijn meer kostbewust geworden, ze overzien het financieel- economisch plaatje van exploitatielasten tegenwoordig beter dan vroeger, houden ook rekening met de lasten en niet alleen de lusten van een project.

In vroegere jaren dacht men namelijk vooral 'besteed zoveel mogelijk, ongeacht de consequenties.' Nu heeft men meer oog gekregen voor de effecten van investeringen, de exploitatielasten die vaak heel zwaar op de begrotingen kunnen wegen, vertelt De Koning. De noodzaak projecten te onderhouden, als ze er al staan, omdat ze dan veel langer meegaan. Op Aruba is de gevangenis een goed voorbeeld. Men wilde daar een 'mooie gevangenis'. Als dat in Nederland kan, moet het ook op Aruba kunnen, luidde het argument. Dat ging helemaal fout. Men hield geen rekening met de exploitatiekosten.

"Politici zijn net mensen"

PONTJESBRUG

Een anecdote uit de tijd van wijlen gezaghebber Ronnie Casseres. De Koning en Casseres bespraken de ontwikkelingssamenwerking en hadden het op een gegeven moment over de -met Nederlandse leningen betaalde- 'grote brug' op Curaçao. Die kan zeker zo'n 70 jaar mee, als het goed onderhouden wordt. Zo niet, dan is het na 40 jaar niet meer bruikbaar. 'Zou de Antillen zelf zo'n brug kunnen financieren?', vroeg de minister. Nee, dacht de gezaghebbber. 'Maar dat is niet zo erg, dan gebruiken we gewoon de pontjesbrug weer.' Heel leuk, zei de Koning, maar dan moet je wel de helft van je auto's afschaffen.

De ideale situatie zou zijn, als alle hulp afgeschaft kon worden: dat de vicieuze cirkel van vergroting van financiële afhankelijkheid middels ontwikkelingshulp doorbroken wordt. Bij de KAE op Curaçao is het aardig gelukt, trouwens: na een startfase, waarbij de fabriek met Nederlands geld betaald werd, gaat men nu voor leningen naar de Europese Investerings Bank. Daar krijgt men commerciële leningen, daar is géén sprake van de 'onzichtbare geldstroom': het verschil tussen de marktrente en de rente op ontwikkelingsleningen. Een ommezwaai naar KAE-model voor de rest van de gemeenschap is mogelijk, meent De Koning. Het zal alleen veel meer tijd en moeite kosten.

Veel geld dus, zichtbaar en onzichtbaar, meldt de minister, wiens woorden nauwlettend in de gaten worden gehouden door de 'chef' van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, drs Frits Palm. Palm zegt niets, maar uit zijn gebaren is af te leiden dat hij het met de minister eens is.

De Koning wil pertinent niets weten van de stelling, dat Nederland er zelf commercieel- en economisch belang bij heeft (gehad), omdat forse bedragen terugstromen naar Nederland. 'Een groot misverstand,' noemt hij die redenering. Nederland leent immers, tegen zeer gunstige voorwaarden en krijgt het geld vaak pas na dertig jaar terug. Intussen moet de Nederlandse minister van Financiën wel zo'n veertig miljard gulden per jaar lenen om zijn huishouden te financieren, tegen veel minder gunstige voorwaarden. 'Een deel van het geld stroomt wel terug, maar de projecten staan hier en blijven hier. De brug staat er toch nog?'

Betekent dit alles dat de liefde maar van één kant komt? Wat hebben de eilanden de gulle regering in Den Haag te bieden, anders dan een ideale tropische 'hide out' voor werkbezoeken wanneer het koud en grijs is in Nederland en Caribische gastvrijheid? 'Wat heet liefde? De verplichtingen komen van één kant.' Forget it. Het is per slot van rekening het laatste bezoek.

"Nederlandse hulp is een welkome aanvulling"

De staatkundige struktuur is een ander onderwerp dat de minister de afgelopen zeven jaar bezig hield. De status aparte van Aruba was zonder meer het hoogtepunt: een nieuwe struktuur die het Koninkrijk tot dusverre niet gekend heeft, het resultaat van vele lange jaren onderhandelen, het gevolg óók, van het feit dat Curaçaose politici eindelijk inzagen, dat het op die manier niet langer kon.

De status aparte betekent wel de overgang naar de onafhankelijkheid. Zeer resoluut wordt De Koning ook wanneer hij het heeft over 'zeven landen met een status aparte' in het Koninkrijk. Dat kan niet, dat mág niet gebeuren. Deze 'message' is vooral bedoeld voor Curaçaose politici die, volgens de Koning, nu weer op de 'middelpuntvliedende toer' zijn en met de gedachten spelen om Curaçao op eigen houtje te laten doorgaan. Een Koninkrijk met daarin zeven landen met een aparte status is echter 'volstrekt onhanteerbaar', een 'inbreuk op de meerwaarde van het Koninkrijk.' Nadelig is ook, dat de Nederlandse verhouding met de andere eilanden daardoor zou veranderen en situaties in de hand zou werken uit de tijd voor de totstandkoming van het Statuut: hun financiële- en bestuurlijke autonomie wordt aangetast.

MATRIX

Hij blijkt dan ook tamelijk sceptisch over de matrix van de Curaçaose politieke partijen, waaruit dat 'Curaçao alleen verder'- idee duidelijk naar voren komt. 'Er ontbreekt hier één mening: die van Nederland,' zegt De Koning, die er aan toevoegt dat Curaçao niet moet denken dat dit eiland 'het centrum van het Koninkrijk' is. Er zijn in het Koninkrijk zeven centra. Als al die meningen worden samengevoegd, dan komt er misschien, niet zeker, één Koninkrijks standpunt uit de bus. Curaçaose politici moeten dus niet egoïstisch, centralistisch denken. Dat is de 'bottom line'.

Financieel maakt het Nederland overigens niet zoveel uit wat Curaçao doet: Curaçao zal er alleen geen cent beter of slechter op worden. Ook de staatkundige struktuur lijkt onverbrekelijk met geld verbonden.

RECESSIE

Voor Aruba is de status aparte positief gebleken, erkent hij anderzijds: het eiland heeft zich -ook mede dankzij begrotingshulp- prima uit de sociaal- financiële nesten gewerkt, is zelfstandiger geworden en op bestuurlijk niveau lukt het ook prima. Financieel- economisch is Curaçao, die ook de hardste klappen kreeg, er momenteel duidelijk minder goed aan toe.

Die financiële teruggang is trouwens één van de zaken die De Koning zorgen baarde. Dat ging zo plotseling. In '84 waren de problemen enorm. De raffinaderij, de offshore, de teruggelopen overheidsinkomsten. Een daling in de reële koopkracht en het inkomen van tussen de twintig en dertig procent. Vooral Curaçao werd fors getroffen.

Vervolg op Pag. 8

IN DIT NUMMER van Napa :

NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Jan Linschoten

Vertrekkende Vietnamese soldaten worden uitgewuifd door opgeluchte Kampucheanen bij het beeindigen van een langdurige bezetting deze week.

Conferentie in Parijs bracht geen oplossing

Vrees in Kampuchea voor nieuwe terreur Rode Khmer

DEN HAAG.- Na een maand moeizaam onderhandelen is de topconferentie in Parijs over Kampuchea uitgelopen op een complete mislukking. Alle pogingen van gastheer Frankrijk ten spijt wilden de strijdende partijen uiteindelijk geen van allen water bij de wijn doen om een politieke oplossing te bereiken voor het al jaren slepende conflict. Nogal wat waarnemers vrezen dat de strijd zich nu helemaal zal verplaatsen van de onderhandelingstafel naar het slagveld en dat de gehate Rode Khmer dan zijn slag zal slaan, vooral nu de Vietnamese troepen die gedurende bijna achttien jaar voor een zekere rust hebben gezorgd het land hebben verlaten.

Het zijn die zelfde Rode Khmer en het zittende bewind van premier Hun Sen geweest die tijdens de besprekingen in het conferentiecentrum aan de deftige Avenue Kleber dwarslagen. Een officiële Franse woordvoerder gaf als zijn mening te kennen, dat de partijen het vooral niet eens konden worden over de samenstelling van een nieuwe regering van Kampuchea na het vertrek van de laatste Vietnamese militairen en de kwestie van het internationale toezicht op de handhaving van de vrede.

RAAD

Premier Hun Sen peinst er niet over met de Rode Khmer, die tussen 1975 en 1979 een schrikbewind uitoefende dat aan ruim een miljoen Kampucheanen het leven kostte, in zee te gaan in een toekomstige regering, hooguit in een raad die tot taak zou hebben verkiezingen voor te bereiden en toezicht te houden op een bestand. De eerste-minister wil ook niet aan een toezichthoudende rol voor de Verenigde Naties, omdat de volkerenorganisatie niet zijn bewind maar de verzetscoalitie van prins Norodom Sihanouk met daarin de Rode Khmer erkent als de enige wettige regering van Kampuchea. De prins, die "ontmoedigd" over de gang van zaken het voorzitterschap van zijn verzetsgroepering overdroeg aan zijn vrouw Monique en vicevoorzitter Nkiek Tioulong, wil de Rode Khmer binnenboord houden, hoezeer hij de communisten ook verafschuwt. Vóór het begin van de conferentie zei hij nog dat de Rode Khmer kampuchea naar het stenen tijdperk heeft teruggebracht. "De Khmer Rouge vogelvrij verklaren is dodelijk voor Kampuchea. Er zal nooit vrede zijn", waren letterlijk zijn woorden.

VIETNAM SCHULDIGE

Sihanouk gaf de schuld van het mislukken van de conferentie ook aan Vietnam. De drie Kampucheaanse verzetsgroeperingen zouden elkaar niets te verwijten hebben en op een lijn zitten. Hij leek premier hun sen enigszins in bescherming te nemen door te zeggen dat het conflict alleen gaat tussen Vietnam en het verzet. Het bewind in Phnom Penh, dat kort na de Vietnamese invasie van eind december 1978 werd geinstalleerd, zou slechts bestaan bij de gratie van Vietnam.

Ondertussen wordt wel de vraag gesteld of de Rode Khmer in staat is zijn wil op te leggen in Kampuchea zoals in de periode tussen april 1975 en januari 1979. Niemand gelooft verklaringen dat de communisten hun oude ideeën overboord hebben gezet, het kapitalisme aanvaarden.

Sihanouk als leider accepteren en de uitslag van voorgenomen verkiezingen zal eerbiedigen. Als Hun Sens onderminister van Buitenlandse Zaken Dith Munty gelijk krijgt, zou dat betekenen dat de Rode Khmer genoegen neemt met zijn uitschakeling. Dith voorspelde onlangs dat zijn regering bij verkiezingen tachtig procent van de stemmen zou krijgen, en de Rode Khmer geen enkele. Met een geschatte sterkte van zo'n 30.000 tot 45.000 door de wol geverfde strijders, die door China zijn uitgerust met modern wapentuig zoals bazooka's en mortieren, is de Rode Khmer veruit de sterkste van de drie verzetsbewegingen geweest.

KLEINER

De legertjes van prins Sihanouk en oud-premier son Sann (die de derde verzetsfactie van de Witte Khmer aanvoert) zijn veel kleiner: zij tellen respectievelijk zo'n 20.000 en 10.000 strijders. Hun bewapening laat daarbij te wensen over, al heeft Washington pas nog met het idee gespeeld om de twee groeperingen van wapens te voorzien om ze te verleiden zich te los te maken van de Rode Khmer.

Vanuit vluchtelingenkampen langs de grens tussen Thailand en Kampuchea voerden de communistische rebellen meest bliksemaanvallen uit in Kampuchea. De bevolking klaagt vooral over de mijnen die de Rode Khmer 's nachts overal en nergens achterlaten, waardoor dagelijks burgers verminkingen oplopen., mensen zonder arm of been horen bij het straatbeeld in Kampuchea.

Maar deskundigen hebben het idee dat de communistische groepering, die achter de schermen nog steeds wordt geleid door Pol Pot hoewel voor de buitenwacht Khieu Samphan de leider is, de laatste tijd toch zwakker is geworden. Er zijn volgens hen aanwijzingen dat er verwarring is ontstaan onder de aanhang van de Rode Khmer over de nieuwe politieke koers die de leiders hebben uitgestippeld.

OVERVAL OP BURGERS

Moreel en discipline van de geharde strijders zouden daardoor te denken geven: sommigen van hen zouden zich schuldig hebben gemaakt aan overvallen op Thaise burgers en daardoor de tot nog toe goede verhouding met de autoriteiten Thaise regering op het spel zetten. Een eenheid leed daarnaast onlangs een nederlaag tegen een gecombineerde Vietnamese-Kampucheaanse troepenmacht bij gevechten langs de Kampucheaans-Thaise grens. Onduidelijk is of China zijn belofte zal nakomen en de steun aan de Rode Khmer stopzetten na het vertrek aan de Vietnamezen. Hier en daar wordt getwijfeld aan de oprechtheid van de Chinezen na de val van partijleider Zhao Ziyang in de nasleep van het bloedbad in Peking op 3 en 4 juni. Zhao Ziyang leek bereid de Rode Khmer te laten vallen. Of de conservatieve kliek die het nu in Peking voor het zeggen heeft dat ook wil, is een tweede. Minister van Buitenlandse Zaken Qian Qichen suggereerde begin augustus dat China het voorbeeld van andere landen wil volgen als die hun wapensteun aan de Kampucheaanse partijen beeindigen.

Premier HUN SEN gelooft niet dat de gevreesde Rode Khmer, verantwoordelijk voor miljoenen slachtoffers onder het schrikbewind van Pol Pot, weer aan de macht zal komen.

TERUGTREKKEN

Een Vietnamese woordvoerder verklaarde in Parijs dat zijn land ondanks het echec bij de onderhandelingen, zich conform de afspraken volledig zal terugtrekken uit Kampuchea. Volgens hem zal de internationale gemeenschap een nieuwe volkerenmoord moeten voorkomen, zo zei hij verwijzend naar eventuele pogingen van de Rode Khmer het verloren terrein te heroveren. Vietnam, zo voegde hij eraan toe, wil ook dat "internationale groeperingen" - een formulering die nu ineens de Verenigde Naties niet meer lijkt uit te sluiten - toezicht houdt op de terugtrekking van de laatste Vietnamese militairen.

Aan de bereidheid van de Vietnamezen om hun biezen te pakken en de Kampucheanen verder zelf hun boontjes te laten doppen, twijfelt eigenlijk niemand meer. De Vietnamezen staan zelf met de rug tegen de muur omdat Moskou, Hanoi's belangrijkste geldschieter, niet langer wil opdraaien voor de tekorten op de Vietnamese begroting. Vorige week liet de Vietnamese minister van Buitenlandse Zaken, Nguyen Co Thach, echter een waarschuwend geluid horen, namelijk dat de Vietnamese troepen zouden terugkeren als de Kampucheaanse regering daarom zou vragen.

Hij reageerde daarmee op uitlatingen van generaal Tie Banh, Kampuchea's minister van Defensie, dat de Vietnamese militairen wellicht nodig zullen zijn als de Rode Khmer een bedreiging vormt.

Vietnamezen zijn vertrokken

PRINS NORODOM SIHANOUK, de 'oude rot' was ook in Parijs om zijn zegje te doen over de conferentie over Kampuchea.

Gert Landgraff: "Ik doe het voor mijn gezin"

Begin van een nieuw leven voor Oostduitsers

KEULEN.- Alleen zijn nog in de vouw zittende overall maakt Gert Landgraff bijzonder op de bouwplaats in de buitenwijk van Keulen. Maar voor de Oostduitse vluchteling die tien dagen terug alles in de DDR achterliet, is de eerste werkdag in de Bondsrepubliek niets minder dan "het begin van een nieuw leven".

"Ik heb voor de bouw gekozen omdat ik daar eerder aan de slag kon en er meer geld in te verdienen is. In mijn eigen beroep zou ik bijscholing moeten krijgen in het bedienen van moderne machines", zegt de 35-jarige werktuigbouwkundige die afkomstig is uit Karl-Marx-Stadt in het zuiden van de DDR.

"Ik doe het niet voor mezelf, maar voor Monika en de kinderen", voegt hij er aan toe. Toen hij op 15 augustus uit de DDR naar Hongarije vertrok, met de vaste bedoeling het niet terug te gaan, liet Gert Landgraff zijn vriendin van 30 en haar twee zoons, Daniel van 4 en Christian van 9, achter. "Ik heb ze zelfs niet tevoren ingelicht", gaat hij verder. "Niemand wist er van. Vanuit Budapest heb ik mijn moeder kunnen bellen om haar te vragen voor mijn spullen te zorgen voor de politie kwam. Maar het lukte niet om met Monika te bellen".

BETROKKEN

"Wat mij het meest verbaast is de manier waarop de arbeiders zich bij het werk betrokken voelen", is hem opgevallen. "Verder is het gereedschap in orde. In mijn bedrijf (in de DDR) bekommerde niemand zich ergens om". "Zowel mijn collega's als de bevolking hier zijn hartelijk. In de winkels of in het cafe verraadt mijn accent waar ik vandaan kom. Men vraagt herhaaldelijk hoe mijn vlucht gelopen is en wenst mij het allerbeste voor de toekomst".

Gert Landgraff overwoog al bijna 15 jaar naar het westen te gaan, nadat de SED (de communistische partij van de DDR) hem als lid had geschrapt omdat hij zich kritisch had opgesteld. "Vanaf dat moment mocht ik niet meer studeren. In materieel opzicht had ik het niet moeilijk, ik verdiende 950 mark per maand en in de zomer 300 of 400 mark extra in de bouw. Mijn huur was maar 50 mark. Maar alles zit daar potdicht, er is geen hoop meer".

PASPOORT AFGEPAKT

Nadat Landgraff op 16 augustus in Hongarije is aangekomen, probeert hij tot twee keer toe illegaal de grens met Oostenrijk te passeren. Maar de Hongaarse grenssoldaten houden hem aan en nemen hem zijn paspoort af. Dit betekent dat een terugkeer naar de DDR niet zonder perikelen mogelijk is. Dan zoekt hij zijn toevlucht in een opvangkamp in Budapest tot de Hongaarse regering besluit de grens met Oostenrijk open te stellen. Hij passeert die kort na middernacht, als passagier in de Trabant van vrienden die hij in het kamp ontmoet heeft.

Pas aangekomen Oostduitse vluchtelingen kijken op een mededelingenbord in een vluchtelingenkamp naar baantjes.

"Het was net een droom, iedereen huilde", zegt hij nu met een brede glimlach. Bij aankomst in Passau (Beieren) tekent Gert Landgraff een contract met een Westduitse werkgever die ter plaatse is om arbeiders te zoeken. "Zolang het mooi weer blijft, werk ik 43 uur per week. Dat levert mij maandelijks ruim 3.000 gulden op".

PENSION

Zijn baas heeft hem in een klein pension ondergebracht, maar "daar blijf ik niet lang. Ik heb al enkele geschikte appartementen gezien". Daarna is het kopen van een auto aan de orde. "Voor de eerste drie of vier jaar is een tweede-hands Golf goed, maar daarna wil ik een mooie nieuwe auto". "Voorlopig moet ik oppassen, ik wil geen schulden maken. Misschien krijgen Monika en de kinderen op een goede dag toestemming om te emigreren. Ik moet zuinig aan doen om hen te kunnen ontvangen". Waar hij met gesloten ogen aan toevoegt: "maar ik weet niet of ik dat mag hopen".

HET ONDERWIJS wordt in onze maatschappij als erg belangrijk gezien. Het is het middel bij uitstek om -'vooruit te komen' of 'een bepaalde positie te bereiken en veel geld te verdienen'. Door de overheid wordt de zorg voor het onderwijs dan ook als één van de belangrijkste plichten gezien. Men gaat ervan uit dat de mensen het recht hebben om onderwijs te volgen en het dus een taak van de overheid is om de mogelijkheden hiervoor te bieden. De onderwijsuitgaven van de overheid vormen dan ook meer dan 1/5 gedeelte van de totale landsbegroting.
Ons onderwijs is dan ook één van de beste van het Caribisch gebied. Desondanks is ons onderwijs (eigenlijk het onderwijs in het algemeen) niet iets dat af is. Voortdurend worden er veranderingen in aangebracht. De hoeveelheid veranderingen en de oorzaken daarvan zijn te veel om op te noemen. Als voorbeelden kunnen worden genoemd de eisen die de maatschappij stelt, de opkomst van de massa-media en eventuele noodzakelijke bezuinigingen.
Het onderwijs is voortdurend in beweging. In een serie artikelen wordt nagegaan wat de oorzaken zijn van deze bewegingen zover het onze samenleving betreft. Daarnaast zal worden getracht de wisselwerking tussen onderwijs en de maatschappij te analyseren. Voorts is het belangrijk om naar nieuwe initiatieven te kijken en de meningen te horen van diegenen die veelal niet worden gehoord, zoals de meerderheid van de docenten en leerlingen. Vandaag het eerste artikel dat zal gaan over vooronderstellingen en functies die er in het onderwijs te vinden zijn.

Naast educatie ook cultuuroverdracht

Onderwijs in beweging maar op de goede weg?

eigenlijk nauwelijks voor vol aangezien. Er is echter nog een andere lijn aan te geven. Bovenaan staan die vakken die gebaseerd zijn op het toepassen van geleerde regeltjes en berekeningsvormen, terwijl de vakken waar van de leerling verwacht wordt dat hij zelf na moet denken en met nieuwe creatieve ideeën moet komen pas daaronder te vinden zijn. Onze maatschappij waardeert het kennelijk meer dat een individu (al dan niet blindelings) iets toepast, dan dat hij zelf nadenkt. Het zou in dit kader te ver voeren om de maatschappij op dit aspect te analyseren. Echter denkt u maar eens aan de moeite die veel

Door

R. Polak

Een van hen is I. Illich. Hij is de hoofdvertegenwoordiger van de ontscholingsbeweging die pleit voor ontscholing van de maatschappij. De school maakt de mensen steeds afhankelijker van het systeem en maakt het onmogelijk om voor zichzelf te zorgen. De kritiek van de ontscholingsbeweging keert zich ook tegen de duur van de verplichte scholing. Het systeem werkt ook verslavend in die zin dat men steeds meer tijd en geld in het onderwijs moet steken, zonder dat andere mogelijkheden worden onderzocht. De hele maatschappij 'verschoold'. Je kunt in de maatschappij alleen maar iets bereiken via de school. Daar alleen kun je iets leren is de opvatting die bij dit systeem past. De ontscholingsbeweging wil hierin een grondige verandering aanbrengen.

MANIPULATIE

Een laatste belangrijke factor die geleid heeft tot de ontscholingsbeweging is de manipulatie die via het schoolsysteem plaats vindt, in die zin dat het de sociale verschillen doet ontstaan. De mensen worden getraind in het gevoel de mindere te zijn van de beter geschoolden. Via (oneerlijke) selectie krijgt iedereen zijn plaats in de maatschappij toegewezen. Illich pleit voor het terugdringen van de macht van het onderwijs. De verantwoordelijkheid voor het leren moet worden teruggegeven aan degene, die léert of aan zijn directe begeleider. Vorming komt tot stand in bijeenkomsten van mensen die aan dezelfde problemen werken en in andere vormen van informeel leren.
Wat Illich wil komt neer op het mobiliseren van allen die willen leren en allen die al iets kunnen en bereid zijn anderen te helpen. Bij het leren moeten de mensen zelf hun verantwoordelijkheid nemen en moeten zo min mogelijk deskundigen aanwezig zijn.

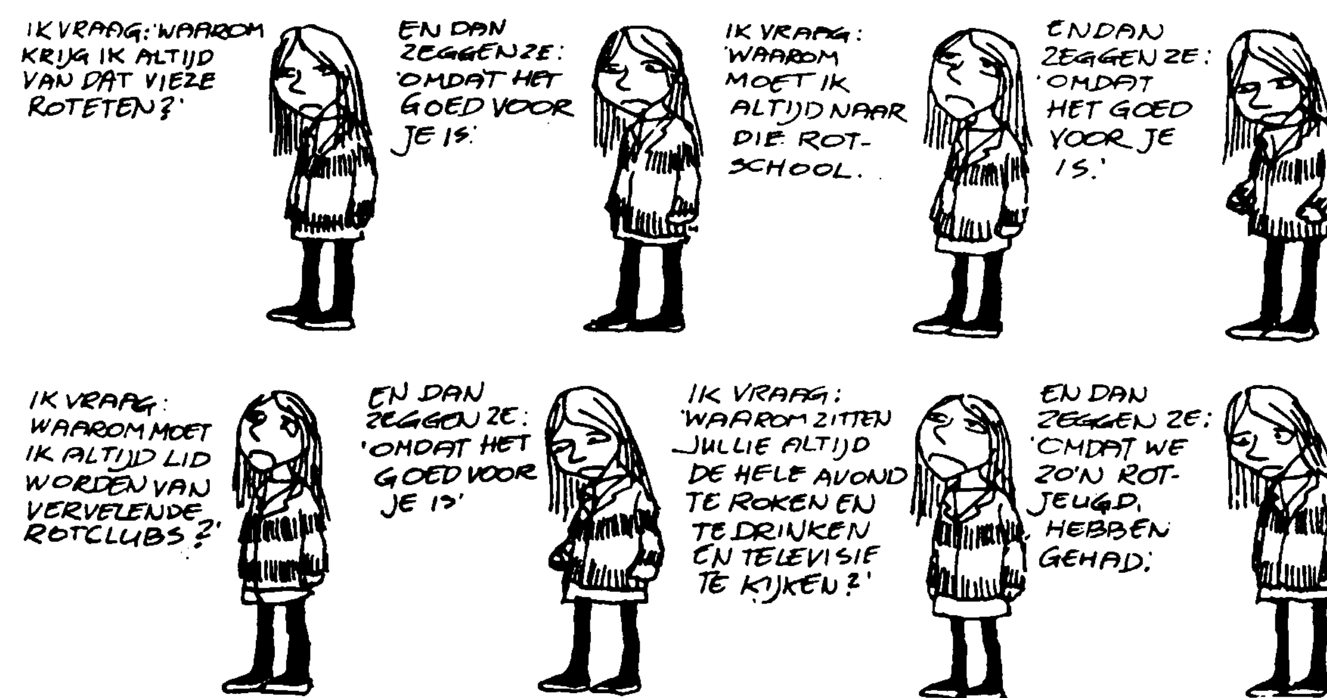
De meeste mensen accepteren het onderwijs als een gegeven: Iets dat er gewoon is zonder zich ook maar een moment af te vragen waar het onderwijs voor dient. Maak je deze mensen hierop opmerkzaam, dan krijg je vaak nogal vrij algemene antwoorden zoals: 'Het is goed voor de kinderen', of 'Daar leren ze iets'. Laten we proberen wat nauwkeuriger naar de betekenis van het onderwijs te kijken, voordat we het onderwijs op Curaçao analyseren en een aantal aspecten ervan wat uitgebreider belichten.
Van oudsher worden er een drietal functies aan het onderwijs toegekend: een educatieve, een pedagogische en een maatschappelijke functie. Deze drie zijn vaak niet strikt te scheiden maar wel duidelijk te onderscheiden. Onder de educatieve functie van het onderwijs verstaan we de kultuuroverdracht; het doorgeven van die kennis, inzichten en vaardigheden zoals die in een samenleving gangbaar zijn. Onder de pedagogische functie verstaan we de bijdrage die het onderwijs levert aan de opvoeding van kinderen.
De maatschappelijke functie valt in twee min of meer tegenpolen uiteen. Als eerste de taak die de school heeft bij de aanpassing van het individu aan de samenleving. Ten tweede het onderwijs als instituut om maatschappijveranderingen teweeg te brengen. Afhankelijk van de nadruk op een van deze drie functies zal de bijdrage die iedere onderwijsinstelling aan de vorming van de leerling uiteenlopend zijn. Deze drie functies kunnen uitgroeien tot een manier van werken, een scholingsconcept, als men vrij exclusief de nadruk op een van de functies legt. Achter deze scholingsconcepten zijn niet alleen veronderstellingen met betrekking tot de functie van de school en de positie van de leerlingen te herkennen maar geven ook de maatschappij-visie erachter duidelijk aan.
De educatief werkende school zal er vanuit gaan dat kennis waarde op zich heeft, er is immers sprake van cultuuroverdracht. Hiermee kiest men, bewust of onbewust, voor wat men acculturatie noemt. Dit is het proces waardoor het individu lid van een samenleving wordt en zich die gedragsvormen eigenmaakt die zich in de samenleving ontwikkeld hebben en waardevol genoeg bevonden zijn om (als cultuurinhoud) doorgegeven te worden. Schoolse kennisverwerving is hier niet nuttig of instrumenteel, maar een waarde op zich. Als leraar kennis overdragen betekent dát overdragen waardoor mensen, mensen blijven. In deze visie heeft het onderwijs een brugfunctie tussen kennen en degene die leert. De leerling is onvolkomen en het onderwijs is ervoor om hem naar de kennis (als min of meer constant gegeven) toe te laten groeien. Eigen aan dit scholingsconcept is een indeling in schoolvakken.

ANDERE KIJK

De school die de nadruk legt op de pedagogische functie van het onderwijs heeft een hele andere kijk op kennisverwerving dan de vorige. Hier moet kennis dienstig zijn aan het opvoedingsdoel. De inhoud van die kennis is van secundair belang en niet zomaar voor iedereen vast te stellen. Is het bij de educatief werkende school zo dat er sprake is van een brugfunctie bij deze school is de leerling de belangrijkste grootheid. De kennis moet aan de leerling aangepast worden. Mens-zijn wordt hier niet geleerd door kennisverwerving. Humaniteit is een grondgegeven van ieder mens (kind) en moet de kans krijgen zich te ontwikkelen. Verscheidenheid tussen mensen is een tweede grondgegeven. Ze moet niet door uniformiteit worden overwonnen maar moet worden uitgebouwd. Ieder mens moet zichzelf kunnen zijn in de maatschappij. De functie van de school is niet om kennis van nu over te dragen maar ervoor te zorgen dat kinderen in de toekomst zelf die kennis kunnen verwerven die ze belangrijk vinden.

TEGENPOLEN

Zoals gezegd valt de maatschappelijke functie van het onderwijs in twee tegenpolen uiteen. De school die het individu wil aanpassen zal de maatschappij zoals die op dat moment is willen handhaven. De vooronderstelling hierbij is dat optimaal functioneren van een individu afhankelijk is of hij bepaalde dingen kent, begrijpt en gelooft. Dat hij bepaalde dingen kan doen en bepaalde waarden heeft geaccepteerd. Wat dat 'bepaalde' is wordt bepaald door de samenleving. De school die maatschappij- veranderingen wil bewerkstelligen vindt het belangrijk dat de leerling zich allerlei vaardigheden eigen maakt om later de door hem gewenste veranderingen te kunnen doorvoeren. De leerstof wordt gezien als middel om tot maatschappelijke/sociale actie te komen.
Laten we het theoretisch gedeelte achter ons en kijkén we wat de praktijk op Curaçao ons te bieden heeft. Het zal duidelijk zijn dat de Curaçaose scholen (uitzonderingen bevestigen natuurlijk weer de regel) de nadruk leggen op de educatieve en maatschappelijke- aanpassings-functie. De school wordt in eerste instantie als leerinstituut gezien. Welke (ex-) leerling herinnert zich niet uitspraken zoals 'Ik weet het al, jij moet het leren' en 'Je zit hier niet voor mijn lol maar om je diploma te halen'. De eerste uitspraak duidt op de onvolkomenheid van de leerling de tweede op kennis als waarde op zich. Op deze plaats moet ook het volgende ter sprake komen: De waardering voor de verschillende schoolvakken is niet gelijk. Er is een duidelijke hiërarchie die loopt van belangrijke vakken via de pretexamenvakken (pretpakket) naar de niet-examenvakken. Wiskunde en Economie vormen op dit moment de top, zonder niet minstens een van beide vakken kun je eigenlijk niet spreken van een volwaardig diploma. (Ik geef hier de mening weer die bij veel docenten, ouders en leerlingen bestaat. Persoonlijk wijkt mijn mening hiervan af).
Geschiedenis, aardrijkskunde en de talen vormen het midden. De niet-examenvakken zoals handvaardigheid en maatschappijleer hangen onderaan en worden

mensen hebben om verantwoordelijkheid en beslissingen te nemen.
Dat de school de -'status quo' handhaaft mag duidelijk zijn als men kijkt naar deelnamecijfers aan ons onderwijs. De conclusies van deze zijn als volgt verwoord in het rapport 'Edukashon den portal di añanan nobenta': 'De deelname-faktor als ratio van de schoolpopulatie t.o.v. de totale populatie van de hogere milieu's is bijna 5x zo hoog als die van de lagere milieu's'. En 'Niet alleen qua deelname maken de lagere milieu-jongeren veel minder gebruik van de onderwijsvoorzieningen, ook het gebruik van de type onderwijs-voorzieningen verschilt opmerkelijk'.
Met andere woorden, de hoogste vormen van ons onderwijs worden het drukste bezocht door kinderen die afkomstig zijn uit de hoogste milieu's. Dit verschijnsel doet zich al vanaf het ontstaan van ons onderwijssysteem voor. Echter tot ver in onze eeuw werd dit niet als een probleem ervaren. Op dit moment gaan er echter steeds meer stemmen op die vinden dat elk kind gelijke kansen moet krijgen in het volgen van onderwijs. Het al eerder genoemde rapport van dhr. A. Salsbach is hier een duidelijk voorbeeld van. Het is echter geen eenvoudige zaak om dit te creëren. In de komende artikelen wil ik nader ingaan op meningen, mogelijkheden en moeilijkheden die er in het Antilliaans onderwijs leven/zijn.

Tabel: De deelname aan het onderwijs in de Ned. Antillen, per inkomensgroep als ratio van de totale populatie.

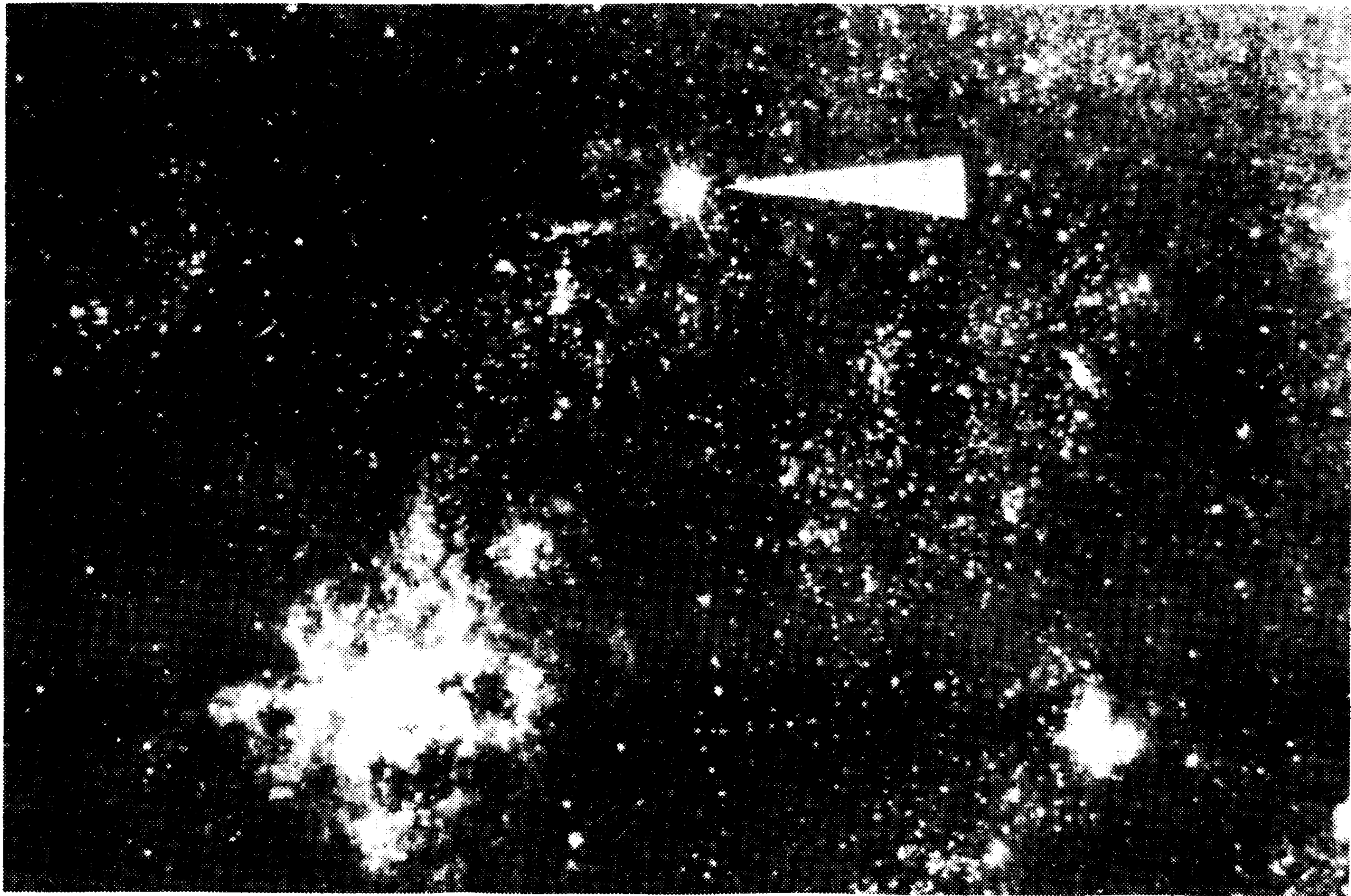
	Inkomes	School populatie	Totale populatie	Deelname faktor
lager	000-650	32,37 %	63,67%	0,5%
midden	650-3000	50,69%	31,96%	1,6%
hoger	3000 en hoger	10,30%	04,37%	2,5%
	N.B.	06,64%		

Bron: Census 1981

Ontscholing van de maatschappij

DE ONTSCHOLINGSBEWEGING is voortgekomen uit kritiek op het onderwijssysteem en de functies die het onderwijs vervult. De school wordt gezien als een instructie instituut, waarin het echte leren, gezien als zelfontplooiing onmogelijk is geworden. Het recht om te leren is voor de meeste mensen beknot tot een al dan niet verplicht schoolbezoek. Nog ernstiger is het probleem dat het onderwijs in zijn huidige vorm de maatschappelijkcongelijkheid in stand houdt. Dit brengt sommigen ertoe een aantal radicale consequenties te trekken.
Het geformaliseerde onderwijs heeft voor hen afgedaan en men zoekt naar alternatieven voor de huidige onderwijssystemen.

Oerknal-theorie op de helling

Dankzij verbetering van de beschikbare apparatuur, doen sterrenkundigen steeds nieuwe ontdekkingen. Hier b.v. een opname van een bijzonder heldere supernova die met een telescoop in Chili werd waargenomen.

HET AMERIKAANSE echtpaar Ricardo Giovanelli en Martha Haynes, allebei vooraanstaande sterrenkundigen, was in maart van dit jaar in het ruimte-observatorium in het Portoricaanse plaatsje Arecibo bezig het uitdijend heelal af te turen. Of beter: af te luisteren, want de observatie geschiedde met een radiotelescoop, die op een golflengte van 21,1 centimeter, radiostraling uit de verre verte opving. Het astronomenechtpaar deed een routine-onderzoek naar koude waterstofwoken in de grote groep melkwegstelsels van het sterrenbeeld Maagd, de zogenaamde Virgo-cluster. De telescoop 'keek' naar een gebiedje in het heelal, dat zich ongeveer vijftien graden ten zuiden van dat sterrenbeeld bevond.

Die plek hoorde volmaakt leeg te zijn, wisten Givanelli en Haynes. Maar plotseling, opwinding: uit die leegte kwam wél een radiosignaal! Vervolgens ongeloof; in de dagen en weken die volgden controleerden de twee sterrenkundigen het signaal uit en te na, maar de verre plek bleef piepen naar het aardse Arecibo. Er was een belangrijke wetenschappelijke ontdekking gedaan. Eind augustus maakte het Amerikaanse echtpaar er in een rapport melding van : in de ruimte, in de buurt maar zeer waarschijnlijk los van de Virgo-cluster, bevond zich een enorme wolk waterstof, die wel eens een melkwegstelsel in zijn geboortefase kon zijn. En dat terwijl men er altijd van was uitgegaan dat alle sterrenstelsels in het heelal vrijwel gelijktijdig tien tot zestien miljard jaar geleden, kort na de zogenaamde 'oerknal' waren ontstaan. 'Ja', zegt dr.Frank Israël, sterrenkundige in Leiden, 'we hebben een curiositeit gevonden, een hele interessante curiositeit. Want we kennen op dit moment nog geen melkwegstelsel in wording. Als dit er werkelijk een is, krijgen we nu misschien de kans om een kijkje in de fabriek te nemen'.

Frank Israël (42), is als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de sterrenwacht van de universiteit van Leiden. Hij houdt zich als astronoom vooral bezig met de stervorming in ons eigen en nabije melkwegstelsel. Door de observaties die hij regelmatig doet met telescopen op geïsoleerde, hooggelegen plekken in Chili, Hawaii en de Verenigde Staten, kent hij veel van zijn internationale vakgenoten. Ook met het echtpaar Giovanelli-Haynes staat hij op collegiale voet. Na het eerste bericht over de ontdekking heeft hij terstond Martha Haynes opgebeld. 'Om haar te feliciteren, maar ook om te vragen wat er nou precies aan de hand was', zegt hij.

Dr.Israël is zeer bereidwillig om zijn verworven kennis door te geven; zoiets hoort bij zijn taak als wetenschapper, vindt hij: verslag doen van je ontdekkingsreizen. 'De aarde waarop wij wonen,' zegt hij dan, 'draait om de zon. De zon is een van de pakweg honderd miljard sterren binnen het systeem dat wij ons melkwegstelsel noemen. Alle sterren die we aan de hemel kunnen zien, horen bij dat melkwegstelsel. Wij zitten midden in dat stelsel: we zien het dus op zijn kant, vandaar dat we het licht als een band zien; alleen de nabije sterren die vlak bij de zon staan, zien we als losse sterren.' 'Ons melkwegstelsel,' vervolgt dr.Israël, 'is niet het enige stelsel in het heelal; naar schatting zijn er nog eens honderd miljard melkwegstelsels. Dat zijn getallen die moeilijk voorstelbaar zijn. Ook voor mij ja. Je werkt met begrippen die je moet hanteren maar waarbij je niet moet proberen je wat voor te stellen.' Dan legt de sterrenkundige uit dat ons 'eigen' melkwegstelsel betrekkelijk groot is; het heeft de doorsnee van zo'n zestigduizend lichtjaren. Het licht, zo horen we te weten, heeft een snelheid van driehonderd duizend kilometer per seconde. Met die snelheid zou je dus in één seconde zeven maal de aarde kunnen rondvliegen. En ben je dus zestigduizend jaar onderweg om van de ene kant van ons melkwegstelsel naar de andere te komen.

'LOKALE GROEP'

Ons melkwegstelsel hangt niet op zichzelf in het heelal, maar maakt deel uit van een groep melkwegstelsels, een cluster, de zogenaamde 'lokale groep'. Onze naaste grote buurman in die groep is de Andromeda-nevel, ongeveer net zo groot als 'wij'. In die lokale groep zijn nog een dozijn of meer kleinere stelsels. De grootste groep melkwegstelsels, die niet al te ver weg ligt, bevindt zich in het sterrenbeeld Maagd, de Virgo-cluster. Die staat op een afstand van vijfenveertig miljoen lichtjaar en is veel rijker dan onze groep; hij bevat honderden grote melkwegstelsels. Dr.Israël: 'Als je zegt dat de Virgo-cluster een stad is, dan is onze lokale groep een gehucht, een vlek.' De sterrenkundige zegt dan dat het idee bestaat dat onze 'lokale groep' van melkwegstelsels een satelliet is van de Virgo-cluster en dat andere groepen stelsels ook deel uitmaken van dat systeem. Door zwaartekracht aan elkaar gebonden, zouden ze de 'lokale supercluster' vormen.

VLIEGEPOEPJES

Dr.Israël pakt een groot boek met foto's van melkwegstelsels en slaat het open op een willekeurige pagina. We zien een grijze veeg en wat stipjes, het zijn sterren van ons eigen stelsel: vliegepoepjes op de ruit, noemt de sterrenkundige ze. 'Door die ruit kijken wij naar buiten in een enorm lege ruimte en dan zien we op zeer grote afstand een ander melkwegstelsel. Dit is Meiser 101, een mooie spiraalnevel die een verzameling is van een paar honderd miljard sterren en stof en gas.' Astronomische getallen; het duizelt ons een beetje, ook als we vernemen dat de gemiddelde massa van een ster ongeveer gelijk is aan de massa van de zon, te weten 2 met dertig nullen kilo. Dat is één miljoen maal zwaarder dan de aarde. ' En voor ons melkwegstelsel moet je dat getal met honderd miljard vermenigvuldigen om aan de totale massa te komen', zegt de sterrenkundige nog. In ons melkwegstelsel bevinden zich niet alleen sterren, maar er zit ook gas in, een heel ijl gas, bijna allemaal waterstof. Het bevindt zich in de ruimte tussen de sterren, waar weinig licht en warmte is. Het gas is zeer koud , gemiddeld 170 graden onder het vriespunt. De Leidse sterrenkundige Van de Hulst, kondigde in 1944 aan dat dit koude gas op een golflengte van 21 centimeter onder meetbare radiostraling moest uitzenden. In de beginjaren vijftig bleek zijn gelijk : vrijwel gelijktijdig ontdekten groepen onderzoekers in Australië, de Verenigde Staten en Nederland die straling. Dat legde nieuwe wegen open voor de ontdekkingsreizigers van het heelal. Dr.Israël: 'Het centrum van ons melkwegstelsel is optisch onzichtbaar door stofwolken die licht tegenhouden, maar radiostraling heeft géén hinder van die wolken. Dus kunnen wij toch 'kijken'. Wij kunnen onder meer met de Westerbork-telescoop, maar ook met apparatuur in de Verenigde Staten, de straling van het koude gas in melkwegstelsels meten en uitrekenen hoeveel gas het is.' In de meeste melkwegstelsels, ook het 'onze' maakt het gas ongeveer vijf procent uit van de totale massa. Dat ijle gas kan zich verdichten en door die samenballing een ster vormen. Een 'oud' melkwegstelsel, waarin de sterren zich al hebben gevormd, heeft weinig of geen gas, een 'jong' stelsel is gasrijk. De plaats die in maart door het Amerikaanse echtpaar Giovanelli-Haynes met de grote radiotelescoop van Arecibo werd afgetast, zou géén gas bevatten. Het was, zo werd aangenomen, een zogenaamde 'lege positie'.

'OBJECT'

Maar er kwam dus wel degelijk straling. Er werd een 'object' waargenomen. Dr.Israël laat een blad papier zien, waarop een keten van grote en kleine zwarte balletjes staat. Dat is dus het 'object'. Er klinkt beheerste opwinding in de stem van de sterrenkundige: 'Het is wat afgeplat. Het ding beweegt zich van ons af met een snelheid van bijna 1300 kilometer per seconde in het uitdijend heelal. Dat geeft ons een afstand van zeventig miljoen lichtjaren. Dat betekent dat het ding net iets verder weg ligt dan de Virgo-cluster. Het heeft dus óf niets met de Virgo-cluster te maken en is een geïsoleerd object, óf het staat helemaal aan de buitenste rand ervan en dan zou het eraan gebonden zijn. Om een beeld te gebruiken: stel dat de Virgo-cluster een stad is, nu ga je die stad uit en dan is de kwestie, staat het ding nu net vóór of voorbij het bordje 'bebouwde kom'.

Het object of 'ding', zoals dr.Israël het familiair noemt, blijkt van formidabele afmetingen te zijn. 'We hebben de sterkte van de straling, we kennen de afstand, we weten hoe groot het ding aan de hemel is, dus kunnen we ook uitrekenen wat de diameter van het object is. Kolossaal! Ons melkwegstelsel is zestigduizend lichtjaren in diameter, tien maal groter dus. Uit de totale hoeveelheid straling die uit die wolk komt, kunnen we schatten hoeveel de massa is. Die blijkt dan vijftien miljard zonmassa's of meer te zijn. Tenminste 25 procent van de massa is gas, maar het zou ook alléén maar gas kunnen zijn. Dat betekent dat we hier een groot en massief object hebben, een curiositeit.'

NIETS TE ZIEN

Het echtpaar Giovanelli-Haynes is na de ontdekking terstond in de fotografische atlas gedoken, die in zo'n 1500 platen de hemel optisch in beeld brengt. Op die platen van het 'oject' was absoluut niets te zien. Het maken van diepere foto's van het gebied moet nog enkele maanden wachten omdat het zich momenteel aan de daghemel bevindt. 'Het is heel goed mogelijk,'zegt dr.Israël, 'dat bij diepere opnamen straks sterretjes te zien zijn, maar het kunnen er nooit veel zijn, anders zouden we dat in de fotografische atlas hebben gezien. De gaswolk heeft een langzame aswending. Het is dus een buitengewoon groot melkwegstelsel, maar het heeft niet het aantal sterren dat je zou kunnen verwachten'. Hoe moet zo'n reuzestelsel worden uitgelegd? De sterrenkundige zegt dat er twee mogelijkheden zijn die allebei even waarschijnlijk zijn. De banaalste mogelijkheid is dat wij denken hier één grote wolk met wat verdichtingen te zien, maar het is in werkelijkheid een grote groep wolken. Wij hebben in feite nog een onscherp beeld. Het zou een groep dwergmelkwegstelsels kunnen zijn en dan hebben wij er weinig aan, want die stelsels kennen we al en ze zijn niet erg uitzonderlijk. De andere mogelijkheid is dat het wel degelijk één groot samenhangend systeem is en dan ligt de speculatie voor de hand dat je hier een melkwegstelsel in wording hebt. Dat deze wolk dus nog geen echt melkwegstelsel gevormd heeft, maar dat het een massa koud gas is die zich langzaam samentrekt en sneller gaat roteren. Dat samentrekken betekent dat de dichtheid van het gas groter wordt. Gegeven genoeg tijd- en dat zou veel tijd kunnen zijn, wel honderden miljoenen jaren- zou dit stelsel zo ver samengetrokken zijn dat de stervorming echt op gang begint te komen.'

'KIJKJE IN DE FABRIEK'

Op dit moment kennen de astronomische wetenschappers nog geen melkwegstelsel in wording.Daarom is de ontdekking van Giovanelli-Haynes zo interessant. In het gevonden stelsel, kunnen de astronomen onderzoeken hoe de andere melkwegstelsels zich hebben gevormd. Dr.Israël heeft het over een 'kijkje in een autofabriek'. 'Je ziet niet alleen een auto zoals die bij de dealer staat, maar je kunt ook in de fabriek kijken hoe ze hem in elkaar zetten. Of beter: wij krijgen een enkele foto van het inwendige van de fabriek te zien, we zien de arbeiders in een momentopname bezig met de montage. Die momentopname is toch erg interessant; je ziet een lopende band, je ziet de auto in stukken staan, in onderdelen. En zo'n enkele foto van een produktielijn vertelt je toch weer iets meer van wat een auto is dan dat je het ding alleen maar op de weg ziet rijden.'

MISSENDE MASSA

'Een ander interessant aspect is: dit ding heeft de massa van een flink melkwegstelsel. Is het uniek of zijn er nog heel veel meer van dit soort stelsels? We hebben het probleem van de missende massa in het heelal; we kunnen op alle mogelijke manieren afleiden dat er in ons heelal een zekere hoeveelheid materie moet zijn. Van die materie zien we in de vorm van sterren en nevels maar een fractie en de vraag is dan: waar is de rest?' Aan de Cornell University in de V.S. werken Giovanelli en Haynes thans verder aan hun ontdekking. Men wil het neutrale waterstofgas van de kolossale wolk beter in kaart brengen. Daaraan zal mogelijk ook de radiotelescoop in Westerbork een bijdrage leveren. Er zullen diepe fotografische opnamen worden gemaakt van het gebied van het 'oject'. Ook gaat het Amerikaanse echtpaar de omgeving van de Virgo-cluster afzoeken naar vergelijkbare objecten. 'En dan hangt 't er verder van af,' zegt dr.Israël. 'Laat ik de ongunstigste mogelijkheid noemen, dat we dus alleen maar in koud waterstofgas kunnen zien zoals nu het geval is, dat er op geen enkele andere manier iets te zien is, niet in warmtestraling, niet optisch, niets. En we vinden bovendien geen andere, vergelijkbare objecten bij toekomstige zoektochten. Nou, dan blijft de huidige vondst een curiositeit, heel boeiend, heel interessant, maar we kunnen er niet erg veel mee doen. Het wordt pas interessant als we dit oject van verschillende kanten kunnen bekijken en kunnen vergelijken met andere objecten van deze soort'.

'Om weer bij die autofabriek terecht te komen: het is veel gemakkelijker als we tien foto's hebben uit verschillende fabrieken of tien foto's die op verschillende tijdstippen zijn gemaakt in dezelfde fabriek. Daar kun je veel meer mee doen dan met die ene foto; daar kan ik alleen van zeggen: aha, er zit in die auto klaarblijkelijk een motor, want die zie ik daar staan. Maar ik kan niet zeggen of de motor mu voorin of achterin zal worden geplaatst. En ik zie een metaalplaat staan, maar ik kan helemaal niet zeggen waartoe die plaat dient. Maar heb ik een andere foto van een tijdje later; dan zie ik waar die plaat terechtgekomen is en dat de motor voorin zit. Eén momentopname dus geeft net te weinig informatie. Laat mij een foto van één mens zien. Moet ik daaruit concluderen dat alle mensen zwart zijn of dat ze allemaal dwerg zijn of reus? Dat kan ik niet; ik kan alleen iets zeggen over de verschijningsvorm van mensen in het algemeen als ik een groot aantal plaatjes krijg. Daarom zeg ik: Het object is voorlopig aleen een curiositeit.'

We stellen dr.Israël de hele aardse vraag: Wat kopen we voor al die astronomische kennis? De sterrenkundige reageert: 'Dus wat is het nut van dit alles, waarom besturen wij het heelal ? Ik kan, dat met een tegenvraag beantwoorden: Waarom zit U hier, waarom schrijft U straks een stuk in de krant en waarom willen de mensen dat lezen ? Dat komt door nieuwsgierigheid. Als men een dak boven het hoofd heeft en voldoende te eten, dan komen bij iedere mens vragen op: Wie zijn we, waar komen we vandaan en waar gaan we naar toe, hoe ziet de wereld om ons heen eruit? Het zijn die vragen waar de wetenschap zich mee bezighoudt, niet alleen de sterrenkunde, ook de geologie, de archeologie, de antropologie, de geschiedenis. Alle wetenschappen houden zich in feite bezig met het geven van een stukje van het antwoord op die vraag: Waar komt alles en nog wat vandaan ?' Zolang we historische overleveringen hebben, hebben de mensen altijd naar de hemel gekeken en zichzelf er vragen over gesteld, in alle culturen. Astronomie is met de hele wetenschapsbeoefening een wezenlijk onderdeel van de cultuur. We zouden wel bijzonder arm zijn als we alleen maar voor eten en drinken leefden .'

Plotseling gaf de leegte antwoord

SCHILDEN VAN LEEM BOELI VAN LEEUWEN

Boeli van Leeuwen het meest populair

Meeste Antilliaanse auteurs publiceren in het Nederlands

IN EEN VORIGE artikel vonden we 32 auteurs die volgens encyclopedieën en bloemlezingen een centrale plaats in de Antilliaanse letteren innemen. Wat zijn de meest geciteerde letterkundige WERKEN van onze auteurs? Om dit te kunnen vaststellen wil ik in dit tweede artikel 25 algemene inleidende studies op de Antilliaanse letterkunde analyseren.
Om van ons 'auteurscorpus' tot een corpus van teksten te komen, want daar is het ons toch om begonnen, betrek ik in mijn analyse nu allereerst een 25-tal inleidingen, overzichten en studies betreffende de literatuur van de Antillen. Ik heb daarbij geprobeerd een zo groot mogelijke spreiding aan te houden.

- In de tijd: van 1942 tot 1989, waar wel sprake is van een toename naar de recente jaren toe. Eén overzichtje uit de jaren veertig; twee uit de jaren vijftig; twee uit de jaren zestig; vier uit de jaren zeventig, en zeventien uit de jaren tachtig. Daaruit blijkt wel dat de belangstelling voor en de bestudering van de Antilliaanse literatuur de laatste tijd exponentieel aan het toenemen is.
- Qua taal waarin geschreven is: twee Spaanstalige, Engelstalige en Papiamentstalige studies, de rest of niet minder dan 19 verscheen in het Nederlands, waardoor blijkt hoezeer deze taal in het kritische circuit haar koloniale overwicht handhaaft.
- Qua taal waarover geschreven is: daar zien we ook nog de Nederlandstalige overheersing, want acht overzichten beperken zich tot die taal, twee studies betreffen specifiek Engelstalig werk, Papiamento en Spaans krijgen elk één keer speciale aandacht, de overige veertien werken zijn algemeen van opzet en aandachtsgebied.
- Naar auteur, waarbij het zwaartepunt op de Antillen ligt: tien studies zijn door Antillianen geschreven, acht door Nederlanders die op de Antillen woonden of wonen, zes door Nederlanders van buiten de eilanden, en maar één helemaal van buiten het Koninkrijk, nl. een uit Venezuela.
- Naar omvang die varieert van slechts enkele bladzijden in tijdschriften of in brochurevorm, naar grotere studies in boekpublicaties tot enkele honderden bladzijden toe. Monografieën zien we in dit stadium (nog) niet.
- Naar genre, met een groot overwicht van algemene overzichten die alle drie genres betreffen, en geen speciale studie voor het toneel.
- Per eiland, waar de Bovenwinden en Aruba beide één keer specifieke aandacht krijgen, alle andere overzichten algemeen zijn. Maar dat betekent in de praktijk meestal een dominantie van Curaçao. Daar wordt nu eenmaal het meest geproduceerd. Bonaire is tot nu toe steeds het stiefkind.

DEELSTUDIES

Dit alles wekt misschien de indruk dat er een overvloed aan materiaal voorhanden is, maar dat is toch niet zo. Er zijn meestal alleen maar deelstudies, in het algemeen nog fragmentarisch als stukjes van een lappendeken. Toch veronderstel ik dat ik met de analyse van de inleidingen het corpus teksten beter want nauwkeuriger kan controleren en afbakenen, en dat ik een aantal teksten zal kunnen opsporen die in de loop der jaren als vertegenwoordigers van de Antilliaanse letteren aandacht hebben gekregen.
Mijn corpus van 25 inleidingen is geselecteerd volgens de hiervoor genoemde criteria en daarom representatief. Van Debrot bijvoorbeeld die heel vaak over Antilliaanse literatuur schreef, heb ik alleen de eerste en de laatste tekst genomen - zijn begin - en eindpunt - om doublures te vermijden. Het aardigst voor mijn doel zijn natuurlijk die teksten die in hun titel pretenderen de hele Antilliaanse literatuur te bestrijken; dat zijn goede graadmeters voor wat er wel of niet toe geacht wordt te behoren. Dat is trouwens het overgrote deel!
Ik ga bij mijn analyse chronologisch te werk. De studies bestrijken samen een periode van bijna een halve eeuw. Wat zou er nu meer voor de hand liggen dan dat de gegevens van deze inleidingen in hoge mate zullen overeenstemmen met de gevonden auteursnamen. Schematisch weergegeven zijn de mogelijkheden natuurlijk drievoudig. Laten we daarom nu allereerst nagaan hoe we de nieuwe gegevens kunnen vergelijken met die van de gevonden auteurs (in het vorige artikel).

VERGELIJKING

Bij de eerste mogelijkheid wordt de auteur in beide genoemd; de tweede geeft de mogelijkheid dat een auteur wel in de eerste niet in de tweede groep van werken genoemd wordt, de derde mogelijkheid is de omgekeerde daarvan. Was ons tot nu toe gespannen net voldoende fijnmazig? Om dat te weten te komen controleer ik nog één keer ons auteurscorpus.
Op het eerste oog lijken de gegevens die verkregen zijn via de eerste en tweede zeef niet juist, want bij deze inleidingen komen niet minder dan 86 (!) nieuwe auteursnamen voor (de derde 'mogelijkheid' van ons schema). Maar de onjuistheid is toch slechts betrekkelijk. Een apart en zelfstandig lemma in een encyclopedie krijgen of opgenomen worden in een bloemlezing blijft altijd nog minder gemakkelijk dan in één van 25 overzichtswerken, die vanzelfsprekend een vollediger beeld kunnen geven iemand alleen even te noemen. Voor het desondanks toch wel grote verschil zijn er enkele voor de hand liggende verklaringen als we letten op wat er in de praktijk gebeurd is.
- Eén werk neemt 13 auteurs uit Nederland op die over de Antillen schreven, maar die in de bloemlezingen nooit genoemd worden: uiteraard zou ik zeggen!
- De studies beslaan de periode van 1942 tot 1989, de bloemlezingen gaan niet verder dan 1964. Maar dit lijkt toch niet doorslaggevend, want er zijn ook heel wat oudere auteurs al of niet genoemd.

Geciteerd:	Vier keer:	Tien auteurs:	Zeven "uitvallers"
Encycl./	Vijf	Elf	Vijf
Bloeml.	Zes	Zeven	Twee
	Zeven	Vier	Twee

- Belangrijker lijkt me daarom de constatering dat geen van deze 86 namen vaak genoemd worden; nee, nog steeds slechts één of twee keer. De inleiders willen kennelijk niet dat ze worden overgeslagen, maar geven hen toch maar een heel geringe en terloopse aandacht. Dat kan in een uitvoerig overzicht wel, in een bloemlezing natuurlijk niet.

AANDACHT

Zijn er ook auteurs die veel studieuze aandacht kregen, maar niet gebloemleesd werden? Nauwelijks! Controle verschaft me slechts vier namen, die alle zes keer vermeld werden in de overzichten en toch nog niet in ons corpus van 32 was opgenomen. J. van der Walle is een Nederlandse journalist/auteur die van 1935 - 1943 op Curaçao werkte als hoofdredacteur van het dagblad Beurs- en Nieuwsberichten en enkele romans schreef die op de Antillen gesitueerd zijn; hij wordt vermeld in die overzichten die deze Nederlanders die over de Antillen schreven opnemen bij de Antilliaanse literatuur. Lasana Sekou is een nog jonge dichter die pas de laatste jaren veel van zich doet horen. Dan blijven over: de Curaçaoënaar Richard Hooi (Yerba Seku) en de Sintmaartenaar Camille Baly, die we hierbij eventueel eveneens zouden kunnen canoniseren, zodat we tot een totaal aantal van 35 Antilliaanse auteurs komen.

VERSCHILLEN

Rest ons dus de conclusie dat er dus duidelijke grote verschillen zijn aan de periferie, maar nauwelijks in het centrum. Hier wordt toch getalsmatig bevestigd wat intuïtief verwacht mocht worden.
Van de andere kant - de tweede mogelijkheid - tel ik in de bibliografie ook 27 namen die in de inleidingen helemaal niet genoemd worden, 20 namen die maar een keer, en 19 namen die twee keer genoemd worden. We hebben hier opnieuw te maken met onze zogenaamde eilandelijke dichters die in een of twee van de bloemlezingen vertegenwoordigd zijn, maar die geen algemene rol spelen. Ze komen dan ook niet in de encyclopedieën voor, alleen een keertje in een van de bloemlezingen. Het is tekenend dat er onder hen drie zijn die 'slechts' vier keer genoemd worden en dus kennelijk grensgevallen zijn. De dichters Ornelio Martina en Hubert Booi worden veel geciteerd maar weinig bestudeerd, wat ook duidelijk geldt voor Guillermo Rosario. Toch zullen we hen niet 'afstoten', zodat we met onze oorspronkelijke groep van 32 die ook nu weer veel genoemd en bestudeerd worden - de eerste, voor de hand liggende mogelijkheid - en de drie die erbij kwamen een corpus van 35 auteurs hebben opgebouwd in drie fasen, waarbij elke volgende fase de vorige inderdaad controleerde en preciseerde.

TEKSTEN

Hoewel de overzichtswerken vaak alleen maar inventariserend en analyserend zijn, waarbij de evaluatie naar de achtergrond verdwijnt en er dus geen voor- of afkeur, of negatief of positief oordeel wordt uitgesproken, kunnen we er volgens mij per definitie wel van uitgaan dat de in deze inleidingen [illegible] genoemden, positief beoordeeld worden. Wie en wat is binnen de beperkte omvang van een inleidend overzicht toch van voldoende gewicht om opgenomen te worden? Het waardevolle wordt gekozen, het niet-waardevolle valt af.
Het verschil of een auteur alleen maar genoemd wordt zonder meer, en of er ook een werk of meer werken van hem of haar genoemd worden, èn besproken in neutrale termen of in gunstige zin, is in mijn zo uiteenlopende overzichten vaak afhankelijk van de lengte van die studies. Kort vermeld worden in een beperkt overzicht is natuurlijk relatief net zo belangrijk als besproken worden in een uitgebreid werk dat vele namen en titels bevat. Het objectief meten van deze zaken is feitelijk onmogelijk.

LIJST

Op grond van al het taaie turfwerk wat auteurs betreft, wil ik nu proberen een lijst van teksten te stellen, waarbij er natuurlijk opnieuw grenzen getrokken dienen te worden. Ik let nu niet meer op het gegeven of een auteur genoemd wordt, maar op welke teksten van hem/haar vermeld worden, en misschien zelfs besproken. Hier staan we natuurlijk voor het probleem van de uitgebreidheid, de frekwentie en de terminologie waarin. Noemen alleen is niet genoeg, een werk dient ook - al is het maar kort -gekarakteriseerd te worden.

Ik heb een benedengrens van vijf aangelegd - weliswaar geheel arbitrair, maar achteraf gezien nogal 'streng':
- er bleken 14 auteurs met 24 werken 5 à 10 keer voor te komen,
- slechts 5 auteurs met 8 werken kwamen 10 à 15 keer voor.

Drie auteurs komen in beide categorieën voor met verschillende werken zodat van onze 35 auteurs er dus nu maar 16 blijken te zijn van wie een werk vrij algemeen belangrijk beschouwd wordt; de anderen worden alleen in het algemeen besproken zonder daarbij één werk naar voren te halen. Boeli van Leeuwen is met vijf werken 'top-auteur', gevolgd door Frank Martinus Arion en Pierre Lauffer met vier werken; Cola Debrot en Tip Marugg met drie werken; Luis Daal, Edward de Jongh en Federico Oduber met twee teksten; alle overige met slechts één. Van de drie later toegevoegde auteurs haalde niemand met zijn werk de limiet van vijf.

We zien dus dat de helft van de auteurs geen werk heeft geleverd dat er uitspringt. De afvallers behoren vooral tot de laag gesitueerde en gebloemleesde regionen, wat te verwachten valt:

Het zijn vooral [illegible] van wie men wel [illegible] opneemt, maar [illegible] keur voor een [illegible] wil nemen. Laten we [illegible] eerst de groep van [illegible] tien maal [illegible] eens nader [illegible] levert het volgende [illegible]
- Naar taal: Nederlands 12; Papiamento 10; Papiamento/Nederlands [illegible] 2, wat dus een evenwicht Papiamento - Nederlands laat zien, maar [illegible] en geen Spaans;
- Naar genre: poëzie 10; proza 11; gemengd proza/poëzie 2; toneel 1, wat hier dus een evenwicht toont tussen proza [illegible]

Vervolg op Pag. 10

GECITEERDE WERKEN
Vijf - tien keer:

auteur:	titel:	taal:	genre:
A. Beaujon	Gedichten aan de baai en elders	N	P
J.S. Corsen	Poesias ('Atardi')	P/S	P
E.A. de Jongh	De boog	N	R
W.E. Kroon	Giambo biew ta bolbe na wea	P	R
P. Lauffer	Patria	P	P
B. van Leeuwen	Een vader, een zoon	N	R
B. van Leeuwen	Schilden van leem	N	R
F. Martinus Arion	Afscheid van de koningin	N	R
F. Martinus Arion	Nobele wilden	N	R
T. Marugg	In de straten van Tepalka	N	R
T. Marugg	Afschuw van licht	N/P	P
G. Rosario	E raiz ku no ke muri	P	R
O. Blinder	Brieven van een Curaçaose blinde	N/P	P
C. Debrot	Bid voor Camille Willocq	P	R
C. Debrot	Bewolkt bestaan	P	R
P. Domacassé	Tula	P	T
E. de Jongh	Fata morgana/Morto di Enid Lacruz	N	R
P. Lauffer	Kumbu	R	P
P. Lauffer	Wiri Wiri	P	R/P
P. Lauffer	Njapa	P/N	R/P
F. Oduber	Beseffend		P
F. Oduber	Putesia		P
L.H. Daal	Kosecha di malao		P
L.H. Daal	Na ora oradu/Te juister stonde		P

Meer dan tien keer geciteerd:
Compa Nanzi verhalen (vertellingen)

auteur:	titel:	taal:	genre:
C. Debrot	Mijn zuster de negerin	P	R
B. van Leeuwen	De rots der struikeling	N	R
B. van Leeuwen	Een vreemdeling op aarde	N	R
B. van Leeuwen	De eerste Adam	N	R
F. Martinus Arion	Stemmen uit Afrika	N	R
F. Martinus Arion	Dubbelspel	N	P
T. Marugg	Weekendpelgrimage	N	R
J. de Pool	Del Curaçao que se va/Zo was Curaçao	S/N	R

N=Nederlands; P=Papiamento;
S=Spaans (eerste kolom)
P=Poëzie; R=Roman (proza);
T=Toneel (tweede kolom)

[illegible]dingen op de Antilliaanse [illegible]atuur:
[illegible]ier, Luc.: 'Inleiding tot de [illegible]atuur van Curaçao', in; De [illegible] augustus 1942.
[illegible], Cola: 'Literatuur in de Nederlandse Antillen', in: Antilliaanse [illegible], jaargang I, nr. 1, 1955
[illegible], Daphne M.: De literatuur [illegible] Nederlandse Antillen, [illegible] boekenweek Curaçao, 1959
[illegible], Juan: Lengua y literatura españolas en las Antillas [illegible]landesas, Ministerio de [illegible] Culturales de las Antillas [illegible]landesas y el servicio de información del gobierno de las Antillas [illegible]landesas (1961)
[illegible] Ph. de: 'Letterkunde in de [illegible]landse Antillen in het Papiamento'; 'Letterkunde in de Nederlandse Antillen in het Nederlands', [illegible]pana, jaargang I, nr.1 en 2,
[illegible] Ph. de: De Antilliaanse [illegible] op weg naar volwassen[illegible] journaal 5e jrg. no.7, [illegible] 1975
[illegible] H.G.M. & W.F. Heuvel: [illegible] Nederlandstalige literatuur [illegible] de Antillen, Rotterdam, [illegible] Pers, 1975
[illegible], Sidney M.: 'Literatura Neerlandesa', in: Kristòf 3, 1976
[illegible] G.: Verworven heden [illegible] van de Antilliaanse literatuur [illegible] Verzameld Werk deel I, [illegible] Meulenhoff, deel I, 1986 [illegible] 1977 in Römer [illegible] Culureel Mozaïek [illegible] Nederlandse Antillen, [illegible] De Walburg Pers, 1977)
[illegible] Antilliaans literair [illegible] De Walburg Pers [illegible]
[illegible]
van de Nederlandse Antillen, Schakels NA 63 - 1980, Kabinet voor de Nederlands-Antilliaanse Zaken, Den Haag, 1980
Abraham-Van der Mark, Eva: 'Enkele opmerkingen over Antilliaanse literatuur', in De Gids, jrg. 143, nr.1, 1980
Smith, Wycliffe S.: Windward Island Verse, a survey of poetry in the Dutch Windward Islands, z.j., z.p.
Putte, Igma van: 'Recente Antilliaanse poëzie in Nederland', in Macha, jrg. 11, nr.2, winter 1986. Ook in: De Gids jrg. 144, nr.3/4, 1985
Pizarro, Ana: Literatura e identidad; el Caribe [illegible] 1985
Rutgers, Wim: Dubbeltje lezen, stuivertje schrijven, over Nederlandstalige Caribische literatuur, Charuba/Oranjestad, Leopold/Den Haag, 1986
Palm, Walter: [illegible] overzicht van de Antilliaanse/Arubaanse literatuur' in: Plataforma, 3/4, december 1986
Brink, H.M. van den: [illegible] West, Amsterdam, [illegible] 1986
Theirlynck, Harry: [illegible] Resys over Antilliaanse literatuur, Caribische Afdeling Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, Leiden, 1986
Rutgers, Wim: 'Arubaanse en Nederlands-Antilliaanse literatuur in het Engels' in Skol y Komunidad, jrg. 17, nr.7, 8 en 9, september - november 1986
Abraham-Van der Mark, Eva: 'Introduction to four writers of the Netherlands Antilles' in Centre for Caribbean Studies, University of Warwick, 1987
Phaf, Ineke: De Caribische verbeelding [illegible] Antillianen en Surinamers [illegible] nr. 1[illegible] 1987
Rutgers, Wim: 'Di [illegible] literatura di Aruba' in Amigoe Kerst[illegible] 1988
Eijck, Caroline van: 'De zwarte vrouw in de Nederlandstalige Antilliaanse literatuur', Literatuur 88/2, jrg. 5, maart/april 1988

AANDACHT VOOR WERELDPROBLEMEN

Zeventienduizend mensen van 17 kerken bijeen

Eerste Kerkendag werd in Nederland gehouden

UTRECHT - Ruim zeventienduizend mensen hebben in Utrecht de eerste Nederlandse Kerkendag bezocht. Op deze dag hebben protestanten en Rooms-katholieken zich zowel op ernstige als op luchtige wijze bezig gehouden met de grote wereldproblemen.

"Een heel bijzondere mijlpaal", aldus voorzitter dr D.C. Mulder van de Raad van Kerken. De dag vormde het Nederlandse hoogtepunt van het conciliaire proces voor gerechtigheid, vrede en behoud van de schepping. Dit bezinningsproces, waarvoor de Wereldraad van Kerken zes jaar geleden het initiatief nam, zal volgend jaar maart in Seoul worden afgesloten. Het is nog zeer de vraag of de Rooms-katholieke kerk daarbij aanwezig zal zijn.

ZOEKTOCHT

Vooraanstaande vertegenwoordigers van zestien kerkgenootschappen beloofden tijdens de Kerkendag zich in te zetten voor de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen, voor vermindering van de honger en de schuldenlast in de Derde wereld èn voor de strijd tegen bewapening, racisme en milieuvervuiling. In het 'Getuigenis van Utrecht' verklaren zij dat het bezinningsproces een stimulans is voor hun zoektocht naar kerkelijke eenheid.

De zestig programma-onderdelen van de Kerkendag weerspiegelden de breedheid van het conciliaire proces. Veel aandacht trok een gesprek met politici over de haalbaarheid van de kerkelijke verlangens. De kritiek die vanuit de rechterflank van de kerk en de Evangelische wereld op de organisatie van de Kerkendag is geuit, kwam aan bod in een speciaal toegevoegd programma.

GEEN MONOPOLIE

Secretaris ds W.R. Van der Zee van de Raad van Kerken zei dat na deze Kerkendag Evangelische en charismatische christenen meer inbreng in het conciliaire proces moeten krijgen. Bovendien moet nu contact worden gezocht met allerlei maatschappelijke organisaties die zich ook met de thematiek van het bezinningsproces bezighouden. "Christenen hebben niet het monopolie op deze inzet", aldus Van der zee.

De Raad van Kerken is vooralsnog wat huiverig voor een vervolg op de eerste Kerkendag. Mulder wees erop dat de mankracht van de Raad van Kerken te gering is voor de organisatie van een regelmatig terugkerende massa-bijeenkomst.

BIJVAL

Van der Zee kreeg voor zijn oproep tot meer contact tussen kerken en politieke vertegenwoordigers warme bijval van parlementsleden Ria Beckers (PPR), Evelien Herfkens (PvdA) en CDA-burgemeester Jantien Kraaijeveld-Wouters. "Blijf kloppen aan de deur van de politiek. Kom met Ww problemen", zo adviseerde Herfkens de kerken.

RPF-politicus E. Schuurman benadrukte daarentegen dat de kerk zich haar eigen roeping steeds moet herinneren en zich niet te veel met de politiek moet inlaten. "Anders wordt de kerk net zo kortzichtig, opverlakkig en wisselvallig als de politiek". Schuurman kreeg onverwachte steun van Pax Christi-voorman Jan ter Laak, die vond dat de kerken het gesprek met de politiek beter kunnen overlaten aan kerkelijke bewegingen als de zijne.

POSITIEF

De duizenden bezoekers lieten zwaaiend met hun blauwe toegangskaartje merken dat ze het volop eens waren met Beckers' pleidooi voor meer kerkelijke bemoeienis met politieke vraagstukken. Ook Van der Zee's vraag om op plaatselijk niveau de dialoog met politieke organisaties aan te gaan, beantwoordden zij en masse positief.

Van der Zee hield hen voor daarbij de conflicten niet uit de weg te gaan, evenmin als de mogelijke botsingen met kerkeraad of parochiebestuur. De watervrees voor de politiek komt volgens hem voort uit de angst voor conflicten. "Een goeie ruzie is nooit weg, als je maar over de echte dingen gaat", aldus Van der Zee.

GOEDE MOED

De respons uit de zaal gaf de organisatoren goede moed, omdat vele Kerkendag-bezoekers officieel waren afgevaardigd door de plaatselijke kerk. Meer dan de helft (55 procent) van de gemeenten en parochies was in Utrecht vertegenwoordigd. Van de aanwezigen was 33 procent katholiek, 32 procent hervormd en 26 procent gereformeerd. Een op de vijf bezoekers was jonger dan 25 jaar. Secretaris J. van der Graaf van de Gereformeerde bond, die van te voren al forse kritiek op de Kerkendag had laten horen, miste in Utrecht de gelovige inkeer en de persoonlijke bekering. Bovendien was het hem "volstrekt onduidelijk" hoe "de Kerkendag in Gods naam zonder gebed en bijbellezing had kunnen beginnen?"

Ernst

MGR ERNST, bisschop van Breda die de Kerkendag bijwoonde mocht het podium op in een tent vol vrouwen, toen hem een exemplaar werd aangeboden van het boek 'En alles zal worden herschapen' van de feministische theologe dr Catharina Halkes. "U bent een man van de kerk die naar vrouwen luistert. U weet: het is vrouwen ernst'" aldus Annekee Schilthuis-Stokvis van de Raad van Kerken. Bisschop Ernst liet de feministische hulde glimlachend over zich heen gaan.

Crista

PAS ALS we ons kunnen voorstellen dat Christus een vrouw was en dus Christa heette, pas dan kan er een einde komen aan de ongelijkwaardigheid tussen man en vrouw in de christelijke kerken.

Deze stelling verkondigde de feministische theologe dr. Riet Bons-Storm, hervormd kerkelijk hoogleraar te Groningen op de Nederlandse Kerkendag. Doordat er uitsluitend in mannelijke taal over God wordt gesproken, wordt de machtsongelijkheid in stand gehouden. De mannen moeten volgens Bons-Storm dat ze van Gods geslacht zijn, waardoor de vrouwen op de tweede plaats komen. "Ik weet dat God man noch vrouw is omdat God zich in medemenselijkheid openbaarde. Door te spreken van Christus en Christa laten we blijken dat God ook een vrouwelijk gezicht had."

Warschau klooster

RUIM 6.200 deelnemers ondertekenden een oproep waarin er bij het Vaticaan en de Poolse bisschoppen op wordt aangedrongen de overeenkomst over de verplaatsing van het klooster in Auschwitz na te komen.

"Als christenen zijn wij gegriefd over recente uitlatingen ten aanzien van joden door enkele Poolse bisschoppen." In de oproep wordt van joden en christenen gevraagd door te gaan met de dialoog.

Geweld enige oplossing

VOLGENS DE Zuidafrikaanse theoloog dr Shun Govender is de hoop van veel zwarte Zuidafrikanen is volgens hem op het ANC gevestigd om een vreedzame en niet-racistische samenleving te vestigen. Overigens was Govender somber over de weg om dat doel te bereiken. "Wil er ooit een einde aan de ellende komen, dan is geweld de enige oplossing." Politieke oplossingen leiden volgens hem tot de opkomst van een nieuwe heersende elite.

Paus mag niet boven China vliegen

ROME - De Volksrepubliek China weigert toestemming te verlenen voor een vlucht over China wanneer paus Johannes Paulus II enkele Aziatische landen bezoekt. Dit heeft een Italiaanse luchtvaartmaatschappij bekend gemaakt.

De paus zal op zijn 44e buitenlandse reis van 6 tot 16 oktober Zuid-Korea, Indonesië en Mauritius bezoeken. Het is niet duidelijk waarom er ditmaal over China gevlogen zou moeten worden. Tijdens het pausbezoek aan Zuid-Korea in 1984 was dit niet nodig. De regering in Peking dwong in 1957 de Rooms-katholieke kerk in het land alle banden met Rome te verbreken. De Chinese patriottische katholieke vereniging, die nauwe banden met de communistische regering onderhoudt, erkent de paus niet. Omgekeerd weigert het Vaticaan bisschopsbenoemingen van deze kerk te erkennen.

DON HELDER CAMARA

In opdracht van Vaticaan

Seminaries met opleiding bevrijdingstheologie dicht

RECIFE - Het Vaticaan heeft de sluiting bevolen van twee opleidingsinstituten voor bevrijdingstheologen in Brazilie.

Het Theologisch instituut en het Regionaal seminarie, beide in Recife in het noordoosten van Brazilie, voldoen niet aan de minimumeisen voor een priesteropleiding. Beide instituten moeten voor het einde van het jaar dicht.

De instellingen gelden als opleidingen voor de progressieve vleugel van de RK kerk in Brazilie. Ze waren indertijd opgericht door de vorige bisschop van Olinda en Recife, Dom Helder Camara, een sociaal bewogen en open bisschop die als zodanig niet zo'n grote voorstander van de Bevrijdingstheologie was, maar wel ruimte bood aan ander opvattingen dan die hij zelf aanhing.

Ook van Amerikaanse raad van kerken

Grootste Lutherse kerk VS blijft lid van Wereldraad

CHICAGO - De grootste Lutherse kerk in de Verenigde Staten blijft lid van de landelijke raad van kerken (NCC) en van de Wereldraad. Dit heeft de eerste algemene vergadering van deze kerk, die vanaf 1 januari 1988 de voortzetting is van drie afzonderlijke Lutherse kerken, met grote meerderheid besloten.

Secretaris-generaal Emilio Castro van de Wereldraad en president Patricia McClurg van de NCC, beiden naar Chicago gereisd om het onheil te keren, deden een hartstochtelijk beroep op de Lutheranen om niet uit de oecumene te stappen. Uiteindelijk stemden niet meer dan twintig van de duizend afgevaardigden tegen oecumenische betrekkingen.

SPANNING

Slechts een van de drie kerkgenootschappen waaruit de Evangelisch-Lutherse kerk van Amerika werd geformeerd, was lid van zowel de NCC als de Wereldraad. Bij de oprichting van de ELCA in 1987 werd afgesproken dat de nieuwe kerk lid van beide oecumenische organisaties zou blijven totdat de algemene vergadering er een uitspraak over zou doen.

In de VS werd de uitslag van deze stemming met enige spanning tegemoet gezien. Beide oecumenische organen, die hun aanhang onder de traditionele kerken hebben, staan onder kritiek. De oecumenische beweging wordt verweten te veel aandacht te hebben voor sociale problemen en te weinig voor evangelisatie.

Bovendien was de Amerikaanse Raad van kerken verwikkeld in een crisis doordat de leiding van secretaris dr. A. Brouwer op weerstand bij een deel van de achterban an van de eigen organisatie stuitte. Het vertrek van Brouwer, die deze zomer de eer aan zichzelf hield, heeft de stemming bij de Lutheranen doen omslaan. Bisschop Lowell H. Mays, aanvankelijk voorstander van uittreden, zei dat de aangekondigde reorganisatie van de NCC hem tot andere gedachten had gebracht.

"We hebben nu een goede kans de koers van de NCC te bepalen, vooral omdat er nieuwe leiding komt."

De ELCA betaalt jaarlijks ongeveer driekart miljoen dollar aan zowel de Wereldraad als de NCC. De kerk had vorig jaar een tekort van vijftien miljoen dollar op een begroting van 110 miljoen. De begroting voor dit jaar bedraagt vijftig miljoen dollar. De kerk heeft allerlei bezuinigingsmaatregelen getroffen om zo snel mogelijk weer uit de rode cijfers te komen.

Paus in apostologische brief:

Oorzaken van Wereldoorlog mogen zich niet herhalen

VATICAANSTAD - De oorzaken van de Tweede Wereldoorlog, die aan 55 miljoen mensen het leven heeft gekost, mogen zich nooit herhalen. Dit dringende appèl deed paus Johannes Paulus II in een apostolisch schrijven, dat door het Vaticaan werd gepubliceerd.

"De willekeurige deling van naties, de gedwongen verhuizing van bevolkingsgroepen, de onbegrensde herbewapening, het ongecontroleerde gebruik van zeer geavanceerde wapens, de schending van fundamentele rechten van mensen en volkeren, de minachting van internationale afspraken en de oplegging van totalitaire ideologieën -- het zijn allemaal mogelijke oorzaken voor een volgende Wereldoorlog" aldus de paus.

Het "nieuwe heidendom" van het Nationaal-socialisme richtte zich niet alleen tegen de joden maar "in dezelfde mate" ook tegen het christendom, aldus de paus. Vooral de Rooms-katholieke kerk heeft daaronder geleden. De paus sprak in lovende woorden over de inspanningen voor de vrede die de paus Pius XII tijdens de oorlog heeft gedaan. Helaas zijn is er aan de oproepen tot vrede "van deze grote paus" geen gehoor gegeven, aldus Johannes Paulus II.

Ultrarechtse partij moet veroordeeld worden

BONN - De Westduitse kerkelijke basisbeweging 'Kirche von Unten' heeft de bisschoppen gevraagd een ferme veroordeling te geven van de ultrarechtse 'Republikaner'. Dat is beter dan op te roepen tot nationale rouw ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van het begin van de Tweede Wereldoorlog.

'Kirche von Unten' vraagt bisschop Karl Lehmann, die onlangs namens de Westduitse bisschoppen 1 september uitriep tot dag van rouw en gebed, hoe er gerouwd moet worden als de kerk nooit openlijk heeft toegegeven medeschuldig aan het begin van de oorlog te zijn.

HITLER-REGIEM

Belangrijker dan "de verdediging van kerkelijk eigenbelang" acht de beweging van kritische katholieken een eenduidige afwijzing van de Republikaner. "In hun programma aanknopen bij de uitspraken van het Hitler-regime".

Patriarch Grieks orthodoxe kerk

Dimitrios kapt met oecumenisch gesprek

JERUZALEM - De Grieks-orthodoxe patriarch van Jeruzalem, Dimitrios I, heeft alle oecumenische gesprekken afgebroken. Zijn kerk doet niet langer mee aan de dialoog die de Oosters-orthodoxe kerken met de Rooms-katholieke kerk, de Anglicaanse kerk en de Orientaals-orthodoxe kerken voert. Dit heeft hij zonder opgaaf van redenen aan de oecumenisch patriarch van Konstantinopel meegedeeld.

Naaste medewerkers van de patriarch hebben ter toelichting gezegd dat het besluit niet inhoudt dat het patriarchaat van Jeruzalem zich van de oecumene afkeert. Het besluit hangt volgens hen samen met pogingen de niet-kanonieke oosterse kerken weer onder de hoede van het patriarchaat van Jeruzalem te krijgen.

UIT WERELDRAAD

Ook heeft patriarch Dimitrios aangekondigd dat zijn kerk "in de naaste toekomst" uit de Wereldraad van Kerken zal stappen. Het Grieks-orthodoxe patriarchaat van Jeruzalem is sinds de oprichting van de Wereldraad in 1948 lid.

De kerk telt ongeveer 250.000 leden die in Israël, Jordanie, Saudië-Arabië, de Verenigde Arabische emiraten, Noord- en Zuid Jemen, Oman en Kuweit wonen. Na de Rooms-katholieke kerk is het het grootste christelijke kerkgenootschap in Israël.

Jong Holland

Eigen stadion mooiste cadeau voor vereniging

club met een roemrucht verleden

WILLEMSTAD.- De voetbalvereniging Jong Holland, herdacht in juli j.l. op sobere wijze zijn bestaan. Als nestor van de voetbalclubs van de Nederlandse Antillen en één van de oudste, zo niet de oudste van het Caribisch gebied, heeft de vereniging een kleurrijke geschiedenis met een prestatiecurve welke ruim boven het gemiddelde ligt. Op deze pagina de geschiedenis van de tricoloren in een notedop en de weergave van een gesprek met Ronny Schotborgh die in de afgelopen 18 jaar aan het hoofd heeft gestaan van de club. Wij vroegen hem een blik terug te werpen op de afgelopen jaren. In hoeverre zijn de plannen van het bestuur verwezenlijkt? Tevens vroegen wij hem om zijn mening oer de huidige impasse in de voetbalwereld. In de voetballerij is zoals bekend de afgelopen jaren lelijk de klad gekomen als gevolg van de breuk tussen de organisaties Fedeprof en FFK.

'Kijk, als voetbalvereniging is onze voornaamste doelstelling het op zo hoog mogelijk niveau meedraaien in het Curacaose en Antilliaanse topvoetbal. Dat was de filosofie bij de oprichting en dat is nog steeds ons devies, ieder jaar opnieuw. Daar ben ik redelijk tevreden over. De laatste jaren gaat dat met enige moeite vanwege het onvermijdelijke proces van verjonging waar geen enkele club aan ontkomt. Ondanks de nodige planning en overlap tussen de oudere garde en de nieuwkomers, heeft zo'n proces gedurende een aantal jaren onherroepelijk gevolgen op je prestatieniveau. In zo'n situatie bevinden wij ons nu. Het proces is echter vrij ver gevorderd en de verwachting is dat wij reeds volgend seizoen onze plaats in de hogere regionen zullen veroveren. Op breder vlak is het ook steeds één van onze belangrijkste doelstellingen geweest de jeugd de mogelijkheid te bieden voor een gezonde vrijetijds-besteding, waarmee bovendien ook haar vorming gebaat is. Reken maar uit hoe groot onze bijdrage hieraan in 70 jaar is geweest.'

EIGEN STADION

Een specifiek project waarvoor het Jong Holland-bestuur al jaren vecht is de bouw van een eigen stadion. 'In de afgelopen paar jaar hebben wij daar niet veel aan kunnen doen. Tot een zestal maanden geleden, moet ik zeggen, want er is nu eindelijk een doorbraak. Begin dit jaar verleende de eilandelijke overheid namelijk haar goedkeuring aan een aanvraag die wij al jaren hebben lopen om de beschikking te krijgen over het terrein van Zaquito.'

'De doorbraak kwam toen goedkeuring van Nederland afkwam voor de financiering van de bouw van 100 volkswoningen aan de Moonchiweg, waar het terrein van Jong Holland momenteel ligt. Dit versterkte onze onderhandelingspositie. Als tegenprestatie voor het afstaan van ons terrein, vroegen wij de overheid ons eerder verzoek opnieuw in overweging te nemen met het reeds genoemde resultaat. Wij staan al klaar om met de werkzaamheden te beginnen. Dezer dagen nog wordt een aanvang gemaakt met de schoonmaak van het terrein . Ons streven is het complex met tribunes voor 5 à 6000 personen en kunstlicht en alle bijbehorende faciliteiten in vijf jaar tijd, bij de viering van het 75-jarig jubileum geheel gereed te hebben. Een voordeel is dat het terrein reeds ommuurd is, wij hoeven slechts de muren wat te verhogen'.

BAKERMAT

Jong Holland keert zodoende terug naar zijn bakermat. De kern van spelers is immers jarenlang afkomstig geweest uit Otrabanda, Mundo Nobo en Jarreau. Of de bouw van een nieuw stadion in het masterplan voor sportfaciliteiten past, zo er al sprake is van een dergelijk plan? Werkt dit niet weer versnippering van middelen in de hand met als gevolg dat de exploitatie van de reeds bestaande faciliteiten wordt bemoeilijkt? 'Ik geloof niet in grote stadions. Wat Curacao nodig heeft is een zestal kleine, ovr het eiland verspreide complexen met een maximum capaciteit van rond de 5000 zitplaatsen. Kleine, gezellige stadions dus, waar een ambiance verzekerd is. SUBT bezit al zijn eigen stadion, er zijn al concrete plannen voor de bouw van een complex te Casa Grandi (Bandariba), Jong Colombia loopt, evenals wij, al jarenlang met het idee rond de faciliteiten op Boca Sami uit te breiden, terwijl iedereen het er over eens is dat er ook op Bandao een sportcomplex met een voetbalstadion moet komen. Voor wat betreft het Rifstadion ziet het er naar uit dat het zal worden omgebouwd in een baseballpark, zodat wij geen concurrentie te duchten zullen hebben op Mundo Nobo. Zaquito ligt bovendien erg centraal en zal gemakkelijker te bereiken zijn dan het SUBT-stadion en SDK. Met het creëren van faciliteiten te Zaquito, blazen wij bovendien de sport in Otrabanda nieuw leven in'.

ANDERE SPORTEN

Of er ook faciliteiten zullen komen voor andere takken van sport? 'Wij staan open voor suggesties en zijn bereid de mogelijkheden voor de accomodatie van andere takken van sport in overweging te nemen. Een atletiekbaan zou bijvoorbeeld tot de mogelijkheden hebben behoord, maar naar ik begrepen heb krijgt de CAB haar eigen faciliteiten te Suffisant'.

Het élan en optimisme waarmee de heer Schotborgh over zijn club praat, verandert al gauw in moedeloosheid en wrevel als wij hem vragen zijn mening te geven over de ontwikkelingen in de voetballerij. De 'koning der sporten' is in de afgelopen paar jaar diep in het slop geraakt, als gevolg van meningsverschillen tussen bestuurders en een splitsing waarbij de FFK als nieuwe overkoepelende organisatie het licht zag.

'Wij hebben samen met de andere Fedeprof-verenigingen besloten dit jaar mee te draaien in de competitie , maar wij zijn verre van gelukkig met de gang van zaken. Onze positie is duidelijk: als we topvoetbal willen, dan moet dit alle aandacht krijgen en dient er een complete scheiding te zijn tussen het zuivere amateurisme en het non-amateurisme, waarbij tegen een vergoeding sport wordt bedreven. Heel erg jammer die splitsing en de afgang daarna, want het ging net zo goed met Fedeprof met een gemiddeld wedstrijdbezoek van 1200 mensen en een stijgende tendens. Met de opbrengst konden wij de premie die de spelers toekomt bij een gewonnen of gelijk spel uitbetalen. De totale opbrengst per club per jaar lag in die tijd tussen een minimum van 8000 gulden en een maximum van 25000 gulden voor de clubs met grote aanhang. Momenteel draaien wij met een uiterst schraal gemiddelde opkomst van 220 personen per wedstrijd'.

FNUIKEND

'Dit kan zo niet lang meer voortduren. Het is fnuikend voor de moraal van de spelers en maakt het werk van de trainers die het interesse- en motivatie-niveau van de spelers zo hoog mogelijk moeten houden, haast een onmogelijke taak. Je ziet het aan de opkomst voor de trainingen'.

De splitsing en het conflict dat daaruit voortvloeide, zijn volgens de heer Schotborgh wel de grootste boosdoeners geweest voor wat de drastische teruggang van de publieke belangstelling betreft, maar er zijn ook nog andere factoren: de sociaal-economische situatie, de komst van de black box die velen avond aan avond gekluisterd houdt voor het t.v.-toestel, het vandalisme gepleegd op auto's tijdens sportevenementen en de golf van inbraken die de voetbalfan de lust ontnemen 's avonds zijn huis te verlaten.

'Om uit de impasse te geraken, moeten de voetbalbestuurders beginnen met de factoren die zij in de hand hebben aan te pakken. In de eerste plaats moet er een herziening komen van de structuur. Me dunkt dat er over de tussenkomst van de FIFA het laatste woord nog niet is gezegd. Tijdens het laatste bezoek in januari j.l. van de door de FIFA afgevaardigde scheidsman in het conflict, Carlos Carrera, werden bepaalde punten overeengekomen die gedurende het lopende competitiejaar aangekaart moeten worden. Van de zijde van het huidige FFK-bestuur zijn er echter nog geen initiatieven in die richting ontwikkeld'.

'Voor ons maakt het overigens geen verschil uit of wij onder de FFK-paraplu dan wel onder Fedeprof spelen. Wat geëlimineerd moet worden is de kunstmatig gecreërde doorstromingsmogelijkheid tussen het amateur- en semiprof-voetbal. Promotie van het amateurisme naar het semiprof-voetbal en degradatie in omgekeerde richting is ten enenmale onmogelijk. Je bent semiprof of je bent het niet'.

Hoe moet de struktuur er dan uitzien? 'Wij kunnen de KNVB als model nemen. De Nederlandse bond heeft een sectie betaald voetbal en een sectie onbetaald voetbal en fungeert als moederbond. Deze secties staan geheel los van elkaar. Een dergelijke constructie moet er hier ook komen. Echter met één divisie waarin de bestaande acht clubs van de eredivisie ondergebracht kunnen worden met de mogelijkheid van uitbreiding in de toekomst tot 10 of 12 clubs. Toetreding van nieuwe clubs tot het betaalde voetbal zou onder zo'n systeem alleen mogelijk zijn als er plaatsen open zijn. Amateur-spelers die op de semiprof-toer willen gaan, zullen zich moten aansluiten bij de bestaande verenigingen'.

VERTROUWEN

'Voor alles moet echter het vertrouwen worden hersteld tussen FFK en Fedeprof bestuurders. Zolang er echter beslissingen worden genomen zoals de handhaving en uitzending van een geschorste trainer als coach van het Curacaose elftal en bij de samenstelling van de delegatie een verhouding van één op twee (één bestuurslid op elke twee spelers) gehanteerd, is de basis voor wederzijds vertrouwen nog ver zoek. Ik wil het niet graag toegeven, maar wellicht dat een nieuwe interventie van de FIFA de enige mogelijkheid is om de impasse te doorbreken'.

Voorzitter Schotborgh betreurt impasse

Deze foto dateert uit 1948: staande v.l.n.r.: Mooi, Lodovico Luciano, Orilio Hato, Pedro Matrona en Cor Adoptie en zittend: Remigio Donker, Claudio Hato, Pascual, Iziquiel Vos, Carlos Boyé en Juan Motor.

Het bestuur van Jong Holland veertig jaar geleden bij de viering van het zesde lustrum: staande v.l.n.r. Enrique Brands, Willy de Jongh en Luis Matheeuws; zittend v.l.n.r.: Otto Loewenthal, Harry Elfrink (voorzitter) en Benny Chatlein.

FRATER RICARDUS

JONG HOLLAND werd op 15 juli 1919 door de fraters Ricardus en Allardus opgericht als schoolclub van de Sint Vincentiusschool te Otrabanda. Bekende spelers uit die beginperiode waren Alex Sintiago, Juan Lamp, Andres Jourdain en Andres da Costa Gomez.

****

De grootste rivaal van Jong Holland in de beginjaren was Volharding. DFC, Asiento en RCC werden later opgericht. Nog later ontwikkelde zich een haast spreekwoordelijke rivaliteit tussen Jong Holland en SUBT.

****

In totaal verwierf men vijftien Curacaose kampioenstitels; eenmaal werd beslag gelegd op de Antilliaanse beker.

****

Jong Holland is steeds een belangrijke leverancier geweest van spelers voor de selectie. Enkele grote sterren van weleer: Orilio Hato, Claudio Hato, Fefe Delannoy, Pedro Matrona, Cor Adoptie, Ga Bernadina, Carlos Boyé, Enchi Jansen en Iziquiel Vos om er een paar te noemen.

****

De kern van spelers van Jong Holland was jarenlang afkomstig uit de wijken Mundo Nobo, Jarreau en omgeving in Otrabanda.

****

Orilio Hato verwierf zowel lokaal als internationaal als keeper van de nationale selectie enorme faam. Hij maakte in 1943 zijn entree bij Jong Holland na een drietal jaren bij Jong Curacao onder de lat te hebben gestaan en is de club tot het einde van zijn carriere trouw gebleven. Hij fungeerde behalve als keeper als strafschoppenspecialist van zowel Jong Holland als van de nationale selectie.

GUILLERMITO PARDO, één van de sterren uit het verleden van Jong Holland.

Een aktiefoto uit de jaren veertig met rechts Auchi Hart. Fefe de Lannoy die de bal wegkopt en doelman Orilio Hato.

Vervolg van Pag. 1

"Maar de brug blijft hier"

'Terug naar de staatkundige problematiek: de Antillen moeten niet verder versplinteren maar nieuwe, lossere samenwerkingsvormen aangaan, na een decentralisatie van de vele landstaken naar de eilanden en duidelijke afslanking van het centrale bestuur. De 'betutteling' van Curaçao -kennelijk de doorn in het oog van de kleine eilanden- zal dan voorbij zijn, de opstandige houding tegen Curaçao -die hier aardig wat irritatie veroorzaakt, na het Aruba-drama- ook. Daar gelooft minister De Koning heilig in. Gaan de eilanden uit elkaar, dan zal dat hun positie in dit deel van de wereld erg verzwakken. Het mag niet gebeuren en hoeft niet te gebeuren, zolang de politieke wil bestaat om een nieuwe samenwerkingsvorm aan te gaan. Het zal niet eenvoudig zijn, maar er zijn genoeg deskundigen voor-handen.

ANTILLEN VAN ZES

Minder knellende banden en minder financiële afhankelijkheid zal uiteindelijk weer tot samenwerking leiden, maar dan hopelijk zonder ergernissen en frictie. Kijk maar naar de verhouding met Aruba. De samenwerking is nu veel beter dan vroeger.

De Koning gaat zelfs zo ver, door te stellen dat er hopelijk zelfs ooit weer een Antillen van Zes gevormd wordt. Dát zou ideaal zijn. Zelf vindt hij het kennelijk niet eens zo'n optimistisch idee.

Nederland heeft twintig miljoen beschikbaar gesteld voor de staatkundige herstrukturering, merkt hij tussen neus en lippen door. Jammer dat daarvoor nog niets van gebruikt werd. 'Men geeft er hier kennelijk de voorkeur aan, zich te ergeren aan elkaar.'

CLAUDE WATHEY

Claude Wathey. Dat is pas een politieke 'big boss.' Daar kunnen Antilliaanse politici over meepraten. Om de beurt werken ze met de grijze man uit Sint Maarten, om hem daarna aan te vallen. Het gebeurt iedere keer weer, maar Wathey leest geen kranten, zegt hij.

ZENUWACHTIG

Jan de Koning relativeert de man en zijn uitspraken. Vooral de kreten over een onafhankelijk Sint Maarten. Die zijn namelijk door het Bestuurscollege noch de eilandsraad geratificeerd. 'Geen roepende in de woestijn, maar een roepende op een overvol Sint Maarten, echter zonder bijval te krijgen.' Dat het Wathey iedere keer weer lukt, de Curaçaose politici zo 'nerveus' te krijgen, bevreemdt de nuchtere De Koning enigzins. Men moet niet zo zenuwachtig worden 'Dat op een eiland van 160.000 mensen zoveel deinig wordt veroorzaakt door één uitlating van één man, betekent dat zijn invloed of verrassend groot is, of de mensen zijn hier verrassend gevoelig. Ik geloof persoonlijk dat het om het laatste gaat, maar ja, wie ben ik? Ik woon hier niet.'

Zelfs De Koning erkent op een gegeven moment, dat Wathey invloedrijk is. Omdat ze hem dat belang toekennen. De woede op Curaçao is 'emotioneel', niet rationeel. 'Als minister van Sociale Zaken (de andere portefeuille van De Koning) zijn soms de werkgevers én werknemers tegelijk boos op me. Als ik dan zeg: 'dat zijn allemaal vreselijk mensen,' dan ben ik verloren.'

Foto: Ken Wong, AMIGOE

■...Jande Koning in 'Isoccosferen'. Dit plaatje werd geschoten tijdens het laatste bezoek van Koningin Beatrix en Prins Claus...

Wathey is in zeker opzicht vergelijkbaar met Betico Croes, maar anders dan Croes, heeft hij de bevolking nog niet achter zich. Misschien dat hij over niet al te lange tijd opstapt. De Koning zegt het niet, bedoelt het wel. 'Wathey is bijna even oud als ik en ik hou er binnenkort ook mee op en doe dat niet voor niets. Als je 63 bent dan is het einde van je actieve politieke leven in zicht. Je kan het verlengen, maar het komt toch vanzelf.'

NUTTIG INCIDENT

Anders dan vrijwel alle andere politci en niet-politici op de Antillen, was Wathey niet lovend of prijzend over De Koning, toen hij vernam dat hij niet in het volgende kabinet terugkomt. De Koning weet wel waarom, maar vindt het niet nodig over dat 'vrij krachtige incident' (toen Wathey op een keer in een bar op Sint Maarten met een pistool verscheen, met de mededeling voor zijn gast: 'I'll shoot you motherf....'). De Koning noemt het een 'nuttig incident', maar hij is die 'aanvaring' te boven. Over and out. Zijn waardering voor Wathey is niet veranderd. 'Maar ik denk niet dat iedereen dat met hetzelfde gemak doet.'

Wathey is, volgens De Koning, een soort 'zondebok' van Curaçao geworden. Hij heeft het er wel zelf een beetje naar gemaakt 'en Wathey kennende, beleeft hij er plezier aan ook.' De Curaçaose politici moeten er echter doorheen kijken. Het is zeer stom om je door 'dit soort dingen' dusdanig te laten prikkelen, dat je uit elkaar gaat.

WERELDKAART

Wat als een referendum uitwijst, dat de mensen hier liever de huidige band met Nederland handhaven? Jammer, maar geen man overboord. Jammer vooral ook voor de eilanden zelf, want een nieuwe orde, bijvoorbeeld in de vorm van een gemenebest sui generis, zal heel weinig veranderen in materieel of ander opzicht, maar de eilanden een zelfstandiger positie geven in de wereld, ze op de wereldkaart plaatsen. 'De Antillen worden nu vaak onterecht gezien als een wormvormig aanhangsel van het Koninkrijk. Maar zolang men hier anders aankijkt tegen de onafhankelijkheid, is er maar weinig dat Nederland kan doen.'

Dat er een nieuwe Curaçaose partij in oprichting is (van Frank Martinus Arion) die de onafhankelijkheid hoog in het vaandel draagt, vindt de minister een goede zaak. Zulke ideeën waren er in de jaren '60 en '70 ook al, maar door de recessie verstomden die stemmen. Begrijpelijk. Vreest hij niet dat die partij mogelijk weinig zetels zal behalen? 'Het gaat niet om de zetels, maar om het denken. Dat vertaalt zich op een gegeven moment wel in zetels.'

INDRUKWEKKEND

Een vraag die niet kon uitblijven: wat was het grootste succes, wat de grootste teleurstelling? Hij is tot het laatste moment bescheiden. 'Het was allemaal tamelijk indrukwekkend. Het grootste succes waren de vele projecten. De grootste teleurstelling zou zijn, als Curaçao voor een status aparte kiest, want dan zijn de Antillen kapot.'

Over zijn aanpak van de Antilliaanse problemen en de problemen zelf is De Koning vrij kort: ze zijn uiterst ingewikkeld, maar ook zeer interessant en dat biedt compensatie. Je moet je zaken goed kennen en beseffen dat je met 'andere mensen' te maken hebt. 'Als je op de landingsbaan op Schiphol staat, moet je Nederland vergeten.' Hij hoopt dat ook de nieuwe minister zich 'op de Antillen zal concentreren, want ze verdienen het.'

Was hij autoritair? Soms kwam hij misschien wel zo over, maar dat heb je altijd wanneer over geld en projecten wordt onderhandeld en daar kunnen ze hier wat van. 'Evenals in Suriname, heb ik ook hier gezegd dat ik niet hard zal onderhandelen, omdat jullie daar erg goed in zijn. Daar blijf ik bij. Ik pleeg te verliezen.' Soms laaiden de discussies toch hoog op, maar dat was onvermijdelijk. Achteraf gezien is het allemaal goed afgelopen. Over de meeste projecten is De koning tevreden. Dat is een geruststellend idee.

HOUDEN

Over zijn opvolger mag en kan hij nog niets zeggen. Dat moet de formateur beslissen. ('Er zijn in het CDA zoveel geschikte mensen...') Hij zal hem of haar een dik dossier overhandigen met daarin hele waardevolle informatie over de Antillen-periode. Zijn advies zal de betrokkene niet nodig hebben, maar wel kunnen vragen. De Koning blijft verder lid van de Vriendengenootschap van de Antillen. Voor de rest moet de nieuwe man of vrouw alles zelf ontdekken en dat is maar goed ook.

Wijnie Jabaay, de grote Antillen-lover van de Partij van de Arbeid, had voor de Koning aan het begin van de Antillen-periode, een belangrijke, dé belangrijkste tip: 'Jan, je moet van ze houden.' Dat is wat hem betreft gelukt. 'Of het wederzijds is, weet ik niet. Ik hoop het.'

Het interview is voorbij. Hij moet haasje- repje naar Hato voor de trip naar de Bovenwinden. Eerst nog even op de foto op het terras van zijn favoriete hotel: het Avila Beach. 'Ik vind dit een heel fijn hotel.' Frits Palm en de rest wachten. Hij maakt zich daar niet echt veel zorgen om. 'Ik moet nu echt vertrekken. En weg is hij.

Juridische kanttekeningen bij SLM-vliegramp

Claimen in VS voordelig voor nabestaanden

De vliegramp met een DC-8 van de SLM heeft talrijke vragen opgeroepen en zolang het onderzoek niet volledig is afgerond, kan nog geen zinning woord gezegd worden over de schuldvraag. In twee vorige afleveringen behandelde de jurist J.R.Nicolaas diverse juridische aspecten van vliegongevallen in het algemeen en die met het SLM-vliegtuig aan het bijzonder.In dit slotartikel komt het hoofdstuk 'verzekeringen' ter sprake en wordt er uiteraard een conclusie gegeven.

WILLEMSTAD.- De meeste staten die aan de activiteiten van de burgerluchtvaart deelnemen stellen ten aanzien van buitenlandse luchtvaartmaatschappijen, die van en naar hun grondgebied vliegen, dat zij over een adekwate verzekering moeten beschikken. Voor de afzonderlijke luchtvaartmaatschappij is een dergelijke verzekering een noodzaak, gezien de marktwaarde van het vliegtuig en de grote financiële risico's die men in het luchtvervoer voor zijn rekening neemt.

Zo stelt art. 16 van de Nederlandse luchtvaartwet dat luchtvaartmaatschappijen die gebruik maken van diens grondgebied, redelijk verzekerd dienen te zijn. Dit met het oog om de veiligheid in Nederlands luchtruim te garanderen. Uit de verkregen toestemming van de Nederlandse luchtvaart-autoriteiten, zou men redelijkerwijs kunnen afleiden dat de S.L.M. over een aanvaardbare verzekerings-bewijs beschikt.

Thans blijkt dat de S.L.M.-vliegtuigen bij de verzekeringsmaatschappij Nedlloyd in Londen voor een gezamenlijk bedrag van $40 miljoen zijn verzekerd. Vooralsnog is het niet duidelijk of de S.L.M.-vliegtuigen alleen over een romp/casco-verzekering beschikten, of dat deze tevens de risico's tijdens de vlucht en grondrisico omvat.

Vooral het grondrisico is belangrijk, daar dit onder andere de schade als gevolg van brand of explosie dekt. Het bedrag dat de verzekeringsmaatschappij uitkeert, is meestal afhankelijk van het feit of er sprake is van een nieuw danwel een oud vliegtuig. In het eerste geval keert men een bedrag uit dat gelijk is aan de prijs van de fabrikant en in het laatste geval niet meer dan de vervangingswaarde van het vliegtuig. Voorwaarde is echter dat de verzekerde (S.L.M.) alle maatregelen heeft genomen om verlies of schade te vermijden danwel te verminderen. Bovendien geldt als een additionele vereiste, dat het vliegtuig op het moment van het vliegramp inderdaad luchtwaardig was.

NIET AUTOMATISCH

Het bovenstaande, in acht nemende, betekent nog niet dat de verzekeringsmaatschappij automatisch zal overgaan tot uitbetaling van de verzekeringspremie. Indien er kan worden aangetoond dat de toedracht van de vliegramp een gevolg is geweest van b.v. dronkenschap, drugsgebruik of te wijten was aan de geestelijke- of fysieke conditie van de gezagvoerder, dan kan men geen aanspraak maken op de verzekeringspremie en hoeft de verzekerings-maatschappij dus ook niet te betalen.

De bewijslast in deze berust bij de verzekeringsmaatschappij, om aan de hand van de autopsie-rapporten een en ander te bewijzen. Bovendien is de verzekeringsmaatschappij niet verplicht tot uitbetaling, voordat de totale omvang van de schade op bevredigende wijze en door hun experts is vastgesteld. Voor de S.L.M. als werkgever dient er ten aanzien van de piloten een ongeval-verzekering en voor het vliegpersoneel een collectieve (personeels) ongevallen-verzekering te zijn afgesloten. Nu vast is komen te staan dat de gezagvoerder reeds 66 jaar oud was en volgens de wet pensioengerechtigd, is de vraag hoe de verzekerings-maatschappij dit gegeven zal beoordelen. In verband hiermee is het tevens wetenswaardig of de luchtvaartautoriteiten, ex. art. 39 sub b van het Verdrag van Chicago, deze afwijking qua leeftijd, geestelijke- en fysieke conditie van de gezagvoerder in het bewijs van bevoegdheid hebben laten vermelden.

KWALIFICATIE

Daar de meeste vliegtuigongelukken te wijten zijn aan een beoordelingsfout van de piloot, is de kwalificatie van de gezagvoerder van zeer groot belang voor de verzekeringsmaatschappij. Het is afhankelijk van de verzekerde premie, dat een overeengekomen bedrag of de volledige overlijdenspremie wordt betaald. In het algemeen vindt er geen compensatie plaats, indien blijkt dat het verlies van of de toegebrachte schade aan het vliegtuig het gevolg is geweest dat de gezagvoerder de voorzorgsmaatregelen en procedures niet in acht had genomen.

Een andere uitzondering op de regel is de opgenomen clausule in de verzekeringspolis, dat voor een luchtvaartuig in een vervallen toestand of met defecte motoren geen premie wordt terugbetaald. Dit geldt niet voor de daaruit voortvloeiende schade aan derden.

Gezien de hoge bedragen die gemoeid zijn bij schadevergoedingen en de mogelijkheid dat de partijen in het geding hun aansprakelijkheid zullen afwentelen op het verzekeringsbedrijf, kan het nog enige tijd duren voordat er meer duidelijkheid komt over wie - wat -en aan wie moet betalen. De uitspraak van de rechter in Miami, bepaalt in deze ook het tijdstip en in dit kader of het maanden of soms jaren duren, waarop meer duidelijkheid in de verhouding verzekeringsnemer-verzekeringsbedrijf komt.

Om een dergelijke langslepende rechtszaak (qua tijd en onzekerheid) te verkorten, wordt de mogelijkheid opengelaten om tot een schikking tussen de partijen te komen. De belanghebbenden dienen dan formeel afstand te doen van alle andere additionele claims tegen de vervoerder en eventueel met een lager bedrag dan voorgeschreven moeten doen.

CLAIMS

Een belangrijke en onvermijdelijke vraag die na een vliegramp opkomt, is wie nou eigenlijk gerechtigd is om namens de slachtoffers een schade-claim in te dienen. Over het algemeen zijn dat de echtgenoot, echtgenote, ouders of de kinderen van de overledene die een schadevergoeding kunnen vorderen. In sommige gevallen kunnen ook de broers, zusters, onwettig of geadopteerde kinderen of de grootouders procederen, dit naar gelang de nationale rechter dit mogelijk acht.

Een belangrijk criterium die gehanteerd wordt is of de eiser(es) kan aantonen dat hij/zij financieel afhankelijk was of in belangrijke mate in hun levensonderhoud door de gestorvene werd voorzien. De vraag wie echter als begunstigde of als eiser kan optreden, wordt voornamelijk bepaald door de nationale wetgeving. Vandaar dus dat iedere zaak die door een cliënt aanhangig wordt gemaakt apart en in al haar facetten bekeken dient te worden.

Een tweede vraag is bij welke rechtbank zo'n schadeclaim kan worden ingediend. Onder het regiem van het Verdrag van Warschau (art. 28) kan men een viertal mogelijkheden van elkaar onderscheiden.

1) De rechtbank die jurisdictie heeft in de plaats waar de vervoerder gewoonlijk is gehuisvest. (court of domicile)

2) De rechtbank die jurisdictie heeft in de plaats waar de vervoerder zijn hoofdkantoor heeft. (Miami)

3) De rechtbank die jurisdictie heeft in de plaats, waar ook het vervoerscontract is opgesteld. (Amsterdam)

4) De rechtbank die jurisdictie heeft in de plaats van bestemming. (Paramaribo)

Doch artikel 20 van het Verdrag van Rome (1952) brengt een aanzienlijke beperking ten aanzien van de zojuist genoemde mogelijkheden. Dit verdragsartikel bepaalt dan ook dat slechts de rechtbank in die Staat waar de schade is veroorzaakt (c.q. Suriname), tevens het enige forum is waarvoor een schade-claim

Julio R. Nicolas

kan worden behandeld. De filosofie achter dit artikel is altijd geweest om de mogelijkheid van 'forum-shopping' te bemoeilijken. Met andere woorden niet de rechtbank in de Staat, waar de luchtvaart-maatschappij zijn hoofdzetel, bedrijf of permanente vestiging heeft, maar degene in de Staat waar het ongeval zich heeft voorgedaan.

Aangezien noch Suriname noch Nederland dit verdrag indertijd hadden geratificeerd, is deze verdragsbepaling in het onderhavige geval niet van toepassing. Men behoudt het recht om een keuze te maken uit de bovengenoemde vier mogelijkheden.

MIAMI

Nu kan het aantrekkelijk lijken om in Miami te gaan procederen, omdat de aansprakelijkheidslimieten in de V.S. veel hoger liggen dan elders in de wereld. Deze forum-keuze met betrekking tot de V.S. kan in zekere zin een aantal voordelen opleveren, zeker als er aanknopingspunten zijn die een dergelijke voorkeur rechtvaardigen. De V.S. zijn partij bij het Verdrag van Warschau, het Protocol van Guatemala van 1971 en het derde en vierde Protocol van Montreal. Allereerst dient de vraag beantwoord te worden of de rechter in Miami het vervoer van Nederland naar Suriname, conform art. 1 lid 1 van het Verdrag van Warschau, als internationaal vervoer zal erkennen. In het algemeen is er sprake van Warschau-vervoer, indien zowel het vertrek- als eindpunt van het traject gelegen is in twee verdragsluitende staten. Een tweede mogelijkheid is dat het vertrek- en eindpunt in één verdragsluitende staat is gelegen, mits een tussenlanding is overeengekomen in een andere staat die zelf geen partij is bij het Verdrag van Warschau. In dit kader dient er gewezen te worden op het feit dat Suriname geen partij is bij dit verdrag.

Anders is het als het om een retour-vlucht gaat, waarbij dan het vertrek -en het eindpunt met elkaar samenvalt. Bijvoorbeeld op het traject Amsterdam - Paramaribo kan de rechter, in afwijking van de standaarddefinitie van art. 1 lid 1, dit vervoer onder Warschau laten vallen. De overweging in deze is dan dat enerzijds Amsterdam zowel als vertrek als eindpunt wordt beschouwd en anderzijds dat Nederland dit verdrag heeft bekrachtigd. En omdat Nederland dit verdrag sinds 1933 had geratificeerd, kan hieruit worden afgeleid dat men zich op dit verdrag kan beroepen.

Dan is de vraag of Suriname wel of geen partij is bij het verdrag, niet minder van belang. Het gaat er om of een niet-verdragsluitende staat toch nog gebonden kan zijn aan de verdragsbepalingen die een zekere verplichting met zich meebrengen. De rechter in Miami zal hier-

Vervolg op Pag. 9

Archeoloog van AAINA vertelt over ontdekking

Buraku di Tomasitu blijkt woonplaats van indianen

Jay Bryant Haviser werd geboren in 1955 te Bartow, Florida, U.S.A. Hij studeerde antropologie met als specialisatie archeologie aan de Florida State University, waar hij in 1978 zijn Master of Science degree behaalde.

Tussen 1976 en 1982 was hij achtereenvolgens Research Assistant bij de Florida State University, als archeoloog werkzaam bij de U.S.National Park Service en bij het Bureau of Historic Sites and Properties van de staat Florida. In deze functie verrichtte hij onderzoek in Alaska, Florida, Georgia en de U.S.Virgin Islands. Sedert 1982 is hij als archeoloog verbonden aan het Archeologisch Anthropologisch Instituut van de Nederlandse Antillen (A.A.I.N.A.) te Curacao, alwaar hij een promotie onderzoek uitvoerde naar de Amerindiaanse Culturele Geografie op Curacao.

Foto: Ken Wong, AMIGOE

JAY HAVISER, archeoloog verbonden aan de AAINA heeft in de afgelopen jaren talloze interssante vondsten bestudeerd die meer licht werpen op het leven van de indianen die Curacao in het verre verleden hebben bewoond.

WILLEMSTAD.- In het artikel over het Kadushi Cliffs Resort project dat de vorige week in de Napa stond, kwam naar voren dat er zich op het terrein van dit project bij Westpunt een plaats bevond waar overblijfselen zijn gevonden van de oudste indianennederzettingen van Curacao.Er is een open verbinding met de zee langs de kustweg, die in de volksmond bekend staat als 'Buraku di Tomasitu, een krater van ongeveer tien meter diep met stromend water. In dat hol in de rotsen zijn stenen gebruiksvoorwerpen gevonden uit het archaische tijdperk. Over die indianen en vooral over wat er nu met die vindplaats gaat gebeuren vertelde Jay Haviser van het Archeologisch-Antropologisch Instituut Nederlandse Antillen.

Jay Haviser is sinds 1982 aan dit instituut verbonden en promoveerde op de 'Culturele Geografie van de indianen op Curacao'. In zijn proefschrift wordt ook de vindplaats van Buraku di Tomasitu genoemd, maar onder een andere naam: Watamula. Deze plaats is voor het eerst ontdekt in 1985 door twee amateur-archeologen, André Rancuret en Jos de Kok. Zij doen geen opgravingen of zo, maar zij gaan wel op pad, zoeken, kijken, en als zij iets belangrijks ontdekken waarschuwen ze Haviser. Zo ging het ook deze keer. De dichtstbijzijnde plaats waar ze een naam van kenden, was Watamula. Daarom gaven ze de plaats die naam. Nu pas weet Haviser dat die plaats eigenlijk 'Buraku di Tomasitu' heet.

ROOI RINCON

De vindplaats van indianenresten op Buraku di Tomasitu is uit de tijd van de vroegste indianen. Het is waarschijnlijk niet de oudste vindplaats. Dat is denkt Haviser die op Rooi Rincon. Maar hij weet nog niet precies hoe oud de vondsten van Buraku di Tomasitu zijn. Ze gaan af op de manier waarop de gereedschappen gemaakt zijn, de aard van de gereedschappen en de steensoort. De vondsten zijn nog niet precies gedateerd met de radio-koolstofmethode(C-14). Haviser hoopt dat de mensen van Kadushi Cliffs dat laten doen. Het kost per voorbeeld 170 dollar en het A.A.I.N.A. heeft er het geld niet voor. Als de ontwikkelaars van Kadushi Cliffs het geld ter beschikking stellen, zorgt het A.A.I.N.A. dat het gebeurt. Haviser denkt wel dat ze het zullen doen, want het is voor hen ook leuker om de data te hebben.'

Jay Haviser laat op zijn kantoor twee plastic zakken zien waarin de vondsten van Buraku di Tomasitu zitten. Op het eerste gezicht gewone stenen en kapotte schelpen zoals ze overal op het eiland liggen. Pas als je ze beter bekijkt en als hij uitlegt waar je op moet letten zie je dat het geen gewone stenen zijn, maar stenen en schelpen die bewerkt zijn om als gereedschap te dienen. Het is geen koraalsteen zoals je meestal langs de kust vindt, het is een harde steensoort, waar scherpe randen aan zitten. Die randen zijn door mensenhanden gemaakt door telkens stukjes van de steen af te slaan. Er zijn afgeslagen stukjes bij, maar ook complete 'werktuigen'. Het laatste bewerkingsproces moest heel precies gebeuren. Het zijn heel fijne stukjes die er afgeslagen werden. Die bewerkte stenen kunnen dienen als mes of als schraper om bijvoorbeeld huiden of vis schoon te maken. Ook de carco's en andere schelpen zijn op een bepaalde manier in tweëen geslagen zodat ze als werktuig te gebruiken zijn. Een schelp is puntig

Stille getuigen van ver verleden

bewerkt en kan dienen om gaatjes ergens in te maken. De punt is nog scherp, dus niet vaak gebruikt. Van een ander stuk schelp is de punt afgesleten, dus wel vaak gebruikt. Deze buraku di Tomasitu is een groot hol met een open verbinding met de zee.

Aan de noordkant van dat hol lagen deze stenen en schelpen bij elkaar. Er lag bijna geen aarde overheen. Het afval en de gereedschappen lagen bij elkaar. Ze zijn dus daar gemaakt. We weten dat het indianen uit het archaische tijdperk geweest moeten zijn, want de latere indianen zoals de Arawaks, gebruikten deze steensoort niet. Dit is shale (kleischalie,een zachte leisteensoort), afkomstig van de Midden-Curacaose-formatie. Later gebruikte men hardere steen, een soort vuursteen.

MESO-INDIANEN

Jay Haviser denkt dat de indianen uit het archaïsche tijdperk Sint Michielsberg als vaste verblijfplaats hadden en naar Buraku di Tomasitu kwamen om voedsel te zoeken. Het was een groot werkkamp, waarvandaan ze visten en carco's en andere schelpdieren zochten. Het is een heel goede plaats. Je zit op de klif en bent door het hol van de zee gescheiden. Aan de andere kant is het een zeer geheime plaats, goed te verdedigen tegen vijanden. De vroegste bewoners van Curacao waren kleine familiegroepen met een seminomadische levensstijl. Het waren jagers en verzamelaars, die hun voedsel verzamelden in en bij de zee en dat aanvulden met wild en planten van het eiland. De indianen gebruikten vaste plaatsen om het voedsel te verzamelen, die mogelijk per seizoen wisselden. Op Curacao waren er zo ongeveer 4000 jaar geleden nederzettingen op Sint Michielsberg, op Veeris en bij Rooi Rincon. Daarnaast waren er kleine kampementen van deze indianen bij Sint Joris, Jan Thiel, San Pedro, Playa Grandi, Buraku di Tomasitu en bij het Spaanse water. Deze middelgrote en kleine kampementen werden waarschijnlijk afwisselend of seizoensgebonden gebruikt om voedsel te vergaren of door de hele familiegroep of door kleine groepjes van de grote groep.

200 INWONERS

De gehele bevolking van Curacao bestond in die tijd uit maximaal 150 tot 200 personen. Het klimaat op het eiland had mogelijk een wat langere regenperiode, maar de soort vegetatie zal ongeveer gelijk aan die van nu geweest zijn. Van de taal die de indianen in dit tijdperk spraken weten we helemaal niets af. Hun gebruiksvoorwerpen zijn dezelfde als die van de indianen in het noordelijk deel van Zuid-Amerika en van het zuidelijk deel van het Caribisch gebied. Op Curacao bewoonden de indianen vooral wat hoger gelegen grotten met een goed zicht op belangrijke bestaansbronnen als de mangrove en met een goede verbinding met de binnenbaaien. De kleinere kampen dienden als bescherming tegen weersomstandigheden en lagen dichter bij de natuurlijke hulpbronnen. Er zijn niet genoeg gegevens bekend om te weten wat er later met deze indianen gebeurde. Het is mogelijk dat ze door andere indianenstammen werden uitgeroeid, of dat ze opgingen in de latere groepen uit het keramische tijdperk. Tenslotte is het ook mogelijk dat ze gewoon het eiland verlaten hebben, of heeft er een combinatie van deze drie gebeurtenissen plaatsgevonden.

NAAMLOOS

Er is geen naam bekend voor deze vroegste indianen. Ze leefden echter zeker niet zoals de Arawakken. Ze kenden geen landbouw en ook geen aardewerk. We hebben geen naam voor ze, daarvoor is het te oud. Vandaar dat Haviser ze archaïsch noemt. Ze leefden ongeveer van 2500 v.C. tot 1800 v.C. op Curacao, dus zo'n vierduizend jaar geleden. Alles bij elkaar kent Jay Haviser 97 archeologische vindplaatsen van indianennederzettingen op Curacao.Dat zijn zowel vindplaatsen uit het archaïsche tijdperk als uit het keramische tijdperk, de tijd dat er wel van klei potten en schalen werden gebakken. Die vindplaatsen worden meestal per ongeluk ontdekt en komen pas in de belangstelling als iemand op zo'n plaats wil gaan bouwen. Jay Haviser vroeg aan de projectontwikkelaars om Buraku di Tomasitu te beschermen en te behouden, omdat het de grootste vindplaats is op Banda Bou. Haviser vertelt: 'Ze waren erg enthousiast om dit te doen. Ik heb voor hun het gebied afgezet, zodat ze weten waar ze niet moeten komen. Ze stelden voor er een klein park van te maken. Ik ben nog een stap verder gegaan.

BEZOEKERS

Ik wil in dat park een klein stuk afzetten, waar de mensen wel kunnen kijken, maar waar ze nergens aan kunnen komen, een stuk dat niet groter hoeft te zijn dan deze kamer. Als je er een park van maakt, kan iedereen overal lopen. De mensen kijken dan niet alleen, maar lopen er overheen, nemen ook dingen mee. Toeristen verknoeien dan zoveel. Er moet een afgesloten stuk zijn met een dak o.i.d. Hoe het er precies uit komt te zien, moeten we nog uitwerken. Als tegenprestatie heb ik aangeboden te helpen met een informatiebrochure en ik zal helpen met uitstalkasten en kaarten met uitleg.'

Werken andere bedrijven ook mee als u daarom vraagt?

'Ik heb de laatste acht jaar met diverse ontwikkelaars samengewerkt,maar Kadushi Cliffs werkt van allemaal het beste mee. Er gebeuren soms de raarste dingen. Bulldozers gaan per ongeluk over plaatsen heen, er verdwijnen per ongeluk dingen, e.d. De mensen van Kadushi Cliffs willen deze vindplaats opnemen in hun project. Het is geen lastig object voor ze maar een extra image. Ze werken positief mee aan het behoud van deze archeologische vindplaats. Dat is uniek.'

In de werkkamer van Jay Haviser liggen de stenen schraapmessen en schelpnaalden nog op tafel. Verder zijn de tafels leeg. Op planken langs de muren staan overal zakken met aarde en zand. Haviser wijst op de tafels en legt uit dat die net allemaal zijn leeggemaakt om verder te kunnen gaan met het onderzoek naar de Bonairiaanse indianen. Daar zal binnenkort een boek over uit komen. Het zal in Venezuela worden uitgegeven in de serie 'Antropologica'.

Op Bonaire lukt het onderzoek naar de oude indianenstammen vaak beter dan op Curacao, omdat op Curacao met de komst van de Spanjaarden en de Hollanders bijna alle indianen werden uitgeroeid. Op Bonaire bleven de indianen tot 1940 een deel van de gemeenschap en er zijn op Bonaire tot nu toe nog oude indiaanse gewoontes in gebruik. Ze hebben zich samen en naast de creoolse gebruiken gehandhaafd. Dat het boek over de Bonairiaanse indianen in Venezuela wordt uitgegeven is een direct gevolg van het congres van archeologen dat onlangs in het ITC werd gehouden. Er zijn toen veel contacten gelegd. Zo gaat Jay Haviser ook van 9 tot 12 oktober naar Caracas om daar aan de Universiteit lezingen te houden over de archeologie van Curacao en Bonaire.

Gebruiksvoorwerpen of gedeelten daarvan van de indianen die zo'n drie à vierduizend jaar geleden in het gebied bij Westpunt moeten hebben gewoond.

Door

Nel Casimiri

Vervolg van Pag. 8

Claimen in VS

over uitsluitend moeten gaan. Of de rechter een dergelijk verzoek tot schadeclaim zal honoreren, is in zo'n situatie afhankelijk van het vervoerscontract en niet zozeer van de nationaliteit van de luchtvaartmaatschappij of de klager.

LIMIETEN

Hoe dan ook kunnen de nabestaanden en de overlevenden van het luchtvaartramp, op grond van de in de V.S. van kracht zijnde verdragen en protocollen een schadeclaim indienen. Voor wat betreft de limieten onder Warschau, zijn deze vastgesteld op $10.000 per persoon. Onder het Protocol van Guatemala van 1971, dat alleen van toepassing is op passagiers en hun bagage, kan dit bedrag oplopen tot $100.000 per passagier. Het derde Protocol van Montreal van 1975, heeft ten doel de limieten uit het Guatemala Protocol te vervangen en deze te verhogen tot $117.000 per reiziger. Terwijl het vierde Protocol van Montreal van 1975 uitsluitend van toepassing is op het vervoer van goederen, met een onbreekbare limiet van $20 per kilo vracht. Voorts wordt in dit protocol de schuldaansprakelijkheid van de vervoerder vervangen door risico-aansprakelijkheid.

CONCLUSIE

De luchtvaartdienst van Suriname vormt een essentiële schakel in het netwerk van de beveiligingswerkzaamheden ten behoeve van het vliegverkeer op het Staatsgebied. Deze toevertrouwde functie aan de luchtvaartautoriteiten, schept een enorme verantwoordelijkheid die met een luchtvaartwetgeving alleen niet is te bereiken. Men dient in het verlengde van het onderzoek naar de oorzaken van de SLM-vliegramp, ook de doorlichting van het functioneren van de verkeersleiding en de Surinaamse Luchtvaartdienst te overwegen.

Uit een dergelijk evaluatieonderzoek zal nog moeten blijken of de plaatselijke luchtvaartautoriteiten op hun taak en verantwoordelijkheden zijn berekend. Van niet minder belang is de vraag of de Raad van de I.C.A.O. de nodige maatregelen zal nemen tegen de Staat van Suriname, nu duidelijk is gebleken dat hier sprake is van een schending van het Verdrag van Chicago. Er bestaat een kleine kans dat de regeringen in Nederland en de Nederlandse Antillen, in afwachting van de beraadslagingen in de Raad, eveneens passende maatregelen zullen nemen.

RICHTLIJNEN

In internationaal verband moeten nadere richtlijnen tot stand komen voor Staten en luchtvaart-maatschappijen, die aan luchtvaartactiviteiten deelnemen. Zo moet de mogelijkheid dat staten de basisverdragen, vanwege hun financiële risico's niet ratificeren tot het verleden behoren.

Door de toevoeging van art. 83 bis aan het Verdrag van Chicago is er reeds een begin gemaakt om, met name de registratie van verhuurde vliegtuigen in een andere verdragsstaat, de functie en verplichtingen over te hevelen naar die staat van waaruit de luchtvaartmaatschappij opereert. Hierdoor is een niet onbelangrijke stap gezet om de keuzevrijheid van een luchtvaartmaatschappij, behorende bij een Staat die zelf geen verdragspartij is, te beperken.

Deze aanpassing van het verdrag is alleen toe te juichen, daar het bepaalde ontoelaatbare praktijken onmogelijk maakt. De regionale organisaties kunnen in deze tevens een bijdrage leveren, om aanvullende vervoersregelingen in het leven te roepen.

Geleidelijk aan zal er naar gestreefd moeten worden de rechtspositie van de reiziger verder te versterken. In de V.S. wordt b.v. een wet voorbereid om luchtvaartmaatschappijen te verplichten om het bouwjaar van het vliegtuig in het door hen uitgereikte reisbiljet te vermelden. Gelet op deze nieuwe ontwikkelingen, is het niet uitgesloten dat reizigers, aan de hand van de geregistreerde gegevens van een luchtvaartmaatschappij en middels het recht van inzage, zelf kunnen uitmaken of de vervoerder betrouwbaar is of niet. Met de ramp in Suriname is nogmaals de noodzaak tot oprichting van een schadefonds per luchtvarende natie aangetoond.

Vervolg van Pag. 5

Antilliaanse auteurs

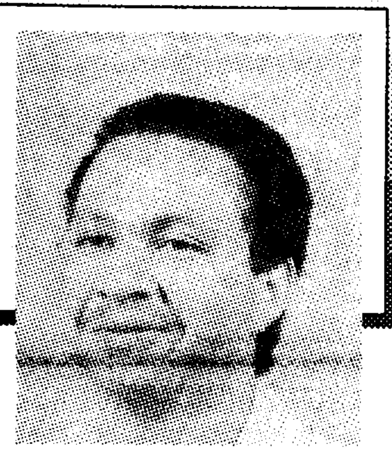
en poëzie, maar de toneelteksten blijven ernstig achter;
- Haar eiland is er van een Curaçaos monopolie sprake; daar wonen en werken alle auteurs. Dat is dus de metropol, waarbij de periferie het niet haalt.
- Naar de uitgever tenslotte, laat zien dat Nederland met 15 werken een groot overwicht heeft en Curaçao met 9 werken in de minderheid verkeert. Hierbij teken ik aan dat zelfs vier Papiamentstalige werken in Nederland verschenen.
Bij de echte top van tien keer en vaker geciteerde werken zien we
- Naar taal: Nederlands 7; Spaans 1, geen Papiamento, maar wel weer Compa Nanzi als vertegenwoordiger van de orale literatuur;
- Naar genre is het proza sterk dominant: 7; poëzie volgt op grote afstand met slechts een werk.
Hier blijkt de dominante en algemeen erkende positie van de vier auteurs Cola Debrot, Tip Marugg, Boeli van Leeuwen en Frank Martinus Arion, vreemd genoeg op de uitzondering Boeli van Leeuwen na, uitsluitend met hun officiële debuten bij een erkende uitgever in Nederland, inclusief de vertaling van John de Pool: 'Zo was Curaçao' bij De Bezige Bij. De échte literair metropool van de Antilliaanse literatuur is niet Willemstad, maar Amsterdam: De Bezige Bij, Meulenhoff, In de Knipscheer. Dat tekent de (neo)koloniale afhankelijkheidssituatie.
Nu zijn we dus zover gekomen dat we niet meer 35 auteurs, maar 32 uit de inleidingen algemeen erkende teksten hebben. Omdat deze 32 teksten in niet minder dan 25 inleidende studies die representatief geacht mogen worden, steeds weer geciteerd worden, kunnen we zeggen dat deze een centrale positie in de Antilliaanse literatuur innemen.

(wordt vervolgd)
WIM RUTGERS

New York - Niet voor iedereen is New York "The Big Apple", waarvan men kan snoepen zoveel men wil. Talloze thuislozen scharrelen vierentwintig uur per dag in alle vuilnisbakken en -hopen in de wereldstad op zoek naar limonade blikjes, die hen vijf dollarcenten per stuk opleveren ...

Kleuren bepalen uw stemming

WAAROM KIEST U op een bepaalde dag voor een bepaalde kleur? Of waarom kiest u voor bepaalde gelegenheden een specifieke kleur? Waarom wordt iemand groen van woede..., staat iemand in vuur en vlam als hij of zij verliefd is..., zwartgallig..., wit-heet..., een blauwtje opgelopen..., het gele ras..., het rode ras... en zo zijn er nog vele kleurrijke vormen die wij gebruiken in ons dagelijks leven om normale dingen te beschrijven. Waarom doen we dit? Hebben kleuren toch nog iets te maken met ons gevoel, onze organen, ons leven? Ik heb een donkerbruin vermoeden en zal in dit artikel trachten dit zwart op wit door te geven.
Als wij naar het kleurenspectrum van de zon kijken gedurende een hele dag dan zien wij een aaneenschakeling van verschillende kleuren. 's Middags om 12 uur, wanneer de zon de hoogste stand heeft bereikt, dan zien we de gele kleur. Daarna gaat deze van donkergeel naar oranje, naar rood, donkerrood, blauw, paars, donkerblauw, lichtblauw, donkergroen, lichtgroen en weer naar geel. (zie fig. 1)
Voor acupuncturisten heeft elk orgaan, gedurende een etmaal, 2 uren lang haar maximale energie. Het hart heeft haar maximale energie tussen 11 en 1 uur 's middags, de dunne darm tussen 1 en 3 uur, de blaas tussen 3 en 5 uur, de nieren hebben hun hoogste energie tussen 5 en 7 uur enz. (zie fig. 2)
De kleur in het kleurenspectrum die tegenover een bepaalde kleur ligt is zijn complementaire kleur. Zo heeft geel als complementaire kleur paars en oranje heeft als complementaire kleur blauw.
Het orgaan dat in de orgaanklok tegenover ligt, is het orgaan dat gedurende die uren van de dag haar laagste energie heeft. Als voorbeeld kunt u wanneer u naar de orgaanklok kijkt zien dat het hart tegenover de galblaas ligt. Het hart heeft tussen 11 en 1 's middags haar hoogste energie en dan heeft de galblaas op diezelfde tijd haar laagste energie. Tussen 11 en 1 uur 's nachts heeft de galblaas de hoogste energie en dan heeft het hart haar laagste energie.

Als we beide schema's (fig.1 en fig.2) combineren dan zien we dat bij elk orgaan een bepaalde kleur past. Zo zien we dat de kleur geel bij het hart past, de kleur groen bij de maag de kleur blauw bij de longen. Indien we een bepaald orgaan met kleurentherapie willen behandelen dan moeten we eerst uitzoeken hoe de energie is van het desbetreffend orgaan. Willen we het orgaan stimuleren dan gebruiken we de kleur van het orgaan, willen we het orgaan sederen (afremmen) dan gebruiken we de tegenkleur. B.v. bij een zwakte in de galblaasenergie wordt de kleur paars gebruikt en bij zwakte van de nier-energie wordt de kleur oranje gebruikt. In de kleurentherapie worden kleine lapjes van natuurlijke stof, geverfd met natuurlijke kleuren geplakt op bepaalde acupunctuurpunten met de bedoeling een bepaald punt te stimuleren of te sederen.
De algemene filosofie van de kleuren:
Geel is de kleur van de wijsheid, leergierigheid, filosofie. (Is er daarom zoveel wijsheid verborgen bij het gele ras?)
Rood is de kleur van de liefde, vuur, kracht, mannelijkheid (voor de feministen onder de lezers even voor de duidelijkheid: ik heb NIET gezegd dat alle kracht en liefde van de man komt....)
Oranje is de kleur van (daar gaan we dames....) de vrouw, de zachtheid.
Groen is de kleur van de geboorte, het leven, de lente.
Blauw is de kleur van rust, kalmte, vertrouwen.
Paars is de kleur van het verval, de achteruitgang, de dood, woede.
Een beetje spelen met kleuren verklaart ons waarom iemand rood wordt als hij bloost of verliefd is en niet groen; Waarom de operatie-zaal een licht groene kleur heeft en die operatiejasjes groen zijn en niet paars; Waarom er een rustig gevoel is bij de zee, en waarom bij een begrafenis de paarse kleur overheerst en niet rood.
Een ding heb ik nooit begrepen: waarom wordt HULK nou groen als hij kwaad wordt er niet ROOD?

RUDOLF DE WIT

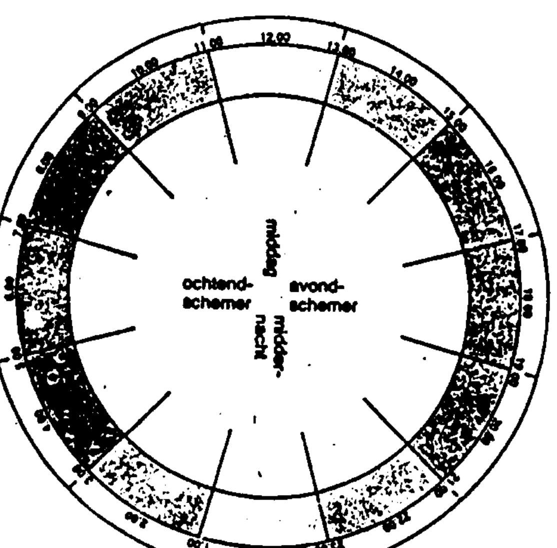

Fig. 1

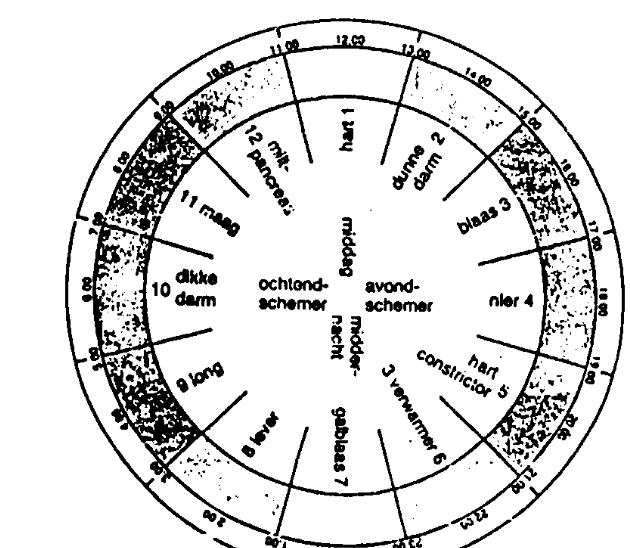

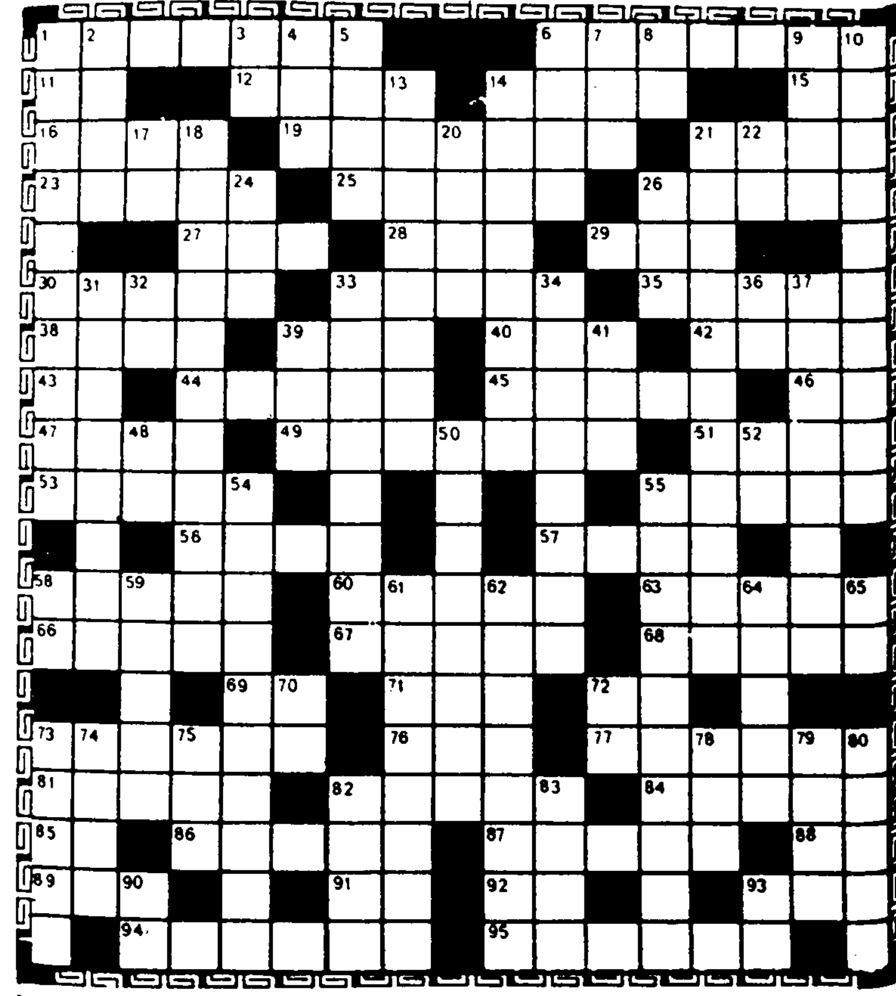
Fig. 2

KIESKEURIG

DE OPLEIDING Horeca aan het Kort Middelbaar Beroepsonderwijs duurt, afhankelijk van de vooropleiding, twee à drie jaar. De studie is, en dat geldt voor het gehele KMBO, in eerste instantie bedoeld voor leerlingen die minimaal tien jaren dagonderwijs hebben genoten maar daarbij er niet in zijn geslaagd een diploma te bemachtigen. Belangrijker dan een diploma vindt men bij deze studierichting dat de leerling gemotiveerd is en een bewuste keuze gedaan heeft. Heeft men een gerichte vooropleiding in dezelfde richting gevolgd (bijv. L.B.O. consumptieve technieken) dan duurt de studie nog twee jaar. In andere gevallen doet men er drie jaar over.
Het doel van de studie is leerlingen op een beroepsniveau te brengen waarbij voldoende vaardigheid, kennis en inzicht aanwezig is om binnen de horeca als beginnend beroepsbeoefenaar te kunnen functioneren. Afgestudeerden van deze opleiding kunnen direct terecht in restaurants, hotels en andere instellingen.
Tijdens de opleiding volgt iedereen eerst een basisprogramma en kiest daarna één van de volgende studierichtingen:
- restaurantkok/kokkin
- restaurantkelner/serveerster.
De lessen zijn in drie groepen verdeeld. De eerste groep bestaat uit een:
a) beroepsopleidend programma.
In dit deel komen de volgende aan de orde: vakleer, praktijk, praktikum, Frans, Engels en bediening.
Bij vakleer komen de theoretische aspecten, warenkennis, menuleer, keukentheorie, drankenkennis, serveren, installatiekennis en hygiëne aan de orde.
Bij vakleer zullen ook de stagevoorbereiding en de stageverwerking plaats vinden.
Bij praktijk/praktikumlessen wordt aandacht besteed aan het aanleren van technische vaardigheden die voor een goed functioneren in het bedrijfsleven nodig zijn.
b) algemene vakken.
Dit onderdeel bestaat uit de vakken:
Nederlandse taal, Persoonlijke en Maatschappelijke Vorming en Lichamelijke oefening.
Nederlandse taal wordt gegeven om de mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid en lees- en luistervaardigheid te vergroten.
Persoonlijke en Maatschappelijke vorming hebben ten doel de leerling in staat te stellen een kritisch burger van de gemeenschap te worden.
c) aanvullende vakken.
Bij dit onderdeel kan een aantal lessen gevolgd worden waarvoor de leerling extra belangstelling heeft. De keuze vindt altijd plaats in overleg met de docent en kan bestaan uit de vakken E.H.B.O., patisserie, toerisme, enz.
Er kunnen regelmatig excursies plaatsvinden. De ervaring die leerlingen opdoen tijdens stage- perioden en excursies wordt binnen de school geëvalueerd.
De bovenbeschreven opleiding wordt o.m. gegeven aan het KMBO te Eindhoven, alwaar je voor verdere inlichtingen terecht kunt.
Voor wie op Curaçao wil blijven zijn er mogelijkheden bij de Feffijk.
Voor inlichtingen kan men daar terecht.

P. CASIMIRI

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Beschuttende bekleding; 6. Kneuzen; 11. Eenheid van overdruk; 12. Parvenue; 14. Pek; 15. Water in Friesland; 16. Plaatsje in Zwitserland; 19. Vogel; 21. Muziekgezelschap; 23. Maand; 25. Pees; 26. Voor het eerste; 27. Lidwoord; 28. Zwemvogel; 29. Koor; 30. Op deze wijze; 33. Ongekleed; 35. Lichaamsholte; 38. Ongekookt; 39. Steensoort; 40. Persoon; 42. Mineraal zout; 43. In gebruik; 44. Subsidie; 45. Boot; 46. Voegwoord; 47. Scherprechter; 49. Bevreesd; 51. Kant; 53. Muziekinstrument; 55. Al; 56. Franse schrijver; 57. Fabricage; 58. Op een gevorderd tijdstip; 60. Een van de Nederlandse Antillen; 63. Gedeeltelijk; 66. Schrijver; 67. Duivel; 68. Jongensnaam; 69. En dergelijke; 71. Nederlandse Posterijen; 72. Bijwoord; 73. Plotseling; 76. Zee (Engels); 77. Schade; 81. Vogel; 82. Stad in Italië; 84. Plaats in Nederland; 85. Boksterm; 86. Lusttuin; 87. Vrouwelijk persoon van een bepaald ras; 88. Dierengeluid; 89. Een zekere; 91. Zuivelprodukt; 92. Deel van de Bijbel; 93. Wiel; 94. Muziekstuk; 95. Accent.

VERTIKAAL: 1. Hoofdstad in Zuidamerika; 2. Dakbedekking; 3. Stoomschip; 4. Bouwland; 5. Bloem; 6. Roofdier; 7. Gebarsten; 8. Stad uit de Bijbel; 9. Watervogel; 10. Uit Holland; 13. Definitie; 14. Goede vooruitzichten; 17. Ingenieur; 18. Televisieomroeper; 20. Gewicht; 21. Artiest; 22. Reeds; 24. Onderricht; 26. Nieuw; 31. In slechte omstandigheden; 32. Duits; 33. Onbevoegde; 34. Voorwerp dat geluk aanbrengt; 36. Behoudens weglatingen (Lat.); 37. Plaats in Zuidafrika; 39. Bijbelse figuur; 41. Bijwoord; 48. Uitgeleend (afkorting); 50. Schietvaardig persoon; 52. Afkorting van Aartsbisschop; 54. Laan met larixbomen; 55. Oproerkraaier; 58. Maanstand; 59. Lieflijk; 61. Muziekstuk; 62. Deel van het leger; 64. Ooievaar; 65. Stoomschip; 70. Dominee; 72. Voegwoord; 73. Bijenhouder; 74. Soort gas; 75. Economische eenheid in Europa; 78. Judoterm; 79. Italiaans eilandje; 80. Stad in Engeland; 82. Klein roofdiertje; 83. Letter van het Griekse alfabet; 90. Boom; 93. Godsdienst.

Uit het grote aantal inzendingen van deze Amigoe-kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

G. de Backker
Primavera 1B
Aruba

De winnaar kan zijn prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden: **KRUISWOORDPUZZEL**

Curaçao: POB 577, Aruba: Nassaustraat 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE KEER

HORIZONTAAL: 1. Totaal; 6. Koe; 9. Tomaat; 15. Opaal; 16. Ginds; 18. Serre; 19. Paar; 20. Wel; 21. Elf; 23. Nier; 24. Aandeel; 25. Uitgang; 26. Al; 27. Bal; 29. Dik; 30. De; 31. Kei; 33. Lama's; 35. Eng; 37. Teint; 39. Fis; 40. Regie; 42. Oog; 43. Nek; 45. Bad; 46. Lid; 48. De; 49. Mandaat; 50. Ka; 51. Ets; 53. Hes; 54. Rel; 56. Hek; 57. Speen; 59. Vla; 61. Libel; 64. Art; 65. Sesam; 67. Bes; 69. O.K.; 71. Dal; 72. Leb; 74. Ma; 75. Balatum; 77. Laveren; 79. Ader; 80. Weg; 82. Sik; 83. Gang; 84. Lenen; 86. Nodig; 88. Genie; 89. Tranen; 90. Dijk; 91. Wenden.

VERTIKAAL: 1. Topaas; 2. Opaal; 3. Taan; 4. Aardbei; 5. Al; 6. Kil; 7. On; 8. Ede; 10. Os; 11. Menging; 12. Aria; 13. Arend; 14. Tergen; 16. Gelal; 17. Sluis; 20. Web; 22. Fik; 28. Laf; 29. Das; 31. Keg; 32. Inn; 34. Middels; 35. Eed; 36. Gil; 37. Toets; 38. Temen; 40. Ratel; 41. Eikel; 42. Ode; 44. Kas; 45. Bar; 47. Dak; 52. Spa; 53. Het; 55. Lib.; 56. Hes; 58. Ervaren; 59. Vel; 60. Aal; 62. Belegen; 63. Kobalt; 65. Samen; 66. Melig; 68. Vangen; 70. Kader; 71. Duw; 73. Bak; 74. Menie; 76. Lena; 78. Rand; 81. God; 82. Sik; 85. Ne; 87. Dij; 88. Ge.